



**T.C.**

**İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**Psikoloji Anabilim Dalı**

**ERGENLERDE DEPRESYON ve BAĞLANMA STİLLERİ  
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**Yüksek Lisans Tezi**

**Hüseyin YOLALAN**

**115201156**

**Danışman: Prof. Dr. Mehmet Engin DENİZ**

**İstanbul, 2013**



**T.C.**

**İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
Psikoloji Anabilim Dalı**

**ERGENLERDE DEPRESYON ve BAĞLANMA  
STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN  
İNCELENMESİ**

**Yüksek Lisans Tezi**

**Tezi Hazırlayan: Hüseyin YOLALAN**

## **YEMİN METNİ**

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Ergenlerde Depresyon ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

**Hüseyin YOLALAN**

## ONAY

Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun .....yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

**Hüseyin YOLALAN**

## ÖZET

### ERGENLERDE DEPRESYON ve BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Hüseyin YOLALAN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. M. Engin Deniz

Haziran, 2013

Ergenlerde depresyon ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bu araştırmada; cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne babanın hayatta olup olmadığı, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, anne babanın birlikte olup olmadığı, algılanan sosyoekonomik düzey ve okul türü gibi bağımsız değişkenler ele alınmıştır.

Uygulama, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ilçesinde bulunan, araştırmaya katılmayı kabul eden Orhangazi Lisesi, Maltepe Anadolu İmam Hatip Lisesi, Maltepe Ticaret Meslek Lisesi, ECA. Elginkan Anadolu Lisesi, Maltepe Anadolu Lisesi öğrencilerinden oluşan 280 kız, 129 erkek olmak üzere 409 öğrenciyle yapılmıştır.

Araştırmada depresyon düzey ve belirtilerini ölçmek için Zung Depresyon Ölçeği, bağlanma stillerini ölçmek için İlişki Ölçekleri Anketi ve kişisel bilgiler için ise Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan ölçme araçlarından elde edilen verilere dair frekans ve yüzdeler dağılımlar hesaplanmış, elde edilen sonuçlar tablolar halinde bulgular bölümünde gösterilmiştir.

Verilerin analizi aşamasında, depresyon ve bağlanma puanlarının demografik özellikler açısından farklılıklarını belirlemek için hipotez testleri kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek için “t” testi, “tek yönlü varyans analizi” ve “kruskal wallis testi” kullanılırken, anlamlı düzeyde

farklılığın tespit edildiği durumlarda hangi ikili gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla da çoklu karşılaştırma yöntemlerinden Tukey ve LSD testlerinden yararlanılmıştır.

Depresyon düzeyi ve belirtileri ile bağlanma alt ölçekleri arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmıştır.

Araştırma kapsamında tüm verilerin anlamlılık düzeyi en az .05 düzeyinde sınanmıştır. Elde edilen verilerin analizi SPSS for Windows 15.0 istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında, ergenlerin depresyon düzeyiyle güvenli bağlanma arasında negatif yönlü, depresyon düzeyiyle korkulu ve saplantılı bağlanma ile de pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Depresyon belirtileriyle güvenli bağlanma arasında negatif yönlü, depresyon belirtileriyle korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanmayla da pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca:

Cinsiyet değişkenine göre depresyon düzeyi anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Yaş, kardeş sayısı, anne babanın hayatta olup olmadığı, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, anne babanın birlikte olup olmadığı, algılanan sosyoekonomik düzey ve okul türüne göre depresyon düzeyi farklılaşmamaktadır.

Cinsiyet, kardeş sayısı, babanın eğitim durumuna göre depresyon belirtileri farklılaşmaktadır. Yaş, anne babanın hayatta olup olmadığı, annenin eğitim durumu, anne babanın birlikte olup olmadığı, algılanan sosyoekonomik düzey ve okul türüne göre depresyon belirtileri farklılaşmamaktadır.

Cinsiyet, kardeş sayısı, annenin eğitim durumu, okul türü değişkenlerine göre bağlanma stilleri farklılaşmaktadır. Yaş, anne babanın hayatta olup olmadığı, babanın eğitim durumu, anne babanın birlikte olup olmadığı, algılanan sosyoekonomik düzeye göre bağlanma stilleri farklılaşmamaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Bağlanma, Depresyon, Ergenlik Dönemi

## **ABSTRACT**

### **THE STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN ATTACHMENT STYLES AND DEPRESSION IN ADOLESCENCE**

**Hüseyin YOLALAN**

**Master Thesis, Psychology Department**

**Supervisor: Prof. Dr. M. Engin Deniz**

**June, 2013**

This study was aims to examine the relationship between attachment styles and depression in adolescence. Independent variables in this study such as gender, age, number of brothers/ sisters, parent status dead or alive, education status mother and father, parent status living together or separate, perceived socioeconomic status, kind of school.

This application, 2012- 2013 academic year Orhangazi Lisesi, Maltepe Anadolu İmam Hatip Lisesi, Maltepe Ticaret Meslek Lisesi, ECA. Elginkan Anadolu Lisesi, Maltepe Anadolu Lisesi schools in İstanbul, Maltepe. This search was completed with 280 female, 129 male students from high schools.

In order to evaluate depression Zung Depression Scale, to measure the attachment styles Relationship Scales Questionnaire and the reach at general information Personal Information Form were applied.

Frequency and percentage of the dispersions related to the datums accumulated via the poll utilized in the extend of the search are found and the findings chapter in a table.

The analized datas which are gained from demographics form are made by use of SPSS for Windows 15.0. Significance level was accepted as  $P < 0.05$ . Descriptive statistics is used frequencies and percentages and t-test, One Way ANOVA and Kruskall Wallis Test were used for groups differences. Tukey and LSD were used for multiple comparisons.

Pearson Correlation Analysis, correlation techniques was used for the level of depression and it's symptoms and relationship between attachment styles.

The research findings show that there is a significant relationship between attachment styles and depression. There is a negative correlation between depression and secure attachment and there is a positive correlation between depression and fearful and preoccupied attachment. There is a negative correlation between depression symptoms and secure attachment and there is a positive correlation between fearful, dismissing and preoccupied attachment styles.

A significant differentiation was found between gender and depression level. A significant differentiation was not found between depression and age number of brothers/sisters, parent status dead or alive, education status of mother and father, parent status living together or seperates, perceived socioeconomic status and kind of schools.

A significant differentiation was found between depression symptoms and gender, number of brothers/sisters, education status of father. A significant differentiation was not found between depression symptoms and age, parent status dead or alive, education status of mother, parent status living together or seperates, perceived socioeconomic status and kind of schools.

A significant differentiation was found between attachment styles and gender, number of brothers/sisters, education of mother and kind of school. A significant differentiation was not found between attachment styles and age, parent status dead or alive, education of father, parent status living together or seperates, perceived socioeconomic status.

**Key words: Attachment, Depression, Adolescence**



## ÖNSÖZ

Ülkemizin geleceği olan gençleri daha iyi anlayabilmek, sorunlarını daha etkili çözebilmek ve topluma faydalı birer yetişkin olarak yetiştirebilme isteğinin toplumun her kesiminden insanın ortak arzusu olduğuna inanıyorum. İşte bu arzu doğrultusunda en iyi şekilde yapmaya gayret ettiğim bu araştırmanın, ergenlik dönemindeki gençlerimizin psikolojik dünyalarının az da olsa bir kısmına ışık tutması beni mutlu edecektir.

Çağımızın en büyük ruhsal problemlerinden biri olan depresyonu ve gittikçe daha fazla araştırma konusu olup anlaşılmaya çalışılan bağlanma davranışını, insan ömrünün en önemli evrelerinden biri olarak gördüğüm ergenlik dönemi bağlamında inceleyerek bilimsel yöntem doğrultusunda kendimce açıklamaya çalıştım.

Bu araştırmada beni yarı yoldan alıp yoluma devam etmemi sağlayan ve büyük bir nezaket ve tevazuyla yol gösteren tez danışmanım Prof. Dr. M. Engin Deniz'e, ölçeklerin uygulanmasında yardımlarını esirgemeyen meslektaşlarıma, manevi açıdan katkıda bulunan aileme özellikle ablam Nimet YOLALAN' a, çalıştığım kurumda yardımını esirgemeyen meslektaşlarım Nihal ÜNAL MEMİŞ, Güler HAN, Derya ŞAHİN ve okul yönetimine, çeviride yardımcı olan arkadaşım S. Elif ÇAĞATAY'a, araştırma sürecinde destek olan meslektaşım Özlem Öner'e teşekkür ediyorum.

İSTANBUL, 2013

Hüseyin YOLALAN

## İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET .....	IV
ABSTRACT .....	VI
ÖNSÖZ.....	VIII
KISALTMALAR LİSTESİ .....	XII
TABLolar LİSTESİ .....	XII
ŞEKİLLER LİSTESİ .....	XVII
EKLER LİSTESİ .....	XVII

### 1. BÖLÜM

#### GİRİŞ

1.1 Problem.....	3
1.2. Amaç.....	3
1.3. Önem.....	5
1.4. Sayıtlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6 Tanımlar.....	6

### 2. BÖLÜM

#### KURAMSAL YAPI

2.1. Depresyon.....	7
2.1.1 Depresyonun tarihçesi.....	7
2.1.2 Depresyonun tanımı ve ergenlikte depresyon.....	8
2.2. Depresyon Tanısı.....	10
2.3. Ergenlikte Depresyon.....	11
2.4. Ergenlikte Depresyon Nedenleri.....	14
2.4.1. Olası Nedenler.....	14

2.4.2. Ailevi Depresyon-----	15
2.4.3. Genetik incelemeler-----	15
2.4.4. Sosyal- Ailevi Unsurlar-----	16
2.4.4.1. Olumsuz Yaşam Olayları-----	16
2.4.4.2. Ebeveynle İlişki-----	16
2.4.4.3. Fiziksel ve Cinsel Kötü Muamele-----	17
2.4.4.4. Toplumsal Ortam-----	18
2.4.5. Cinsiyet-----	18
2.4.6. Fiziksel hastalıklar-----	18
2.4.7. Biyolojik İşlev Bozukluğu-----	18
2.4.8. Stres-----	19
2.5. Bazı Kuramlar Açısından Depresyon-----	20
2.5.1. Psikanalitik Görüş-----	20
2.5.2. Davranışçı Görüş-----	21
2.5.3. Bilişsel Görüş-----	21
2.6. Bağlanma Teorisi-----	22
2.6.1. İçsel Çalışan Modeller-----	26
2.6.2. Bağlanma Davranışının Gelişimsel Seyri-----	27
2.6.2.1. Bebeklikte ve Çocuklukta Bağlanma-----	28
2.6.2.2. Ergenlik Döneminde Bağlanma-----	30
2.6.2.3. Yetişkinlik Döneminde Bağlanma-----	32
2.7. Bağlanmayla İlgili Yapılmış Bazı Araştırmalar-----	34
2.8. Bağlanma ve Depresyonla İlgili Yapılmış Bazı Araştırmalar-----	39
2.9. Depresyonla İlgili Yapılmış Bazı Araştırmalar-----	41

### 3. BÖLÜM

#### YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli-----	44
3.2. Evren ve Örneklem-----	45
3.3. Veri Toplama Araçları-----	45
3.3.1. Zung Depresyon Ölçeği-----	46
3.3.2. İlişki Ölçekleri Anketi-----	47
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu-----	48
3.4. Verilerin Toplanması ve Analiz Edilmesi-----	48
3.5. Kullanılan İstatistiksel Teknikler-----	48

### 4. BÖLÜM

#### BULGULAR

<b>Bulgular</b> -----	<b>50</b>
-----------------------	-----------

### 5. BÖLÜM

#### TARTIŞMA ve YORUM

<b>Tartışma ve Yorum</b> -----	<b>92</b>
--------------------------------	-----------

### 6. BÖLÜM

#### SONUÇ ve ÖNERİLER

<b>6.1 Sonuç</b> -----	<b>104</b>
<b>6.2. Öneriler</b> -----	<b>106</b>
<b>KAYNAKÇA</b> -----	<b>108</b>
<b>EKLER</b> -----	<b>116</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ</b> -----	<b>121</b>

## KISALTMALAR LİSTESİ

A.L.	: Anadolu Lisesi
T.M.L.	: Ticaret Meslek Lisesi
A.İ.H.L.	: Anadolu İmam Hatip Lisesi
G.L.	: Genel Lise
OD.	: Okuryazar değil
İÖÖ.	: İlköğretim Okulu
Ü./YL./D.	: Üniversite/ Yüksek Lisans/ Doktora

## TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
<b>Tablo 4. 1.</b> Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri-----	50
<b>Tablo 4. 2.</b> Yaş Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri -----	50
<b>Tablo 4. 3.</b> Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri-----	50
<b>Tablo 4. 4.</b> Anne ve Babanın Hayatta Olup Olmadığı Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri-----	51
<b>Tablo 4. 5.</b> Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri-----	51
<b>Tablo 4. 6.</b> Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri-----	51
<b>Tablo 4. 7.</b> Anne ve Babanın Birlikte Olup Olmadığı Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri-----	52
<b>Tablo 4. 8.</b> Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri-----	52

<b>Tablo 4. 9.</b> Okul Türü Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yıgmal Yüzde Verileri -----	52
<b>Tablo 4. 10.</b> Cinsiyet Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait t Testi Sonuçları-----	52
<b>Tablo 4. 11.</b> Yaş Değişkenine Göre Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait t Testi Sonuçları-----	53
<b>Tablo 4. 12.</b> Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri-----	53
<b>Tablo 4. 13.</b> Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları-----	53
<b>Tablo 4. 14.</b> Anne ve Babanın Hayatta Olup Olmadığı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Kruskal- Wallis Testi Sonuçları-----	54
<b>Tablo 4. 15.</b> Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri--	54
<b>Tablo 4. 16.</b> Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları---	55
<b>Tablo 4. 17.</b> Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri--	55
<b>Tablo 4. 18.</b> Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları---	56
<b>Tablo 4. 19.</b> Anne ve Babanın Birlikte Olup Olmadığı Durumuna Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Kruskal- Wallis Testi Sonuçları-----	56
<b>Tablo 4. 20.</b> Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri-----	57

<b>Tablo 4. 21.</b> Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları-----	57
<b>Tablo 4. 22.</b> Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri-----	57
<b>Tablo 4. 23.</b> Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları-----	58
<b>Tablo 4. 24.</b> Cinsiyet Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait t Testi Sonuçları-----	58
<b>Tablo 4. 25.</b> Yaş Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait t Testi Sonuçları-----	59
<b>Tablo 4. 26.</b> Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri-----	60
<b>Tablo 4. 27.</b> Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları-----	61
<b>Tablo 4. 28.</b> Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyondaki Fizyolojik Belirtilerine Ait LSD Analizi Sonuçları-----	62
<b>Tablo 4. 29.</b> Anne ve Babanın Hayatta Olup Olmadığı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları-----	63
<b>Tablo 4. 30.</b> Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri-----	64
<b>Tablo 4. 31.</b> Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları----	65
<b>Tablo 4. 32.</b> Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Ortalama ve Standart Sapma	

Değerleri-----	66
<b>Tablo 4. 33.</b> Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi	
Sonuçları-----	67
<b>Tablo 4. 34.</b> Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerdeki Depresyon Fizyolojik Belirtilerine Ait Tukey Testi Sonuçları---	68
<b>Tablo 4. 35.</b> Anne ve Babanın Birlikte Olup Olmadığı Durumuna Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Kruskal- Wallis Testi Sonuçları-----	69
<b>Tablo 4. 36.</b> Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri-----	70
<b>Tablo 4. 37.</b> Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları-----	71
<b>Tablo 4. 38.</b> Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri-----	72
<b>Tablo 4. 39.</b> Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları-----	73
<b>Tablo 4. 40.</b> Cinsiyet Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait t Testi Sonuçları-----	74
<b>Tablo 4. 41.</b> Yaş Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait t Testi Sonuçları-----	74
<b>Tablo 4. 42.</b> Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri-----	75
<b>Tablo 4. 43.</b> Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları-----	76



<b>Tablo 4. 44.</b> Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Korkulu Bağlanma Stilline Ait Tukey Testi Sonuçları-----	77
<b>Tablo 4. 45.</b> Anne Babanın Hayatta Olup Olmadığı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları-----	78
<b>Tablo 4. 46.</b> Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri---	79
<b>Tablo 4. 47.</b> Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları----	80
<b>Tablo 4. 48.</b> Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Güvenli Bağlanma Stilline Ait Tukey Testi Sonuçları-----	81
<b>Tablo 4. 49.</b> Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri---	82
<b>Tablo 4. 50.</b> Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları----	83
<b>Tablo 4. 51.</b> Anne Babanın Birlikte Olup Olmadığı Durumuna Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Kruskal- Wallis Testi Sonuçları-----	84
<b>Tablo 4. 52.</b> Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri-----	85
<b>Tablo 4. 53.</b> Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları-----	86
<b>Tablo 4. 54.</b> Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri-----	87

<b>Tablo 4. 55.</b> Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları-----	88
<b>Tablo 4. 56.</b> Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Güvenli Bağlanma Stiline Ait Tukey Testi Sonuçları-----	89
<b>Tablo 4. 57.</b> 15- 16 Yaşlarındaki Ergenlerin Bağlanma Stilleriyle Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki-----	90
<b>Tablo 4. 58.</b> 15- 16 Yaşlarındaki Ergenlerin Bağlanma Stilleriyle Depresyon Belirtileri Arasındaki İlişki-----	91

### ŞEKİLLER LİSTESİ

	<b>Sayfa</b>
<b>Şekil: 2. 1.</b> İki Boyut Üzerinde Tanımlanan Yetişkin Bağlanma Modeli-----	33
<b>Şekil: 2. 2.</b> Gelişim Dönemlerine Göre Bağlanma Davranışı-----	34

### EKLER LİSTESİ

	<b>Sayfa</b>
<b>Ek 1</b> Zung Depresyon Ölçeği-----	116
<b>Ek 2</b> İlişki Ölçekleri Anketi-----	117
<b>Ek 3</b> Kişisel Bilgi Formu-----	118
<b>Ek 4</b> İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı-----	120

## 1. BÖLÜM

### GİRİŞ

İnsan ömrünün genel olarak çocukluk, gençlik, yetişkinlik, orta yaşlılık, yaşlılık ve ihtiyarlık olmak üzere altı evreden oluştuğunu düşünebiliriz. Bu evreler arasında da kesin yaş sınırları olmadığını ve bir önceki aşamanın bir sonraki aşamaya geçişin bir basamağı olduğunu bilmekteyiz. Bununla beraber her dönemin kendine has özellikleri ve görevleri bulunmaktadır (Kulaksızoğlu, 2001: 17).

Bireyin büyüme ve gelişiminde hayatın belli dönemleri özellikle çok hassas ve önemlidir. Bu dönemlere “kritik dönem” denir. Bu dönemlerde görülecek sevgi eksikliği, besin azlığı, ihmal vs. gibi olumsuzluklar kişide ağır hasarlar bırakabilir. Bebeklik ve ilk çocukluk yılları ile buluşa ermeyle başlayan ergenlik yıllarını insan hayatının hassas dönemleri olarak ele almak gerekir. Bu yıllardaki sevgi yoksunluğu ve beslenme problemleri ergende olumsuz etkiler bırakır (Kulaksızoğlu, 2001: 13).

Genel olarak 12- 20 yaşları arasında olduğunu düşündüğümüz ergenlik dönemini, öğrenciler açısından ortaokul, lise ve yükseköğretimdeki öğrenciler olmak üzere üç kategoride değerlendirebiliriz. Bu üç farklı eğitim düzeyindeki ergenlerin bedensel, zihinsel, sosyal ve psikolojik gelişimlerdeki niteliksel ve niceliksel farklılıklarından dolayı ilgileri, ihtiyaçları, değerleri ve amaçları da birbirinden farklılık gösterir (Kılıççı, 1992: 67).

Ergenliğin kesin yaş sınırlarında bireysel farklılıklar bulunmakla birlikte kızların erkeklerden ortalama iki yıl önce ergenliğe girdiklerini, bu nedenle kızlar için ortaokulun son yıllarını ergenliğin ilk, lise yıllarını ise ergenliğin son yılları, erkeklerin de ortaokulun son ve lisenin ilk iki yılını ergenliğin başları olarak düşünebiliriz (Kılıççı, 1992: 6). Bu araştırmada kızlar için ergenliğin ortaları, erkekler içinse başları diyebileceğimiz 15 ve 16 yaş grubundaki ergenlerle çalışılmıştır.

Ergenlik yıllarında bireyin sağlıklı bir kimlik geliştirmesini, daha önceki yıllarda geliştirdiği kişilik yapısı önemli ölçüde etkiler. Birey, bebeklik çağından itibaren sağlıklı bir yapı geliştirme olanağı bulamadıysa ergenlik çağının doğal bunalımları sırasında oldukça zorlanacaktır (Kılıççı, 1992: 72).

Bowlby (1969- 1980) tarafından geliştirilen bağlanma teorisi, bebek ve bakımını üstlenen kişi arasında oluşan ilişkilere dayanmaktadır. Bu teori, insanların başkalarıyla güçlü duygusal bağlar kurma eğiliminin nedenlerini de açıklamaya çalışmaktadır (İmamoğlu,2003).

Bebeğin kendisine bakım veren kişiye karşı geliştirdiği bağlanma ilişkisi bebeğin gelişiminde çok büyük önem arz etmektedir. Bu ilişki, bakım verenin sağladığı ortamın kalitesine bağlı olarak, bebeğin gelişen duyuşu, biliş ve davranışını organize eder. Anne/ bakım veren, bebeğin kendini güvende hissetmesine yardımcı olur. Bebeğin bakım verenle bağlanma ilişkisi içsel olarak temsil edilmeye başlar. Yapılan çalışmalarda ergenlik çağında depresyon tanısı alanların ebeveynlerine karşı daha az güvenli bağlanma bildirdikleri görülmüştür (Cicchetti ve Toth, 1999).

Ergenlik dönemi öncesinde bağlanma davranışı daha çok çocukla bakım veren arasındaki ilişkileri kapsamaktayken ergenlikte bu durum değişime uğrar. Ergenlikle beraber kişinin ilgisinin daha çok akranlarına ve karşı cinse yönelmesiyle bağlanma davranışı da bu yönde gelişir. Yani bağlanma, bireyin ergenlik dönemine girmesiyle birlikte akranlara yönelik stratejiler ve duygusal ilişkileri de ihtiva etmeye başlar (İmamoğlu,2003).

Çocukluklarında güvenli bağlanma geliştiremeyen ergen ve yetişkinlerin genellikle immatür davranışlar sergiledikleri düşünülmektedir. Bu bireylerin strese girdiklerinde ruh sağlıklarının olumsuz yönde etkilendiği görülmüştür (Bowlby, 1977).

Ülkemizde ruh sağlığıyla ilgili olarak yapılan epidemiyolojik araştırmalarda dikkat çeken en önemli sonuçlardan birinin depresyon prevalansının her yaş grubunda yüksek bulunmasıdır. Önemli bir ruh sağlığı problemi olan depresyon, günümüzde en ön sırada bulunmaktadır (Regier ve Hirschfeld, 1988, akt: Baltaş, 2000: 206).

Latince kökü “depressus” olan depresyon kelimesi, aşağı doğru bastırmak, çekmek, bitkin kederli, gamlı, durgunlaştırmak, donuklaştırmak anlamlarına gelmektedir. Türkçe’ de ise “ruhsal çöküntü” manasında kullanılmaktadır (Köknel, 2005: 14).

1970’li yıllardan sonra geliştirilmiş olan teorilerde depresyonun oluşmasında, çocukluktan beri etkili olan öğrenme biçimi ve bilişsel işlevlerin de en az uygulanım kadar önemli olduğu üzerinde durulmaktadır (Köknel, 2005: 14).

Ergenlik döneminde depresyon için risk faktörleri arasında, kişilerarası ilişkilerde problemler, psikososyal zorluklar, akademik nedenler, düşük gelir düzeyi, madde bağımlılığı, sevilen birinin kaybı, üvey anne/ babaya sahip olma, anne- babanın boşanması, karşı cinsle romantik ilişkilerde yaşanan sıkıntılar, dikkat ve davranım bozuklukları, kalp hastalığı, istismar, travmalar vb. maddeleri saymamız mümkündür (Türkleş, Hacıhasanoğlu ve Çapar,2008).

Türkleş ve arkadaşları(2008), lise öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmada, öğrencilerin yaklaşık %20’ sinin depresyonda olduklarını tespit

etmişlerdir. Bu durumla anlamlı düzeyde ilişkili faktörler arasında da öğrencilerin kendilerini yalnız hissetmeleri, kendilerine güvenememeleri, kendi cinsleri ve karşı cinsle arkadaşlık kurmada güçlük çekmeleri, duygularını ifade etmede zorlanmaları, sigara- alkol kullanmaları ve kronik sağlık problemleri bulunmuştur (Türkleş, Hacıhasanoğlu ve Çapar, 2008).

Bu araştırmada da 15- 16 yaşındaki ergenlerin depresyon düzey ve belirtileriyle bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin araştırılması konu edinilmiştir. Güvenli bağlanmaya sahip olmayan ergenlerin kendilerine ve başkalarına güvenmeleri konusunda sıkıntı yaşayabilecekleri ve dolayısıyla ruhsal olarak çöküntüye düşebilecekleri düşünülmektedir.

## **1.1 Problem**

Bu araştırmanın problemi; 15-16 yaşlarındaki lise eğitimine devam etmekte olan ergenlerin bağlanma stilleriyle depresyon düzeyleri ve belirtileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir

## **1.2. Amaç**

Bu araştırmanın amacı, ergenlerin bağlanma stilleri ve depresyon düzeylerinin cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne- babanın eğitim durumu, anne- babanın hayatta olup olmadığı, anne- babanın birlikte olup olmadığı durumu, okul türü ve algılanan sosyoekonomik durum değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.0. Ergenlerin depresyon düzeyleri ile ilgili olarak;

1.1. Ergenlerin depresyon düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.2. 15- 16 yaşındaki ergenlerin depresyon düzeyleri yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.3. 15- 16 yaşındaki ergenlerin depresyon düzeyleri kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.4. 15- 16 yaşındaki ergenlerin depresyon düzeyleri anne- babanın hayatta olup olmadığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.5. 15- 16 yaşındaki ergenlerin depresyon düzeyleri annenin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.6. 15- 16 yaşındaki ergenlerin depresyon düzeyleri babanın eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.7. 15- 16 yaşındaki ergenlerin depresyon düzeyleri anne- babanın birlikte olup olmadığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.8. 15- 16 yaşındaki ergenlerin depresyon düzeyleri algılanan sosyoekonomik düzeye göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.9. 15- 16 yaşındaki ergenlerin depresyon düzeyleri okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.0. Ergenlerin depresyon belirtileriyle ilgili olarak,

2.1. Ergenlerin depresyon belirtileri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.2. Ergenlerin depresyon belirtileri yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.3. Ergenlerin depresyon belirtileri kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.4. Ergenlerin depresyon belirtileri anne- babanın hayatta olup olmadığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.5. Ergenlerin depresyon belirtileri annenin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.6. Ergenlerin depresyon belirtileri babanın eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.7. Ergenlerin depresyon belirtileri anne- babanın birlikte olup olmadığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.8. Ergenlerin depresyon belirtileri algılanan sosyoekonomik düzeye göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.9. Ergenlerin depresyon belirtileri okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.0. Ergenlerin bağlanma stilleriyle ilgili olarak,

3.1. Ergenlerin bağlanma stilleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.2. Ergenlerin bağlanma stilleri yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.3. Ergenlerin bağlanma stilleri kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.4. Ergenlerin bağlanma stilleri anne- babanın hayatta olup olmadığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.5. Ergenlerin bağlanma stilleri annenin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.6. Ergenlerin bağlanma stilleri babanın eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.7. Ergenlerin bağlanma stilleri anne- babanın birlikte olup olmadığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.8. Ergenlerin bağlanma stilleri algılanan sosyoekonomik düzeye göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.9. Ergenlerin bağlanma stilleri okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

4.0. Ergenlerin bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri ve belirtileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?

Ergenlikte bağlanma stilleri ve depresyonu etkileyen çok sayıda değişken bulunabilir; fakat bu çalışmada bahsi geçen değişkenler düzeyinde konu araştırılacaktır. Araştırma sonucunda elde edilecek verilerin ergenlerin ruh sağlığıyla ilgili yapılacak uygulama ve araştırmalarda yararlı olmasını amaçlıyorum.

### **1.3. Önem**

Literatürde bağlanma stilleriyle ve depresyonla ilgili ayrı ayrı yapılmış araştırmalar bulunmaktadır. Fakat bağlanma stilleriyle depresyon düzey ve belirtilerini 15- 16 yaş düzeyinde bağdaştırıp anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını inceleyen bir tez ülkemizde bulunmamaktadır. Bu araştırma, ergenlikte bağlanma davranışı ve depresyonla ilgili mevcut literatüre bilgi ekleyerek konuyla ilgili daha sonraki çalışmalara kaynak sağlayacaktır.

Çocukluk yaşantılarının ve içsel çalışan modellerin yetişkinlik dönemine önemli yansımaları olduğu pek çok araştırmacı tarafından kabul edilmektedir (Fraley RC, 2000; akt: Çalışır, 2009). Bağlanma kuramının kurucusu Bowlby, bağlanma ve majör depresyon arasında önemli bir ilişki olduğunu öne sürmüştür (Bowlby, 1998; akt: Çalışır, 2009). Araştırma sonuçlarının ebeveynlerimize yol gösterici olması ve böylece daha sağlıklı nesiller yetişmesinde ufak da olsa bir katkı sağlaması umulmaktadır.

Araştırmanın ergenlik döneminin küçük de olsa bir kısmına ışık tutması suretiyle alandaki uzmanların gençlerimizi daha iyi anlayarak sorunları

çözmelerinde daha etkili olmalarını sağlamanın değerinin büyük olduğu kanaatindeyim.

#### **1.4. Sayıtlar**

1. Araştırmanın örneklemini evreni temsil etmektedir.
2. Bağlanma stilleri ve depresyon bilimsel olarak ölçülebilen kavramlardır.
3. Bireyler, ölçme araçlarındaki sorulara samimi, yansız ve doğru bir şekilde cevap vermişlerdir.
4. Kullanılan ölçme araçları geçerli ve güvenilirlerdir.

#### **1.5. Sınırlılıklar**

1. Bu araştırma, İstanbul ili Maltepe ilçesinde tesadüfi olarak seçilmiş resmi liselerde eğitim gören ve tesadüfi olarak seçilmiş 15- 16 yaşlarındaki öğrencilerle sınırlıdır.
2. Araştırma verileri, kullanılan ölçme araçlarından toplanacak verilerle sınırlıdır.
3. Araştırma, amaçlardaki sorularla sınırlıdır.
4. Araştırma, yapılan literatür taramasıyla sınırlıdır.

#### **1.6 Tanımlar**

**Depresyon:** Duygulanımda aşırı çökkünlük hali, düşünce akışında yavaşlama, yavaş hareket etme, sıkıntı duyma, suçluluk hissetme, intihar düşünceleri gibi belirtilerle karakterize bir duygu durum bozukluğudur (Yurdakul, 1999: 61).

**Bağlanma:** İnsanların kendileri için önemli olan kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağ (Bowlby, 1982; akt: İlaslan, 2009).

**Ergenlik:** Biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluk çağından erişkinliğe doğru uzanan bir geçiş sürecidir (Yavuzer, 2002: 262).



## 2. BÖLÜM

### KURAMSAL YAPI

#### 2.1 Depresyon

##### 2.1.1 Depresyonun tarihçesi

Depresyon ruhsal hastalıklar arasında en eski bilinenlerden birisidir. Eber papirüsünde, Eski Ahid'de, antik çağlarda geçen öykü ve efsanelerde depresyon benzeri tabloların betimlendiğini görüyoruz. Tarih öncesi zamanlardaki efsanelerde bahsedilen, Apollo tarafından 14 çocuğunun öldürülmesinden sonra sonsuza dek ağlayan bir taşa dönüşen Niobe belki de depresyonun ilk örneklerinden biri olarak sayılabilir.

İlk Çağ'da M.Ö. 400 yıllarında Hipokrat bazı ruhsal rahatsızlıklar için melankoli adını kullanarak bugünkü depresyon benzeri bir tabloyu ifade etmiştir. Hipokrat, depresyonu kara safra miktarındaki artmaya bağlayarak aynı zamanda depresyonun nedeniyle ilgili de biyolojik açıklamaların ilk örneklerinden birini ortaya koymuştur (Türkçapar, 2009: 1).

Platon (M.Ö 427-342) ruhsal hastalıkların doğa ve doğaüstü güçlerden kaynaklandığını ileri sürmüştür. MS. 100 yıllarında Celsus, melankoliyi baş hastalıkları arasında tanımlayarak ilk defa bu hastalıkla beyin ve merkezi sinir sistemi arasındaki bağlantıyı kurmuştur. Galen (MS 129-199) melankolinin ortaya çıkışında hastalığa yatkın kişilik, beynin işlevsel bozukluğu ve içsalgı bezlerinin rolünü vurgulamıştır (Köknel, 2005: 72).

Orta çağda ise depresyonu en iyi tanımlayan kişilerden biri İbn-i Sina(MS. 980-1037) olmuştur; Kanun adlı kitabında kanın, kara ya da sarı safranın neden olduğu bilinç bulanıklıkları, kara safranın neden olduğu melankoliden bahsetmiştir (Köknel, 2005: 73-74).

Yeni Çağ'da melankoliyi tanımlayan araştırmacılar Robert Burton (1577-1640) melankolinin değişik tiplerini tanımlamış, beyinden kaynaklanan melankoliye, bedenden kaynaklanan melankoliye ilişkin bulgu ve tanıyı açıklamaya çalışmıştır (Köknel, 2005: 76).

19. yüzyıla gelindiğinde Fransız ve Alman ruh hekimleri depresyonun türlerini, klinik belirtilerini tanımlamaya çalışmışlardır. Hastalığın belirtilerinin, gidişinin ve sonlanışının tanımlarını ise Kraepelin (1896) başarmıştır (Öztürk, 2002: 295).

Ergen depresyonu kavramının evriminin tarihi ise birkaç evreden oluşur; 19. yüzyıl başlarında bilimin alanına girişi, gözden yitmesi ve ardından son yirmi yılda adım adım yeniden keşfedilmesi. Esquirol, De la lypémanie ou mélancolie adlı 1820 tarihli bir metninde, modern depresyon kavramının habercisi olan klinik bir durumu betimlemeye çalışmıştır. Burada, yaştan kısmen bağımsız yetişkin ve ergende ortak olarak görülen bir belirtiyi tarif etmiştir. Gençlikte çok sık olarak belirttiği melankoliyi ergenlikteki heyecanın temel sebebi olarak görmüştür. Daha sonraları psikanaliz akımıyla ergenlik psikopatolojisi gelişim dönemine bağlı olarak ortaya çıkan; fakat zamanla kendiliğinden geçen gelişime bağlı belirtiler olarak görülmeye başlanmıştır. Fakat 1960'lı yılların sonuna doğru gelindiğinde bilimsel araştırmalarda elde edilen birikimler sonucunda bu kanının doğru olmadığı; ergenlikte görülen psikopatolojik bozuklukların kendiliğinde yok olmak bir yana, uygun tedaviler yapılmazsa yetişkin psikopatolojisine doğru bir ilerleme gösterdiği bulunmuştur (Chabrol, 2011: 11-12).

Çocuk ve ergende depresyon kavramını ilk ortaya atan kişi İsviçreli hekim Rene Spitz olmuştur. Spitz, bir yaşından önce hastanede tedavi gören bebeklerin annelerinden uzak kaldıkları zamanın artmasıyla birlikte ciddi bir şekilde gelişimlerinin kötüye gittiğini ve hırçınlaştıklarını gözlemlemiştir. (Tan, 2012: 191).

### **2.1.2 Depresyonun tanımı ve ergenlikte depresyon**

Depresyonun standart bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Aynı kavramlar üzerine kurulu tanımları mevcuttur. Depresyonu en genel anlamıyla çökkün duygudurum olarak ifade edebiliriz.

Depresyon oluşma nedenleri, prognozu ve tedavisi açısından oldukça karmaşık olan ruhsal bir bozukluktur. Depresyonun sabit bir tanımını yapmak

oldukça güçtür ve aynı fenomen üzerinde onlarca farklı tanım mevcuttur. Bunlardan bazılarında depresyon, basit olarak üzüntü duygusu olarak tanımlanırken, diğer tanımlarda, anormal bir duygu durumu, bir belirti, klinik bir sendrom veya bir hastalığın gelişim süreci olarak karşımıza çıkmaktadır (Nezu, Nezu ve Perri,1989; akt. Batıgün, 2001: 16).

Öztürk'e (2002) göre depresyon, çökkünlük, derin üzüntülü, bazen de hem üzüntülü, hem bunaltılı bir duygu durumuyla birlikte düşünce, konuşma, devinim ve fizyolojik işlevlerde yavaşlama, durgunlaşma ve bunların yanı sıra değersizlik, küçüklük, güçsüzlük, isteksizlik, karamsarlık duyguları ve düşünceleri ile belirli bir sendromdur. Bu sendrom bir çok ruhsal ya da ruhsal olmayan hastalıkta görülebilir.

Geçtan'a (2000) göre depresyon, en az iki hafta süreyle yaşanan depresif duygu durumu ya da hemen hemen her şeye ilgisizlik ve bunlara eşlik eden yan belirtiler olarak tanımlanır. Belirtiler oldukça inatçıdır, günün büyük bir bölümünde ve hemen hemen her gün kişiye egemendirler. Yan belirtiler arasında, iştah bozulmaları, beden ağırlığında değişiklikler, uyku bozuklukları, psikomotor ajitasyon yada yavaşlama, enerjinin azalması, değersizlik ve abartılı suçluluk duyguları, düşünme ve dikkat toplama güçlükleri, tekrar tekrar gelen ölüm ve intihar düşünceleri ya da girişimleri sayılabilir.

Depresyon, duygularda güvensizlik, karamsarlık ve çöküntünün oluşmasını sağlayan; düşünce ve hareketlerdeki yavaşlamayı anlatan ruhsal bir rahatsızlık durumudur (Rycroft, 1989, akt. Kulaksızoğlu, 2001: 235).

Saygılı (2006)'ya göre depresyon, keder halinden farklı bir durumdur. Keder aktif, depresyon ise pasif bir durumdur. Kederli kişinin üzüntüsü uzun sürmez; fakat depresyon uzun sürer. Depresyondaki kişi, zevk aldığı pek çok şeye karşı ilgisini kaybedebilir, sürekli bir endişe hali, düşüncelerde yavaşlama ve dikkatinde zayıflama görülebilir.

## 2.2. Depresyon Tanısı

Duygulanımı, kişinin uyaranlara, olaylara, düşüncelere, duygusal tepki gösterme yetisi olarak düşünebiliriz. Neşe, öfke, üzüntü gibi. Duygudurum ise, kişinin bir süre, değişik derecelerde üzüntülü, tedirgin, neşeli, taşkın, çökkün veya öfkeli bir duygulanım içinde olmasıdır. Günlük yaşamda hepimizin duygudurumunda belli sınırlar içinde kısa süreli değişimler görülür ve bu durum bir anormallik olarak düşünülmez. Ancak, gerçekten üzülecek, sevinilecek veya öfkelenilecek bir durumda, birey bu durumla bağdaşmayacak ölçüde aşırı, dengesiz, uygun olmayan duygusal tepkiler verebilir veya tepkisiz kalabilir. Bunları duygudurum bozukluğu belirtisi olarak görebiliriz (Öztürk,2002: 292).

Derin üzüntünün hakim olduğu bir duygudurum bozukluğu olan depresyon, birincil ve ikincil olmak üzere iki kümede ele alınmaktadır. Birincil çökkünlük, depresyonun herhangi bir rahatsızlığa bağlı olmadan ortaya çıkmasıdır. İkincil çökkünlüğü ise, bir rahatsızlığa bağlı olarak ortaya çıkan depresyon olarak tanımlayabiliriz (Öztürk,2002: 293).

ICD-10'a göre birincil ruhsal çökkünlükler: bipolar bozukluktaki çökkünlük nöbeti, ağır, orta, hafif, yineleyici, distimik, siklotimik ve atipik çökkünlükler olarak sınıflandırılmaktadır (Öztürk,2002: 294).

DSM IV TR' ye göre ise majör depresif epizod kriterleri:

- A) İki haftalık bir dönem sırasında daha önceki işlevsellik düzeyinde bir değişiklik olması ile birlikte aşağıdaki semptomlardan en az beşinin bulunmuş olması; semptomlardan en az birinin ya(1) depresif duygu durum ya da (2) ilgi kaybı ya da artık zevk alamama, olması gerekmektedir.
- 1) Ya hastanın kendisinin bildirmesi ya da başkalarının gözlemesi ile belirli, hemen her gün yaklaşık gün boyu süren depresif duygudurum. Not: Çocuklarda ve ergenlerde irritabl duygu durum bulunabilir.
  - 2) Hemen her gün, yaklaşık gün boyu süren, tüm etkinliklere karşı ya da bu etkinliklerin çoğuna karşı ilgide belirgin azalma ya da artık bunlarda eskisi gibi zevk alamama

- 3) Perhizde değilken önemli derecede kilo kaybı yada kilo alımının olması ya da hemen her gün iştahın azalmış ya da artmış olması
  - 4) Hemen her gün, insomnia ya da hipersomnianın olması
  - 5) Hemen her gün, psikomotor ajitasyon ya da retardasyonun olması
  - 6) Hemen her gün, yorgunluk- bitkinlik ya da enerji kaybının olması
  - 7) Hemen her gün, değersizlik, aşırı ya da uygun olmayan suçluluk duygularının olması
  - 8) Hemen her gün, düşünme ya da düşüncelerini belirli bir konu üzerinde yoğunlaştırma yetisinde azalma ya da kararsızlık
  - 9) Yineleyen ölüm düşünceleri, özgül bir tasarı kurmaksızın yineleyen intihar etme düşünceleri, intihar girişimi ya da intihar etmek üzere özgül bir tasarının olması
- B) Bu semptomlar bir mikst epizodun tanı ölçütlerini karşılamamaktadır.
- C) Bu semptomlar klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, mesleki alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında bozulmaya neden olur
- D) Bu semptomlar bir madde kullanımının ya da genel tıbbi bir durumun doğrudan fizyolojik etkilerine bağlı değildir.
- E) Bu semptomlar yaşla daha iyi açıklanamaz (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2005).

### **2.3. Ergenlikte Depresyon**

Çocuk ve ergenlerde depresyon olabileceği düşüncesine 1960- 1970'li yıllara kadar şüpheyle bakılmaktaydı. Ancak 1970'de Yapılan Avrupa Çocuk Psikiyatristleri toplantısında depresyonun çocukluk ve ergenlik dönemi ruh sağlığı problemlerinin önemli bir kısmını oluşturduğunun kabul edilmesiyle birlikte bu alandaki çalışmalar hız kazanmaya başlamıştır (Göktürk, 2000: 130).

Depresyonun çocuklarda prevalansının % 0,4- 2,5, ergenlerde de %0,4- %8,3 arasında olduğu çeşitli araştırmalarda geçmektedir. Hayat boyu majör depresyon prevalansı ergenlerde %15- 20 olduğu düşünülmektedir (Göktürk, 2000: 130).

Gençlik döneminde ruhsal sorunlar yüksek oranda çeşitlilik gösterir. Ülkemizde 1986 yılında Ruh ve Sinir Hastalıkları hastanelerinde toplam yirmi beş bin hasta yattığı ve bu hastaların %21' inin 15- 24 yaş grubunda yer aldığı belirlenmiştir. Bu gençlerde en sık görülen hastalıklar sırasıyla şöyledir: şizofreni, manik psikoz, melankoli ve anksiyete (Baltaş, 2000: 201).

Kocabaşoğlu, küçük bir örneklem grubu üzerinde yaptığı bir çalışmada 15-24 yaş grubunda en çok gözlenen belirtinin depresyon olduğunu bulmuştur (Baltaş, 2000: 201).

Epidemiyolojik araştırmalarda depresyon ve distimik bozukluğun görülme sıklığının kadınlarda % 2.9 -5,4 arasında ve erkeklerde % 1,2- 2,6 arasında değiştiğini göstermektedir. İlkokul çağında depresyon cinsiyetler arasında eşit görülürken, ergenlik döneminde kızlarda depresyon düzeyinde bir artış görülmektedir (Gotlib ve Hammen, 1992; akt. Batıgün, 2001: 16-17).

Sistematik incelemelerle ergen ve yetişkin depresyonlarının semiyolojik benzerlikler gösterdiği bulunmuştur. Amerikan Psikiyatri Derneği'nin yayınladığı DSM III kitabında yetişkin, ergen ve çocuk depresyonun ortak semptomlarının olduğu kanısına varılmıştır (Chabrol, 2011: 15-16)

Büyük depresyonun temel belirtilerinin bebekte çocukta ergende ve yetişkinde benzer olmakla birlikte bazı belirtilerde farklar bulunmaktadır.

Ergende:

- Karşı çıkma ve olumsuzluk
- Topluma aykırı davranışlar
- Anlaşılmadığı duyguları
- Tedirginlik
- Asık suratlı ve aksi tutum
- Aileye ve okula uyum güçlüğü
- Aile içindeki problemlerde işbirliğinde bulunmama
- Aileden gittikçe uzaklaşma
- Odaya kapanma
- Akademik başarının düşmesi

- Kılık kıyafetine özen göstermeme
- Karşı cinsle ilişkilerinde reddedilme
- Madde bağımlılığı (Köknel, 2005: 161-162).

Çocukluktan ergenliğe geçişte depresyonun arttığı, cinsiyet açısından kızlarda erkeklerden daha fazla görüldüğü, düşük sosyoekonomik düzeydeki ergenlerde nispeten daha fazla depresyon görüldüğü, olumsuz yaşam deneyimlerinin ve okul başarısızlığının depresyon doğurduğu belirlenmiştir (Öy, 1995; akt. Kulaksızoğlu,2001: 235, 236). Ergenlerde görülen depresyonların daha kısa süreli olduğu belirli bazı durumlara bağlı olarak ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu süre zarfında ergen üzüntülüdür, anlaşılmadığını düşünür; fakat günlük hayatını devam ettirebilir. Bu durum kendiliğinden ortadan kalkar ve tedaviye gerek duyulmaz. Gerçek bir depresyona girmiş olan ergen ise kendini suçlama ve değersiz bulma, ümitsizlik, intiharı düşünme ve öfke belirtileri görülür. Bu durumun iki haftadan uzun sürmesi, uyku problemleri, iştah ve kilo problemleri gibi durumlar da eşlik ediyorsa ergende gerçekten bir depresyon olduğunda şüphelenilmelidir (Işık, 1991; akt. Kulaksızoğlu, 2001: 236).

Günümüzde depresyon çocuklarda ve gençlerde daha sıkı bir şekilde görülmeye başlanmıştır. Tedavisi yapılmadığında çocuğun veya gencin uyumunu bozmakta, okul başarısını düşürmekte ve gelişimi için hayatının önemli çağlarını olumsuz bir şekilde geçirmesine sebep olabilmektedir.

Depresyondaki bir genç:

- Huysuz, aşırı tepkisel ve geçinilmesi güçtür.
- Her zaman yorgun ve bitkindir.
- Zevk aldığı faaliyetleri bırakır.
- Anne- babası ve öğretmenleriyle daha fazla tartışmaya girer.
- Günlük görevlerini ve ev ödevlerini yapmayı reddeder.
- Okul başarı notları düşer.
- Keline güveni azalmıştır. Başkalarınca sevilmediğini düşünür (Saygılı, 2006: 22).

## 2.4. Ergenlikte Depresyon Nedenleri

### 2.4.1. Olası Nedenler

Depresyonda bireyin hem uzun zamandır maruz kaldığı etmenler hem de son dönemde yaşadığı zorluklar rol oynayabilir.

Depresyona yatkınlığı arttıran etmenler:

- Ailesel etmenler
- Kişilik
- Genler
- Cinsiyet
- Düşünce kalıpları
- Olumsuz yaşam olayları
- Fiziksel hastalıklar
- Gün ışığının yokluğu

Depresyon başlatabilen etmenler:

- Stres
- Fiziksel hastalıklar
- İlaçlar
- Gün ışığının yokluğu (Mckenzie, 2004: 17).

Ünal ve diğerlerinin(2002), depresif bozukluklarda risk etkenleri üzerine yapmış oldukları araştırmada cinsiyet, aile öyküsü, stresli yaşam olayları, hayal kırıklıkları, aile işlev bozuklukları, yetersiz anne baba bakımı, erken olumsuz yaşantılar, bağımlı kişilik özellikleri, güvenli olmayan bağlanma stili, kronik psikiyatrik bedensel hastalık, sosyal destek azlığı gibi risk etkenlerinin majör depresyona öncül oldukları ve hastalığın sonucunu etkiledikleri bulunmuştur (Ünal ve diğerleri,2002).



### **2.4.2. Ailevi Depresyon**

Depresyondaki ergenlerin ebeveynlerinde depresif rahatsızlıklara sık rastlanmaktadır. Depresyonların aile içinde yoğunlaşması hem genetik faktörlere hem de çöküntü halindeki çocukların ebeveyn tutumlarının bozukluğuna bağlı olduğu düşünülmektedir (Chabrol, 2011: 50).

Klein ve diğerleri (2001; akt. Chabrol. 2011: 50), depresyondaki ergenlerin ailelerine yönelik yaptıkları incelemelerde majör depresyon geçmişi olan 268 ergen ailesini, depresyon geçmişi olmayan psikiyatrik rahatsızlık(madde kullanımı, kaygı bozuklukları, davranış bozuklukları) geçmişi olan 111 ergen ailesiyle ve psikopatolojik geçmişi olmayan 291 ergen ailesiyle karşılaştırdılar. Depresyondaki ergenlerin aileleri daha yüksek sayıda mizaç bozukluklarıyla nitelendi. Majör depresyon(%40) ve distimi(%5) rahatsızlığı olan ebeveyne sahip ergenlerde depresyon görüldü. Bu araştırma ergen depresyonu ile birinci dereceden akrabalıktaki depresyon arasında güçlü ve spesifik bir birliktelik olduğunu göstermiştir. Ergen depresyonu için spesifik ailevi risk faktörleri olduğu düşünülmektedir.

Ebeveyni çöküntü içindeki ergenler sıklıkla çökkün duygu durum içindedirler. Çocukta depresyon riski ebeveyn depresyonunun bazı özellikleriyle, başlangıç yaşının erkenliğiyle, tekrarlayan depresyonla, başka psikiyatrik rahatsızlıkların birlikteliğiyle, her iki ebeveynde de depresif ve/veya kaygı rahatsızlıklarının varlığıyla artar (Birmaher ve diğerleri,1996; akt. Chabrol. 2011: 51).

### **2.4.3. Genetik incelemeler**

İkiz ve evlat edinilmiş hastaların incelenmesi yetişkin depresyonunda genetik faktörlerin ve çevresel faktörlerin etkisi olduğunu göstermiştir. Yapılan araştırmalarda aynı zamanda ergen depresyonunda da genetik faktörlerin etkili olduğu ileri sürülmüştür (Chabrol, 2011: 52).

Aynı çevrede büyüyen tek yumurta ikizlerinin incelenmesi, hasta ve normal ailelerden gelen evlat edinilen çocukların izlenmesi duygulanım bozukluklarında kalıtımın baskın bir rolü olduğunu göstermiştir (Köknel, 2005: 38).

Aile ve kalıtım araştırmaları duygu durum rahatsızlığı olanların birinci derece akrabalarında bu rahatsızlığa yakalanma riskinin normalden belirgin oranda daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yineleyici depresyonu olan hastaların birinci derece akrabalarında bu riskin normalden 3 kat fazla olduğu bulunmuştur. Mizaç bozukluğu gösterenlerde ise risk bunun da iki katıdır. Monozigot araştırmalarında konkordans %40-50 arasında bulunmuştur (Öztürk,2002: 296-297).

#### **2.4.4. Sosyal- Ailevi Unsurlar**

##### **2.4.4.1. Olumsuz Yaşam Olayları**

Depresyon geçirmemiş kişilerle karşılaştırıldığında, depresyondaki ergenlerin önceki yıl içinde meydana gelmiş olumsuz yaşam olaylarını daha fazla aktardıkları; özellikle de okul yaşamı, arkadaş, anne- baba ilişkileri, aşk ilişkileri ve sağlık problemlerinde bunun daha fazla olduğu bulunmuştur. Bu durumun veya durumların ergende majör depresyonu tetikleyebilmiş olacağı da düşünölmektedir (Chabrol, 2011: 53).

Hammen ve diğerleri(1999), depresyondaki ergenlerin ailelerinde %37 oranında çiftler arası sorun saptamışlardır. Ebeveynlerin anlaşmazlıkları ergen depresyonunda göz önünde bulundurulması gereken bir durumdur (Chabrol, 2011: 55).

##### **2.4.4.2. Ebeveynle İlişki**

Kandel ile Davis'in (1982) 4 binden civarında ergen üzerinde yaptıkları araştırmada depresif mizacın hem ebeveynle yakınlık eksikliğine hem de toplumsal tecride bağlı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Otoriter ya da aşırı

hoşgörülü ailelerden gelen ergenler, ebeveynle ergen arasındaki ilişkilerin demokratik modele yakın olduğu ailelerden gelen ergenlere kıyasla daha fazla çöküntü içerisindedirler (Chabrol, 2011: 55).

Sheeber ve diğerlerinin (1998) incelemesinde çöküntü içindeki ergenlerin annelerinin aktif bir biçimde cevap verme eğilimde oldukları; fakat babaların ise pasif cevap verme eğilimde oldukları bulunmuştur.

Çocukluk döneminde geçimsiz, parçalanmış ailede büyümüş olmak, anne-babadan birinin hastalığı olması durumunda depresyon geçirme ihtimali artmaktadır (Saygılı, 2006: 35).

Küçük yaşlarda annesini kaybedenlerde depresyon riskinin böyle bir yaşantı geçirmemiş kişilere göre daha yüksek olduğunu düşündüren bazı bulgular bulunmaktadır. Böyle bir durum psikolojik izler bırakabilir ve depresyona yatkınlığı arttırabilir (Mckenzie,2004: 16).

Başarıları önemsenmeyip her türlü hataya karşı hoşgörüsüz davranan baskıcı anne babalar çocuklarının ileride depresyon geçirmeye karşı yatkınlığını arttırabilir (Mckenzie,2004: 16).

#### **2.4.4.3 Fiziksel ve Cinsel Kötü Muamele**

Fiziksel ve cinsel kötü muamele kurbanı çocuklar ergenlikte yüksek düzeyde depresyon riski içindedirler. Fiziksel ve/ veya cinsel istismara maruz kalmış çocuk ve ergenlerin bu durumu anlatmakta sıkıntı yaşamaları nedeniyle ergen depresyonunda bu durum genellikle göz ardı edilmiştir (Chabrol, 2011: 55).

Çocukluk döneminde kötü muameleye maruz kalmış, ciddi bir suça tanık olmuş ve derin üzüntü veren olaylar yaşamış kişilerde depresyonun daha sık olduğu görülmektedir (Saygılı, 2006: 35).

#### 2.4.4.4 Toplumsal Ortam

Ergenlerde depresif mizaç ile sosyo-ekonomik koşullar arasında ilişki görülmüştür (Kendel ve Davies, 1982; akt. Chabrol, 2011: 55).

#### 2.4.5. Cinsiyet

Kadınlar ve erkekler ruhsal hastalıkların sıklığı açısından kıyaslandığında görülme oranının kadınlarda daha yüksek olduğu birçok araştırmada bulunmuştur. Ruhsal hastalıkların dağılımı erkeklerde %5, kadınlarda %9 olduğu tahmin edilmektedir (Aktan, 1977; akt. Baltaş, 2000: 200).

Perris'in (1971) yaptığı bir araştırmada unipolar duygulanım bozukluğu olan kadınların ailelerinde kadınlar arasında, erkeklere oranla daha çok duygulanım bozukluğu bulunduğunu belirtmiştir (Köknel,2005: 39).

Depresyonun yaygınlığıyla ilgili olarak yapılan çalışmalarda varılan ortak sonuç, depresyonun yaygınlığının ve sıklığının kadınlarda erkeklerden 2 kat fazla olduğudur. Ülkemizde depresyon üzerine çalışmalardan elde edilen risk faktörleri arasında **kadın olmak** ta bulunmaktadır ( Doğan, 2000).

#### 2.4.6. Fiziksel hastalıklar

Fiziksel hastalıklar depresyona yol açabilir. Hormonları etkileyen hastalıklar, viral hastalıklarla da depresyon arasında bağlantı kurulmuştur (Mckenzie,2004: 21-22).

#### 2.4.7. Biyolojik İşlev Bozukluğu

Sinir sistemi ve iç salgı bezi testleri, uykunun elektroensefalografik kaydı ve beynin kan debisinin ölçümünde depresyondaki ergenlerde bazı farklılıklar bulunmuştur. Bu durumun depresyonda ikincil olup olmadığı bilinmemektedir (Chabrol, 2011: 57).

Katekolamin teorisine göre, noradrenalin düzeylerinin(MHPG) depresif çocuklarda azalmış olduğu tespit edilmiştir (Göktürk, 2000: 130).

Monoamin hipotezine göre ise, depresyonun monoaminerjik nöronların yetersiz faaliyetlerinden kaynaklandığı ileri sürülür. Monoamin antagonistleri depresyon belirtilerini ortaya çıkarırken monoamin agonistlerinin ise bu belirtileri ortadan kaldırdığı iddia edilmektedir. Depresyonun düşük seviyeli serotonin ve nöropinefrinden kaynakladığı çoğu araştırmacının ortak kanaatidir (Carlson, 2011: 460-461).

#### **2.4.8. Stres**

Stres, organizmanın bedensel ve ruhsal sınırlarının tehdit edilmesi ve zorlanması sonucunda oluşan bir durumdur. Canlı, tehdit edici bir durumla karşılaştığında savaş ya da kaç tepkisinden birini gösterir. Eğer tehlikeyle başa çıkacağına inanıyorsa savaşmayı seçer. Tehlikeyle başa çıkabileceğine inanmıyorsa da uzaklaşmayı tercih eder (Baltaş ve Baltaş,1990: 23).

İster uzun dönemli olsun, isterse aniden ortaya çıkan bir durumla ilgili olsun stres depresyona neden olabilir. Stres yaratan olayın ardından geçen 6 aydan sonra bile depresyona girme olasılığının altı kat daha yüksek olduğu bulunmuştur. Stres depresyona yatkınlığı hem arttırabilir, hem de başlatabilir (McKenzie, 2004: 19).

Strese karşı verilen tepkiler uzun bir zaman dilimi içinde kronik hastalıkların gelişmesine zemin hazırlayabilir. Streslerin sıklığı ve yoğunluğu da bu zaman faktörünü daha da kısaltabilir. Bu hastalıklar baş ağrısı, yüksek tansiyon, kalp rahatsızlıkları gibi bedensel hastalıklar olabildikleri gibi, psikolojik veya zihinsel hastalıklar da olabilir. İnsanlar edinmiş oldukları davranış kalıplarına ve zihinsel özelliklerine göre stres karşısında psikolojik tepki olarak geri çekilme, kabullenme, karşı koyma veya korku, endişe, depresyon gibi duygusal problemler de geliştirebilirler (Baltaş ve Baltaş,1990: 29).

## 2.5. Bazı Kuramlar Açısından Depresyon

### 2.5.1. Psikanalitik Görüş

Freud, 1893 yılında melankolinin nedenlerine ilişkin görüş belirtmiştir. Sinir sisteminin bitmişliği, tükenmişliği, yorgunluğu anlamına gelen nevrasteni hastalığının cinsel kaynağı üzerinde durmuştur. Aşırı kendi kendine doyum sonucu cinsel isteğin yitirildiğini, bedensel bitkinliğin ortaya çıktığını söylemiştir. Cinsel isteksizlik ve halsizliğin melankoliyle bağlantısının olduğunu iddia etmiştir (Köknel, 2005: 177).

Freud, “Yas ve Melankoli” adlı yazısında melankoliyle yas arasındaki belirtilerin benzerliğine değinmiştir. Yas tutan kişilerde gerçek bir sevgi nesnesi yitiminin olduğunu ve bu yitim sonucunda da kişide derin üzüntü, ağlamalar, uyku bozuklukları, durgunluk, isteksizlik, daha önce zevk aldığı şeylerden zevk almama gibi belirtiler görülür. Çökkünlüklerde ise gerçek bir sevgi nesnesi ya da bilinç dışı imgesel bir yitimin var olduğunu savunmuştur. Bu yitim duygusu bilinç düzeyinde ya da bilinç dışı düzeyde gerçekleşebilir. Depresyonda aynı zamanda bir özsaygı yitimi de olur. Yas da ise böyle bir öz saygı yitimi olmaz. Psikodinamik açıdan depresyonla yasin ayırt edici özelliklerinden bir bu durumdur (Öztürk, 2002: 302-303).

Sevginin yanı sıra kin ve nefret duygularının bulunuşu depresyon için zorunludur. Yani ilişkilerde ambivalans egemendir. Saldırgan dürtülerini dışa vuramayan ego, süper egonun diktasıyla bireyin kendine yöneltir. Böylece bireyin özsaygısı düşer (Öztürk, 2002: 303).

Edward Bibring’ e göre ise, benliğin rahat ve uyumlu olabilmesi için her kişide gerçekleştirmeye çalıştığı erekler vardır. Bunlar, değerli sevilen güçlü, üstün, güvenli, iyi ve seven biri olmaktır. Bu erekleri gerçekleştirme görevi benlik saygısını korumaya hizmet eder. Benliğin bu görevi yerine getirememesinde ise benlik kendi içinde bir çatışmaya girer. Böylece özsaygı düşer ve çökkünlük durumu gelişir (Öztürk, 2002: 303-304).

### 2.5.2. Davranışçı Görüş

Davranışçı yaklaşımlarda depresyonun oluşmasına açıklık getirmeye çalışmıştır. Seligman (1975) depresyonu öğrenilmiş çaresizlik kavramıyla açıklamaya çalışmıştır. Öğrenilmiş çaresizlik kavramı laboratuvar deneylerine dayanmaktadır. Buna göre, köpeğe önce hoş olamayan bir uyarın verilir ve hayvanın bu uyarandan kaçması engellenir. İkinci aşamada da hayvana nahoş bir uyarın verilir fakat kaçması engellenmez. Deneyde acı veren uyarını denetleyemeyeceğini anlayan hayvan kaçma davranışı göstermez ve çaresiz olduğunu öğrenir. Seligman, bu deneysel gözleme dayanarak insanların da depresyonunun temelinde öğrenilmiş çaresizlik olduğunu iddia eder (Köknel, 2005: 195).

Abramson ve çalışma arkadaşları (1978), depresyondaki insanların olumlu olayları dışsal olaylara atıfta bulunarak açıklama eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir. Başarısızlığını kendindeki içsel nedenlere bağlayan, olaylar üzerinde bir denetimi olmadığını düşünen bireylerde depresyonun gelişebileceğini savunmuşlardır (Köknel, 2005: 196).

### 2.5.3. Bilişsel Görüş

Ellis, 1961 ve 1977 yıllarında “A-B-C modeli” olarak anılan yaklaşımında, depresyona mantıksız inanç olarak adlandırdığı bilişsel bir durumun neden olduğunu bildirmiştir. Buna göre herhangi bir durum veya olaya karşı mantıksız inanç geliştiren kişide depresif duygulanımın oluştuğu öne sürülmüştür (Köknel, 2005: 197).

Aeron T. Beck (1967), “Depression: Causes and Treatment” adlı kitabında depresyonun bilişsel olarak kişinin kendisi, çevresi ve geleceğiyle ilgili olumsuz bir bakış açısına sahip olmasından kaynaklandığını iddia etmiştir. Daha önceki dönemlerde sadece duygu durum bozukluğu olarak tanınan depresyonun bu sav ile düşünce bozukluğu temelinde açıklanması ve

öncelikle bilişsel etkenin rol oynadığı iddiası depresyona karşı yeni bir bakış açısı kazandırmıştır (Türkçapar,2009: 24).

Beck, depresyonun ruhsal alt yapısını bilişsel üçlü, bilişsel şemalar ve bilişsel hatalar olarak üçe ayırmıştır (Köknel, 2005: 197).

Bilişsel üçlü adı verilen bu açıklamaya göre:

Depresif hasta kendini olumsuz görür( Her şey benim suçum gibi).

Depresif kişi çevresini olumsuz görür.

Depresif kişi geleceği de olumsuz görür(Bu durum hiç düzelmeyecek, gelecek karalık gibi).

Beck' in kuramına göre depresyondaki hastanın geleceği ve kendine karşı gerçek dışı düşünce kavrayışını iyileştirebilirsek hastanın depresyonunun azalmış moral, işe güce dönük güdülenmenin kaybolması gibi ikincil belirtilerin de düzelmesi beklenir (Türkçapar,2009: 25).

Bilişsel şemalar, depresyondaki insanda hatalı düşünmeye yol açabilen, bireyin karşılaştığı uyaranları seçmesinde, depolamasında ve gerçeği çarpıtmasında rol oynayan etmenlerdir. Bilişsel hatalar ise bireyin yaptığı sistematik ve mantık hatalarıdır. Bunlar arasında keyfi çıkarsama, seçici soyutlama, aşırı genelleme, abartma ya da küçültme, kişileştirme, mutlakiyetçi düşünmeyi sayabiliriz (Köknel, 2005: 197-198).

Bilişsel görüşün depresyon modeli biyopsikososyal bir modeldir. Depresyonun ortaya çıkmasında ve sürmesinde biyolojik, bilişsel ve çevresel faktörlerin rol oynadığı temeline dayanır (Türkçapar,2009: 26).

## **2.6. Bağlanma Teorisi**

İçi boş, şeklen bir arada olmayı anlatmak amacıyla kullanılan “bonding” kelimesi, bağlanma teorisi açısından ilişki kurma ve bağ kurma anlamına gelmektedir; ayrıca çocukluğun başlangıcındaki çok kısa bir döneme işaret etmektedir. Kelime bazen bağlanma(attachment) kelimesi yerine de kullanılmakta, özellikle bağlanmanın başlangıç safhasına işaret etmekte,



genellikle bir bebeğin bakıcısıyla ilişki kurması anlamına gelmektedir (Yörükan, 2011).

Bowlby, bağlanma davranışını bireyin korktuğunda bir figürle ilişki kurma isteği olarak tanımlamıştır. Temeli bebeklik döneminde oluşmasına rağmen insanın yetişkinlik dönemindeki bağlanma davranışını bile etkilediğini ifade etmiştir (Deniz, 2006).

John Bowlby tarafından geliştirilmiş olan bağlanma teorisi, psikanaliz uygulamalarından, Darwin'den, etolog ve hayvan psikolojisi uzmanlarının çalışmalarından, kendisinin bir rehberlik kliniğinde yaptığı pratik çalışmalardan ve çocuk psikolojisinde yapılmış olan araştırmalardan faydalanılarak geliştirilmiştir. Bowlby bu konuya ilk olarak 1950 yılında evsiz çocukların ruh sağlığı ile ilgili yaptığı bir araştırmayla başlamıştır. Bu araştırmada Bowlby, suçlu erkek çocuklarının anneden ayrılmaları ile suçluluk düzeyleri arasında bir ilişkinin varlığını tespit etmiştir (Hazan ve Shaver, 1994; akt: Onur, 2006). Bowlby, yetiştirme yurtlarında büyüyen çocukların beslenme, barınma gibi ihtiyaçları karşılandığı halde bazı sorunlar yaşadıklarını tespit etmiştir. Özellikle de yaşamın ilk üç yılında anne yoksunluğunun fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklara yol açtığını bulmuştur (Dönmez, 2000).

Bowlby' nin kuramının biyolojik kökenli bir temeli olup, insanlar da hayvanlar gibi yaşamlarının ilk devresinde kendi cinslerinden bir erişkinle bağıllık ilişkisi kurmaya programlanmışlardır. Bu ilişkinin amacı da bebeklerin yaşamlarını sürdürebilmek için korunmalarıdır (Hortaçsu,2012: 50).

Bowlby, yeni doğan bebeklerin yumuşaklıkları, tombul yanakları yani kısacası sevimli bir görünümü olduklarını ifade ederek insanların hoşlarına giden bir görünümünün olduklarını belirtmiştir. Böylece bebekler ve büyükler birbirlerinden hoşlanmak üzere programlanmışlardır. Bu durum da bağıllığın kurulmasını kolaylaştırmaktadır. Bowlby' e göre çocuğun yetişkinle kuracağı bağıllık ilişkisi çocuğun gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bu ilişki bozulur ya da sonlanırsa, bu durum çocukta açlık grevlerine hatta ölüme kadar gidebilecek sonuçlara varacaktır (Hortaçsu,2012: 50).

Bowlby' nin ilk gözlemleri annelerinden ayrılan çocukların tepkilerine yöneliktir (Masterson, 2008: 21). Bowlby' e göre bebekler bakım verenlerinden ayrıldıkları zaman şu tepkileri göstermektedirler:

**Karşı koyma:** Bebek bağ kurduğu bakım veren kişiyi arar ve ağlar. Kendisini sakinleştirmek isteyen kişilere de karşı koyar.

**Çaresizlik:** Ağlama ve arama tepkileri bir sonuç vermezse bebek ümitsizleşir ve bastırılma duygusu yaşar.

**Kopma:** Bağlanma figürü gelmezse bebek bağlanma figüründen kopar ve üzüntüsünü yenerek ayrılma öncesi durumuna geri döner. Bağlanma figürü geldiğinde ise figüre karşı yeni bir bağlanma yaşamaya karşı kaygılı olur (Büyükşahin, 2001: 14).

Bebek birden fazla insanla ilişki içinde olabilir; fakat bu insanlardan sadece biriyle kurduğu ilişki nitelik olarak diğerlerinden farklılık taşır. Aynı zamanda bu ilişkinin niteliği bebeğin ileriki yaşlarında insanlarla ilişkisini etkileyecektir (Hortaçsu,2012: 50).

Bebeğin özellikle annesiyle kuracağı ilişkinin devamlı olabileceği ve böylece bu ilişkinin ileride başkalarıyla ilişkilerinde de kullanabileceğini Bowlby şu cümleyle anlatmıştır: Bağlanma, bebekte oluşma halinde bulunan ve yetişkin hayattan başlayarak yaşlılığa kadar devam eden heyecansal bir bağ kurma eylemidir (Yörükan, 2011:6).

Mahler (1975) ve Stern (1985)' in anne çocuk etkileşimleri arasındaki ilişki ve çocukların üç yaşına kadar ki gelişimine yönelik klinik gözlemleri de bağlanma kuramlarının anlaşılması açısından önemlidir.

Mahler, çocukların davranışlarını, 0- 2 ay otistik, 3-18 ay sembiyotik, 18-36 ay ayrılma/ birleşme olmak üzere üç aşamaya ayırmıştır. Aynı zamanda çocuğun anneye sembiyotik bir ilişkiden ayrılması gerektiğini kuramlaştırmıştır. Stern ise çocuğun anneyi doğduğu andan itibaren bilişsel olarak ayrı görmeye programlanmış olduğunu iddia etmiştir. Çocukların, 0- 2 ay kendilik, 2- 6 ay çekirdek kendilik, 7- 9 ay özneler arası kendilik ve 15- 18 ay sözlü kendilik evrelerinden geçtiğini söylemiştir. Bowlby, çocuğun

doğumda anneye hiçbir bağıının olmadığını; fakat ilk on ayda bu bağı kurduğunu savunmuştur (Masterson, 2008: 20-21).

Bağlılığın gelişimine ilişkin farklı teoriler de açıklamalar getirmiştir. Freud'un psikoseksüel gelişim teorisinde bebekler doğuştan çevrelerindeki kişilere bağılı olmaya hazırdırlar. Bebek, anneye veya bakım veren kişiye libidinal bir enerji yükler. Bu teori açısından bağılılık, kathartik bir nesne tercihidir. Sosyal öğrenme teorisi ise bağılılığı bebeklerin ve çocukların öğrenmesiyle meydana gelen kazanılmış bir davranış olarak görür. Anne, bebeğı besleyen, seven, rahatlatan bir kişi olduğı için bir süre sonra bebek tarafından rahatlık duygusu veren ikincil pekiştireç durumuna gelir. Böylece bağlanma gerçekleşir (Aydın, 1997: 98).

Bağlanma kuramıyla ilgili çalışmaların ikinci evresine de "Ainsworth" öncülük etmiştir. Ainsworth, anne ve çocuk etkileşimlerine dair gözlemler yapmıştır (Masterson, 2008: 21). Ainsworth ve arkadaşları(1978), araştırmaları sonucunda bebeklerde üç çeşit bağılılık ilişkisi geliştiğini bulmuşlardır. Bunlar, güvenli, gerilimli kaçınan ve gerilimli karşı koyucu bağılılıktır (Hortaçsu,2012: 51).

Daha sonraları Bartholomew ve Horowitz (1991) ise bağlanma stillerini, güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız olmak üzere dört kategoriye ayırmışlardır (Dörtlü bağlanma modeli):

**Güvenli Bağlanma Stili:** Bu bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerini ve insanları olumlu değerlendirirler. Kendilerini olduğı gibi kabul edip başkalarını da değerli güvenilir olarak düşünüp kabul edici davranışlar gösterirler. Sosyal hayatı da olumlu olarak algılamaktadırlar.

**Saplantılı Bağlanma Stili:** Kendini olumsuz, başkalarını da olumlu olarak değerlendirirler. Kendilerine verdikleri değer başka kişilere bağılıdır. Bundan dolayı da başkalarının onayını kazanmak için uğraşırlar. Patolojik bir durum söz konusudur.

**Kayıtsız Bağlanma Stili:** Kendilerini olumlu başkalarını ise olumsuz olarak değerlendirirler. Kendilerine aşırı güvenirler; fakat diğere insanlara güvenmezler. İlişki kurarken kaygıları düşük; fakat kaçınmaları davranışları

yüksektir. İlişkilerine soğukluk ve uzaklık hakimdir. İnsanlara karşı düşmanca düşünceleri vardır.

Korkulu Bağlanma Stili: Hem kendini hem de başkalarını olumsuz değerlendirirler. İlişkilerinde yakınlık isterler; fakat reddedilmekten korktukları için reddedilme ihtimalini ortadan kaldırmak için yakın ilişkilerden uzak durular (Sümer ve Güngör: 1999).

Bowlby'nin kuramı, bebek ile bakım veren arasındaki ilişkinin( bakım veren genellikle annedir) insan neslinin devamında önemli bir fonksiyonu olduğuna da vurgu yapmaktadır (Hortaçsu,2012: 51).

Çocukluk döneminde bakım verenle gerçekleşen etkileşim sonucunda bireyin zihninde bilişsel yapılar oluşur. Bu bilişsel yapılar da onun bilgi edinme sürecini etkiler ve sosyal ilişkilerini yönlendirir (Aydın, 2005, akt: Deniz, 2006).

### **2.6.1. İçsel Çalışan Modeller**

Bowlby'e göre bağlanma davranış sistemi, bağlanma figürünün, benliğin, bireyin ve çevrenin yaşantılarına dayalı zihinsel temsiller içermektedir. Bowlby bunlara **içsel çalışma modelleri** adını vermektedir. İçsel çalışma modelleri, kişinin geleceğini önceden kestirmesine, ilişkilerinde uygun davranışlarda bulunmasına hizmet eder. Bu bilişsel modeller, bağlanma teorisini psikanalizden ayrı kılan yani psikanaliz eğitimi almış olan Bowlby'nin psikanalitik görüşten farklı olarak ortaya atmış olduğu bir yapıdır. Ona göre yetişkinlikteki zihinsel temsiller de tamamen ilk yaşantılara dayalı değildir. Bu zihinsel temsiller, bireyin bütün hayatı boyunca güncel hayat durumlarıyla yenilenirler (Yörük, 2011:121).

Bowlby'e göre çocuk 12 aylıkken kendi iç dünyasını inşa etmeye, 24 aylıkken konuşma yeteneği kazanmaya ve 3 yaşına doğru da bunu geliştirmeye başlar. Böylece çocuk fizik dünyanın, çevresindeki kişilerin ve bağlanma figürünün kendisine ne şekilde davrandığı ve onlara karşı nasıl davranacağıyla ilgili olarak içsel bir çalışma modeli oluşturmaya başlar. Oluşturduğu bu

model vasıtasıyla kendi durumunu değerlendirip, ona göre bağlanma planları yapar (Bowlby, 1971, akt: Yörükkan, 2011:125). İçsel çalışma modelleri, bakım veren ve çocuk arasındaki tekrarlanan deneyimlerin kognitif olarak kodlanması, işlenmesi ve bilişsel temsiller halinde depolanması şeklinde oluşmaya başlar.

Bireyin çevresine ilişkin içsel çalışan modellerinin kilit noktasını bağlanma figürünün kim olduğu, bulunabilirliği ve ne gibi tepkilerde bulunduğu oluştururken, benliğine dair içsel çalışan modellerinin çekirdeğini ise bağlanma figürünün gözünden kendisinin kabul edilip olup olmadığı oluşturmaktadır. Bireyin benliğine ilişkin içselleştirdiği temsiller kendi kimliğine ilişkin gerçekçi bir bakış açısı kazanmasında önemliyken, çevresine ilişkin temsilleri de diğer insanları nasıl algılaması gerektiğine ilişkin veriler sağlar (Diehl ve diğerleri 1998, akt: Çalışır, 2009:). Aynı zamanda bu temsiller bireyin ne çeşit bilgilere dikkatini yönelteceği, karşılaştığı olayları nasıl yorumlayacağı, neleri unutup neleri hatırlayacağı konusunda da önemli bir etkiye sahiptir (Pietromonaco ve Barret, 2000, akt: Çalışır, 2009:).

Çocuk ihtiyaç duyduğunda bakım vereninden gereken ilgi ve desteği alırsa bakım verenin ulaşılabilir, güvenilir olduğuna dair bilişsel temsiller geliştirir. Fakat, bakım veren çocuğun ihtiyaçlarıyla ilgilenmez ya da birbirleriyle uyumsuz tepkilerde bulunursa çocuk bağlanma figürünü reddedici, kendisini de sevmeye değmez biri olarak görür. İçsel çalışan modeller çocukluk çağından ergenliğe kadar sürekli olarak pekiştirilir. Ergenliğin sonunda ise içsel çalışan modeller artık daha sürekli ve değişime karşı daha dirençli hale gelirler. Ergenler ve erişkinler oluşturdukları içsel çalışan modelleri kendileri için önemli olan bireylerarası ilişkilerde kullanırlar (Morsünbül ve Çok, 2011).

### **2.6.2. Bağlanma Davranışının Gelişimsel Seyri**

Ergenlikte bağlanma stillerinin nasıl gelişip oluştuğunu daha iyi anlayabilmek açısından çocuklukta bağlanma davranışını; ergenlik

dönemindeki bağlanmanın da bireyin yaşamındaki etkilerini görmek açısından da yetişkinlikte bağlanma davranışından söz etmekte fayda vardır.

### **2.6.2.1. Bebeklikte ve Çocuklukta Bağlanma**

Bowlby' e göre, insan yavrusu, hayatını idame ettirmesini sağlayacak, gelişimi için güvenli bir ortam sağlayacak olan kişilerle ilişkisini sürdürmeye dönük bir repertuarla dünyaya gelir (Yörükkan, 2011:124).

Bebeğin annesinin farkına varması uzun bir sürede gerçekleşmekte ve sadece mobil olduktan sonra bebeğin beraberlik aradığı düşünülmektedir (Bowlby, 2012: 256). Bağlılık ilişkisi farklı türlerde değişiklikler içermekle beraber benzerlikler de gösterir. Yavru ile annenin birbirinden uzaklaşmaması, tehlike anında birbirini araması, niteliksel olarak diğer ilişkilerden farklılık göstermesi, bakım veren yoksunluğunun ciddi olumsuz sonuçlarının olması bu benzerlikler arasındadır (Hortaçsu,2012: 56).

Araştırmalarda, bebeklerin insan yüzüne benzer şekilleri tercih ettikleri, 4. aydan sonra duygusal yüz ifadelerine duyarlılık gösterip tepkiler verdikleri bulunmuştur (Hortaçsu,2012: 60). Bu durum bebeklerin yetişkinlerle ilişki kurmaya yardımcı özelliklerinin olduğunu göstermektedir.

Ainsworth ve arkadaşları(1978), bebeklerin bağlılık ilişkisini anlamak için araştırmalarında yabancı oda durumunu kullanmışlardır. Yabancı oda araştırmalarının özü 12- 18 aylık bebekleri sistemli olarak kısa aralıklarla annelerinden ayırıp bir yabancıyla yalnız bırakmak ve sonrasında da annenin tekrar odaya dönmesiyle bebeğin gösterdiği tepkileri incelemektir. Ainsworth ve arkadaşları, uyguladıkları bu araştırma sonucunda bebeklerin üç tip bağlılık ilişkisi türüne sahip olduklarını bulmuşlardır. Bunlar:

**Güvenli bağlanma:** Bu gruptaki bebekler anneleri odadan uzaklaştığında fazla tepki göstermemişler ve anneleri odaya girdiğinde ise sarılıp ilişkilerini sürdürmüşlerdir.

Gerilimli kaçınıcı bağlanma: Anneleri odadayken oyuncaklarla, yabancıyla ilgilenmiş; anne odaya döndüğünde görmezden gelip oyunlarına devam etmişlerdir.

Gerilimli karşı koyucu bağlanma: Anneleri odadayken ondan ayrılıp oyuncaklarla ve yabancıyla ilgilenmemiş, anne ayrılıp odaya döndüğünde de ağlamalarını sürdürüp annelerine bir yandan sarılıp diğer yandan da itmişlerdir (Hortaçsu,2012: 65).

Rutter(1979), güvenli bağlılık geliştirmemiş çocukların güvenli bağlanma stili gösteren çocuklara göre büyüklerle ilişkilerinde daha ısrarlı; fakat daha az seçici olduklarını bulmuştur (Hortaçsu,2012: 69).

Bir yaşından sonra bebeklerin akranlarıyla olan ilişkileri anneleriyle olan ilişkilerine benzemeye başlamaktadır (Hortaçsu,2012: 74).

Jacobson ve Wille (1986), anneleriyle değişik türden(güvenli, kaçınıcı ve karşı koyucu) ilişkileri olan çocukların yaşıtlarına karşı davranışlarında farklılık bulamamış ancak arkadaşlarının bu çocuklara karşı davranışlarında farklılıklar gözlemişlerdir. Güvenli bağlılık ilişkisi olan çocuklar, kaçınan bağlılık ilişkisi olan çocuklara kıyasla yaşıtlarından daha çok sayıda olumlu tepki almışlardır (Hortaçsu,2012: 72). Easterbrooks ve Lamb (1979), güvenli bağlanma stiline sahip çocukların karşı koyucu stile sahip çocuklara kıyasla arkadaşlarına daha olumlu biçimde yaklaştıklarını keşfetmiştir (Hortaçsu,2012: 72). Bu çalışmalardan hareketle anneleriyle güvenli bağlılık ilişkisi kurmuş olan çocukların akranlarıyla daha olumlu ilişkiler kurdukları kanaatine varabiliriz.

Ekstrada ve diğerleri (1987), anne çocuk ilişkisinin olumlu olmasının çocuğun zihinsel davranışlarını etkilediğini bulmuşlardır. Anneleriyle olumlu ilişkileri olan çocukların, daha zor işlere girdikleri, problem çözmede daha girişken oldukları görülmüştür (Hortaçsu,2012: 85).

### 2.6.2.2. Ergenlik Döneminde Bağlanma

Ergenlik, 13. yaşla 20. yaşları arasını kapsayan çocukluktan yetişkinliğe doğru bir geçiş dönemidir ( Baymur, 1994: 62).

Ergenlik dönemi belki de insanın gelişim sürecinin en önemli evresidir. Çocukluktan erişkinliğe geçiş olan bu dönemde, bireyde hızlı ve sürekli bir gelişme yaşanır. Bu dönemi bir **başkalaşım** süreci olarak düşünebiliriz. Yani ergen çocukluktan erişkinliğe geçerken bir kimlik oluşturma savaşımı içinde olan ne bir çocuk ne de bir yetişkindir (Yavuzer, 1986: 261).

Ergenlikteki gelişmelerin çoğu fizyolojik bir temeldedir. Bu gelişmelerle birlikte ergen, hızla değişen bedene uyum gösterme, meslek seçme, aileden bağımsızlığını kazanma, evlenmeye hazırlanma vs. gelişim görevlerini de yerine getirmeye başlar (Baymur, 1994: 62).

Ergenin ebeveynine karşı güvenli bağlanma geliştirmesi, kimliğin ve benliğin gelişimi için çok önemlidir. Ergen ebeveyninden ayrılmaya ve otonomi kazanmaya başlamasına rağmen bu otonomi ebeveynle güçlü bir ilişki kurmasına engel değildir. Bu güvenli bağlanma ergene benliğini oluşturmada ve geliştirmede, benlik saygısını arttırmada ve kimliğini yapılandırmada yardımcı olur (Allen ve diğerleri, 1998, akt: Keskin ve Çam, 2009).

Çocuklukta bağlanma figürü olan annenin, çocuğun ergenlik dönemine girmesiyle birlikte bireyin üzerindeki etkisi azalmaktadır. Bu dönemle birlikte ergende bağlanma ilişkisinde belirgin bir değişim yaşanır. Ergenlik, bağlanma ihtiyacının ve davranışlarının terk edildiği bir evre gibi görünmesine karşın, zamanla etkisini arttırarak yaşlılarına aktarılmaktadır (Keskin ve Çam, 2009).

Ergende güvenli bağlanma stili gelişmişse ailesiyle ilişkileri de olumlu yönde etkilenir. Fakat, güvensiz bağlanma geliştirmişse ergen aile içinde problemler yaşamaya başlar. Çünkü, güvensiz bağlanma geliştiren ergenler, ebeveynlerini bireysellikleri için bir tehdit olarak algırlar ve böylece ebeveynleriyle çatışma içine girerler. Gerilimli kaçınan bağlanma gösteren ergenler de başkalarına karşı güvensiz oldukları için çevrelerindeki kontrol



altına almaya çalışma, öfkelerini doğrudan ifade edememe ve özdeğer duygusunu sürdürememe görülmüştür (Keskin ve Çam, 2009).

Bağlanma ilişkisi, ergenin zihinsel gelişimini de etkilemektedir. Özellikle zihinde hızla özetleyebilme kapasitesi iyi bir bağlanma ilişkisinin geliştirilmesiyle doğru orantılıdır (Meeus ve Diğerleri, 2002, akt: Keskin ve Çam, 2009).

Zimmermen ve Becker-Stoll (2002; akt: Damarlı, 2006), 16- 18 yaşındaki ergenler üzerinde yaptıkları araştırmada bağlanma stillerinin büyük oranda kalıcılık gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Genel olarak orta ergenlik döneminde (16 yaşında) güvensiz bağlanma stili ve saplantılı bağlanma stili gösteren ergenlerde ergenliğin sonlarında da bu durumun değişmediği sonucuna ulaşmışlardır.

Ebeveynle geliştirilen sıcak, doyurucu ve güvene dayalı bir ilişki, ileride ergenin akranlarıyla daha kaliteli bir ilişki kurmasına ve duygusal açıdan doyum sağlamasına yol açar. Olumsuz yaşantılar nedeniyle(travma, göç, annenin depresyonu, ihmal) gelişen güvensiz bağlanma ise ilerde çocukta depresyon oluşmasına neden olur ve bu da ergenlik yıllarında daha fazla oranda davranış problemlerine yol açabilmektedir (Allen ve diğerleri, 1998, akt: Keskin ve Çam, 2009).

Güvenli bağlanan ergenler problemlerini daha hızlı çözebilmektedirler. Ancak, kaçınma davranışıyla ilintili güvensiz bağlanan ergenler bağlanma figürleriyle sorun yaşadıklarında hızla depresyona girerler. Bu durum aslında ebeveyn güvensiz bağlanmasının bir uzantısıdır (Seiffge ve Krenke, 1993, akt: Keskin ve Çam, 2009).

Bağlanma ilişkisi, bireyde anksiyete, depresyon ve duygusal distress oluşturabilir. Ergenlerdeki depresif semptomlar ile bağlanma süreci arasında ilişki bulunmaktadır. Depresyondaki bir ergenin incinebilirliğinin temelinde güvensiz bağlanma bulunmaktadır. Kaçınan ergenlerde korkulu bağlanma daha fazla görülmekte ve bunların da depresyona eğilimli bir yapı sergiledikleri bilinmektedir (Brown ve diğerleri, 1999, akt: Keskin ve Çam, 2009).

Ergenler içinde buldukları dönemin gereği olarak kaybetmeye ve ayrılmaya karşı daha duyarlıdırlar. Ergenin ebeveyniyle bağlanma tarzı ambivalans özellikler gösteriyorsa bu durum ergende gizli depresyon tablosunun çıkmasına neden olabilir. Bu durumda ergende isteksizlik, umutsuzluk, hayattan zevk alamama, aşırı duyarlılık, alınganlık, iştahsızlık, uyku problemleri ve kilo kaybı gibi belirtiler gözlenir( Kenny ve Gallagher, 2002, akt: Keskin ve Çam, 2009).

Bağlanma ergenin kişilerarası ilişkilerini ve ruhsal durumunu etkilemesi nedeniyle dikkate alınması ve üzerinde durulması gereken bir konudur.

### **2.6.2.3. Yetişkinlik Döneminde Bağlanma**

Bağlanma çalışmaları ilk başlarda bebeklik ve çocukluk dönemine odaklı bir şekilde yapılırken, daha sonraları yetişkinlikteki bağlanma davranışı da incelenmeye başlanmıştır. Hatta yaşam boyu bağlanma davranışlarının öğrenilmesi açısından yaşlılık döneminde de bağlanmanın incelenmesine de dikkat çekilmiştir (Shaver ve Mikulincer, 2004, akt: Çalışır, 2009).

Yetişkinlik döneminde bağlanmayla ilgili ilk araştırmalar Main ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. 1980'lerin ortalarında Main ve Goldwyn "Yetişkin Bağlanma Görüşmesi" adıyla yetişkinler için bir bağlanma görüşmesi geliştirdiler. Bu görüşme, yetişkinin bağlanmaya karşı tutumunu değerlendiren 18 sorudan oluşuyordu (Masterson, 2008).

Bu yarı yapılandırılmış erişkin bağlanma görüşmeleriyle yetişkin kişilerden, **çocuklukta** ebeveynleriyle ilişkilerini, bu ilişkilerin zaman içindeki seyrini ve şu andaki hayatlarını nasıl etkilediklerini anlatmalarını istemişlerdir. Görüşmenin sonuçları Ainsworth'un sınıflandırması çerçevesinde değerlendirilmiştir. Buna göre, güvenli bağlanma stili gösteren erişkinlerin çocuklukla ilgili daha fazla anı hatırladıkları ve bu anıların çoğunun da olumlu olduğu belirlenmiştir. Kaçınan bağlanmaya sahip yetişkinlerin, özel bağlanma deneyimlerini hatırlamakta zorlandıkları görülmüştür. Saplantılı bağlanma gösteren bireylerin ise ebeveynlerini olumlu ve destekleyici olarak

tanımladıkları; fakat çocukluk anılarını tutarlı bir biçimde bütünleştirmede sıkıntı yaşadıkları bulunmuştur (Morsünbül ve Çok, 2011).

Hazan ve Shaver, yetişkinlikte **romantik ilişkiyi** bağlanma süreci olarak belirlemiş ve erişkinlikteki bağlanma stillerinin Ainsworth ve arkadaşlarının sınıflandırmasına benzer olduklarını ifade etmişlerdir. Güvenli bağlanma stiline sahip yetişkinlerin mutlu ve eşlerinin hatalarını rahat bir şekilde kabul edebildiklerini; kaygılı- kararsız olanların ilişkilerinde takıntılı, kıskanç, kuşkucu ve duygusal dalgalanmalar yaşadıklarını; kaçınan olanların ise yakınlaşmaktan korktukları için ilişkiden kaçındıkları sonucuna ulaşmışlardır. Bartholomew ve Horowitz ise dörtlü bağlanma stilini önermişlerdir. Bu bağlanma stilleri daha önce de bahsedildiği gibi güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkuludur (Morsünbül ve Çok, 2011).

<u>Başkalı</u>	<u>Benlik</u>	
	Olumlu	Olumsuz
Olumlu	GÜVENLİ Yakın ilişkilerde rahat	SAPLANTILI İlişkilere saplantılı
Olumsuz	KAYITSIZ İlişkilere kayıtsız	KORKULU Yakınlıktan korkan

### **Şekil: 2.1. İki Boyut Üzerinde Tanımlanan Yetişkin Bağlanma Modeli**

Bağlanma teorisine göre bağlanma stillerinin içsel çalışan modeller vasıtasıyla pek fazla değişikliğe uğramadan daha sonraki dönemlere de aktarıldığı iddia edilmektedir (Morsünbül ve Çok, 2011). Bağlanma biçimlerinin bebeklikten ergenliğe süreklilik gösterdiği ve bu sürekliliğin ergenlikte daha dirençli hale geldiği, süreksizliğin ise güvenli bağlanma biçiminden ziyade güvensiz bağlanma örüntüsünde daha sık olduğu da bilinmektedir (Morsünbül ve Çok, 2011).

Çocukluk döneminde anne- babaya bağlanma daha yoğunken ergenlik döneminde arkadaşlar, erişkinlikte ise romantik ilişkinin yaşandığı kişiler bağlanmada daha baskındır. Ancak ergenlik ve genç erişkinlikte arkadaşlar ve romantik ilişkideki kişiler temel bağlanma süreçlerini oluşturmalarına rağmen

anne babaya karşı bağlanma ilişkisi hala önemini sürdürmektedir (Morsünbül ve Çok, 2011).

Bağlanma Davranışı	Bebeklik-Çocukluk	Ergenlik	Yetişkinlik
Bağlanma Figürü	Bakım veren	Yaşlıları, arkadaş	Eş, partner
Bağlanma İlişkisinin Niteliği	Tamamlayıcı	Karşılıklı	Tamamlayıcı
Bağlanmanın Tanımlayıcı Öğeleri	Güvenli sığınak	Özerkliğini kabul ettirme, duygusal bağ kurma	Bakım, cinsellik
Bağlanma Stilleri	Güvenli, kaygılı, kaçınan, dağınık, kararsız	Güvenli, kaygılı, kaçınan, dağınık, kararsız	Güvenli, kaygılı, kaçınan, dağınık, kararsız/ dörtlü bağlanma modeli
Bağlanmada etkileşimler	Gözlemlenebilir	İçsel, temsil edilebilir	İçsel, temsil edilebilir

**Şekil: 2. 2. Gelişim Dönemlerine Göre Bağlanma Davranışı (Onur, 2006).**

## 2.7. Bağlanmayla İlgili Yapılmış Bazı Araştırmalar

Kart (2002), yetişkin bağlanma stillerinin bazı bilişsel süreçlerle bağlantısını incelediği araştırmasında 327 sağlık personeliyle çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak, yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri, ilişki ölçekleri anketi, minnesota doyum ölçeği, stres belirti listesini kullandığı araştırmada işle ilgili tutumların bağlanma stillerine göre değiştiğini; insanların, keşfedici bir nitelik taşıyan çalışma davranışlarının, çocuklukta ilk bağlanma deneyimleriyle bağlantılı olacağı kanaatine varılmıştır. Çocuklukta bağlanma ilişkisinin niteliğiyle yetişkin yakın ilişkilerindeki tutumlar temelinde çalışma davranışının tanımlandığı bu araştırmada, iş doyumunu, stres, , ilişki- iş dengesi ve bireysel performans algısı açısından bağlanma stili temelinde farklılıklar bulunmuştur. Güvenli bağlanan bireylerin iş doyumlarının daha yüksek olduğu, güvensiz bağlananlarda iş yaşamıyla özel yaşam arasında dengesizliğin bulunduğu, performans algısının güvenli ve kayıtsız bağlanan hekimlerde daha yüksek olduğu gibi sonuçlara da varılmıştır.

Işınso (2003), bağlanma kuramı açısından bebeğin bakım vereniyle arasında oluşan duygusal bağlanma biçiminin, yetişkinlikteki ikili ilişkilerinde önemli bir etkisinin olduğu görüşünü temel alarak yaptığı araştırmasında 400

çiftle çalışmıştır. Aşık çiftlerin, nişanlı çiftlerin, 5 yıla kadar evli olan ve 5 yılın üzerinde evli olan çiftlerin bağlanma stilleri açısından ikili ilişki biçimleri ve uyumları incelenmesinin amaç edinildiği araştırmada 5 yıldan uzun süre evli olan çiftlerin ikili ilişkilerinde nişanlı çiftlerden daha güvenli stil ile bağlı oldukları bulunmuştur. Ayrıca, toplumsal cinsiyetin kadın ve erkeklerin bağlanma stilleri üzerinde etkili olduğunun bulunduğu araştırmada ikili ilişki biçimleri ve süresinin, bağlanma stillerini ve ikili ilişkilerdeki uyumu yordayıcı olduğu kanısına ulaşılmıştır.

Saymaz (2003), üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında 474 üniversite öğrencisine Kişilerarası tarz ölçeği ve İlişki Ölçekleri anketini uygulamıştır. Araştırmada, güvenli bağlanma stiliyle dışadönüklük ve duyarlılık arasında olumlu yönde; korkulu bağlanmayla dışadönüklük ve duyarlılık arasında olumsuz yönde bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Saplantılı bağlanma stiliyle bağımsızlık ve kararlılık olumsuz, destekleyicilik, hoşgörü, temkinlilik ve dengelilik olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Erkek öğrencilerin güvenli bağlanma stillerinin kız öğrencilere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu; kız öğrencilerin ise korkulu bağlanma stiline erkek öğrencilere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Ekonomik düzey açısından yüksek ve düşük gelir düzeyindeki öğrencilerin güvenli bağlanma stili boyutundan aldıkları puanlar orta seviye gelir grubundan anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur.

Morsünbül (2005), kimlik statülerinin bağlanma stilleri açısından farklılaştığı görüşüne dayalı olarak ergenlikte kimlik statülerini bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelemiştir. Ergenlik döneminin kimlik gelişimi açısından en önemli evre olduğunu bilmekteyiz. Yapılan bu araştırmada da ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stillerine göre farklılaştığı ve farklılaşmanın da sadece askıya alınmış kimlik statüsünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Askıya alınmış kimlik statüsündeki bireyler, seçenekleri araştırıp denemelerde bulunmak isterler ve sürekli yeni roller denerler. Bu kimlik statüsündeki bireyler, politikayı, eğitimi vs. kısacası her şeyi değiştirmek isterler. Askıya alınmış kimlik başarılı bir kimlik için ön koşuldur. Lise öğrencilerinde askıya alınmış kimlik statüsü diğerlerinden daha yüksek oranda olduğu bulunmuştur.

Görünmez (2006), bağlanma stilleriyle duygusal zeka yetenekleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmada güvenli bağlanma stilinin duygusal zekanın en üst seviyesi sayılan duygusal düzenleme yeteneğini kullanmaya olanak kıldığı önermesi benimsenmiştir. Bireylerin duygularını düzenleme yeteneğinin depresyon üzerinde önemli ölçüde etkili olduğu bilinmektedir(Gunderson, 1996; akt: Görünmez, 2006). Araştırmada, duygusal zekayla güvenli bağlanma arasında orta seviyede olumlu; korkulu bağlanma arasında orta seviyede olumsuz, saplantılı ve kayıtsız bağlanma ile de düşük düzeyde olumsuz anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Güvenli ve kayıtsız bağlanan grubun, saplantılı ve korkulu bağlanan gruba göre duygusal zeka puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Duygusal zekayı yordamada korkulu bağlanmanın birinci, güvenli bağlanmanın ise ikinci derecede etkili olduğu bulunmuştur.

Yıldız (2008), üniversite öğrencilerinin geçmişte yaşadıkları ayrılık kaygısıyla bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında 550 üniversite öğrencisiyle çalışmıştır. Çocuğun gelişiminde anneden uzaklaşıp çevreyi keşfetme önemli bir adımdır. Fakat bu süreci olumlu atlatamayan çocukların yaşadıkları ayrılık kaygısı, hayatın ileriki dönemlerinde ruh sağlığını olumsuz olarak etkileyen bir faktör olduğu savından hareketle yapılan bu çalışmada bağlanma stillerinin de bu durumla ilişkisi saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda ayrılık kaygısıyla bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Ayrılık kaygısıyla cinsiyet, öğretmen değiştirme, aile yapısı, travma, ebeveyn tutumları, topluluk karşısında konuşma ve annenin çalışma durumu arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Korkulu ve güvenli bağlanmayla cinsiyet arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir.

Hamarta (2004, akt: Yıldız, 2008), üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerinde benlik saygısı, depresyon ve saplantılı düşünme ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında 324 kız, 247 erkek üniversite öğrencisiyle çalışmıştır. Yapılan çalışmada öğrencilerin bağlanma stillerinin öğrencilerin ilişkisel depresyon puanlarını anlamlı düzeyde açıkladığı bulunmuştur. Güvenli bağlananların ilişkisel depresyon puanlarının

düşük, korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlananların ise ilişkisel depresyon puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Keskin (2007), ergenlerin ruhsal durumları ve ebeveyn tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi konulu araştırmada, 194'ü kız 190'ı erkek olan 4., 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencileriyle çalışılmıştır. Ergenler en yüksek puanı güvenli bağlanma alt ölçeğinde almışlar ve bunu sırasıyla korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanma izlemiştir. Ergenlerin bağlanma stilleri ve ruhsal durumları arasındaki ilişkide, korkulu bağlanmayla duygusal ve total güçlük alanı arasında pozitif yönde, güvenli bağlanmayla duygusal, dikkat eksikliği ve hiperaktivite, akran sorunları, sosyal davranışlar, total güçlükalanı arasında negatif, saplantılı bağlanmayla da duygusal, dikkat eksikliği ve hiperaktivite, sosyal davranışlar, total güçlük alanıyla da pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak ergenlerde bağlanma stilleriyle ruhsal durumları arasında bağlantı olduğu tespit edilmiştir.

Erişti (2010), bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada evlilikte uyum- doyum düzeyine bağlanma biçimleri ve kişilik özelliklerinin etkisi araştırılmıştır. Araştırma evli olan 174 birey üzerinde yapılmıştır. Kaygılı ve kaçınan bağlanma biçimlerine sahip evli bireylerin evlilik uyumlarının ilişkili olduğu, her iki boyutta da aralarında negatif korelasyon bulunduğu tespit edilmiştir. Kaygılı ve kaçınan bağlananların evliliklerinde daha fazla uyumsuzluk yaşadıklarına bilgisine ulaşılmıştır. Sonuç olarak kaygılı ve kaçınan bağlanma boyutlarından düşük puan alan güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bağlanma stilleriyle kişilik özellikleri arasında korelasyon görüldüğü, kaygı ve kaçınma boyutuyla dışadönüklük pozitif, sorumluluk negatif, uyumluluk negatif, duygusal tutarlılık pozitif korelasyon göstermiştir. Yapılan araştırma kapsamında evlilik uyumu ve kişilik özellikleriyle bağlanma stilleri arasında ilişki kanıtlanmıştır.

Altundağ (2011), 202 kız, 194 erkek öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada bağlanma stillerinin stresle başa çıkma tutumları ve stresi algılama düzeyi üzerinde etkiye sahip olduğunu görmüştür. Erkeklerin kızlara oranla daha fazla güvenli ve saplantılı bağlanma stiline sahip oldukları tespit edilmiştir. Güvenli

bağlanan öğrencilerin stresi en az algılayan korkulu bağlananların ise stresi en çok algılayanlar oldukları belirlenmiştir. Güvenli bağlananların stresli olaylar karşısında başa çıkmak için aktif olarak çaba gösterdikleri görülmüştür. Korkulu bağlananların strese girdiklerinde problemi inkar etme, kayıtsız bağlananların ise aktif planlama yaptıkları tespit edilmiştir.

Sözüğeçer (2011), çocuklardaki davranış problemlerini bağlanma stilleri, aile işlevleri ve anne kabul açısından incelemiştir. Araştırma kapsamında 5. ve 6. sınıflarda eğitim gören 281 çocuk ve annesiyle çalışılmıştır. Çocukta içselleştirilmiş davranış problemleri arasında kaygı, depresyon, somatik yakınmalar vs. bulunmaktadır. Bağlanma güvenliğiyle içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış davranış problemleri arasında negatif yönlü anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Araştırmada bağlanma güvenliğinin çocuklardaki içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış davranış problemlerini anlamlı derecede yordadığı sonucuna varılmıştır.

Yazıcıoğlu (2011), üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma stratejileri konusunda 196 kız ve 195 erkek, toplam 391 öğrenciyle çalışmıştır. Kaygılı bağlanmayla kaçınma stratejisi arasında (pozitif yönde) ve kaçınma boyutuyla da sosyal destek arama stratejisi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu (negatif yönde) bulunmuştur. Cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, bakım veren kişi, ebeveynlerin eğitim düzeyi, algıladıkları sosyoekonomik düzeyleri ile bağlanma stilleri arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Akhunlar (2010), üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri ve uyum süreçleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada, üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin genel uyumlarını etkilediği görülmüştür. Güvenli bağlanma stiline sahip üniversite öğrencilerinin korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanma stiline sahip öğrencilerden daha yüksek genel uyumlarının olduğu bulunmuştur. Bulunan sonuçta, güvenli bağlanan bireylerin diğer insanlarla daha kolay iletişim kurdukları, kendilerini değerli hissettikleri ve diğer insanları da güvenilir gördükleri görüşüne bağlanmıştır.

Şeker (2009), 220 kız, 182 erkekle yaptığı çalışmada lise öğrencilerinin bağlanma stilleriyle yaşam doyumlarını incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, korkulu ve saplantılı bağlanma puanları arttıkça yaşam doyumunun azaldığı;



güvenli bağlanma puanları arttıkça da yaşam doyumunu anlamlı düzeyde arttığı görülmüştür. Kayıtsız bağlanmayla yaşam doyumunu arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

## **2.8. Bağlanma ve Depresyonla İlgili Yapılmış Bazı Araştırmalar**

Sağlıklı bağlanma çocuğun psikolojik ve sosyal gelişimi için önemli bir gereksinim olup yaşam boyu ilişkilerinin de temelini oluşturmaktadır. Bebeklik döneminde bakım verenin tepkilerine bağlı olarak şekillenmeye başlayan bağlanma ileride akranlarla ilişkiler, karşı cinsle iletişim ve partner seçimini etkilemekle beraber bağlanmayla ilgili sıkıntılar da ruhsal bozukluklara yol açabilmektedir (Keskin, 2007).

Carnelley ve arkadaşları (1994, akt: Çalışır,2009), üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmada saplantılı ve korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin kendilerine ilişkin olumsuz bir bakış açısına sahip olduklarından depresif özellikler gösterdiklerini bulmuşlardır. Özellikle korkulu bağlanma stiline depresyona yatkınlık için bir risk faktörü olduğunu belirtmişlerdir.

Murphy ve arkadaşlarının (1997, akt: Çalışır, 2009)'da yaptıkları araştırmalarda üniversite öğrencileri arasında saplantılı ve korkulu bağlanma stiline sahip olanların depresyon düzeylerinin güvenli bağlananlara oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Strodl ve arkadaşları (2003, akt: Çalışır, 2009), 25 majör depresif, 44 agorafobik, ve 51 psikopatolojisi olmayan kadın üzerinde yaptıkları araştırmada güvensiz bağlanmayla majör depresif bozukluğun birebir ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Ağrı bozukluğu yaşayan bireyler üzerinde yapılan bir araştırmada korkulu bağlanma biçiminin depresyonla ilişkili olduğu bulunmuştur (Ciechanowski ve ark. 2003; akt: Çalışır,2009).

Reis ve arkadaşları (2004, akt: Çalışır, 2009), yapmış oldukları bir araştırmada da majör depresyon geçiren bireylerin korkulu bağlanma stiline

sahip oldukları ve bu durumun da tedavi sonucunu olumsuz etkilediği sonucuna varmışlardır.

Çalışır (2009), özellikle korkulu ve saplantılı bağlanma biçimiyle majör depresyon belirtilerinin örtüşme gösterdiğini ileri sürmektedir. Korkulu bağlanan bireyler diğer insanlara yönelik yoğun bir güvensizlik yaşamakta ve kendilerini değersiz olarak algılamaktadırlar. Saplantılı bağlananlar ise diğer bireyleri olumlu algılamalarına rağmen kendilerini olumsuz algılamaktadırlar. Bu iki bağlanma biçiminde ortak görülen bireyin kendisine yönelik değersizlik, çaresizlik algısı, depresyonda görülen kendilik algısıyla örtüşmektedir.

Mursi, Meyer ve Meesters (2000, akt: Sözügeçer, 2011), 12 yaş çocuklarının bağlanma stili, kaygı semptom düzeyleri ve depresyon arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, güvensiz bağlanan çocukların güvenli bağlananlara göre daha yüksek düzeyde depresyon gösterdiklerini bulmuşlardır.

Warren ve ark. (1997, akt: Oral, 2006), yaptıkları bir araştırmada çocukluk ve ergenlik döneminde güvensiz bağlanan çocukların, yetişkin dönemde güvenli bağlanma stiline sahip çocuklara göre anlamlı düzeyde daha fazla depresyon ve kaygı bozuklukları gösterdikleri bulunmuştur.

Eng ve arkadaşları (2001, akt: Feyzioğlu, 2008), 118 sosyal anksiyete bozukluğu olan kişi üzerinde yaptıkları araştırmada, Kaygılı bağlanma grubunda güvenli bağlanma grubuna göre daha fazla depresyon görüldüğünü bulgulamışlardır.

Hortaçsu, Cesur ve Oral (1993, akt: Cebeci, 2009), yaş ortalamaları 11 olan yetiştirme yurdunda ve ailesinin yanında kalan çocuklarla yaptığı araştırmada, kaçınan bağlanma stiline depresyonu yordayıcı olduğunu tespit etmişlerdir. Depresyonun güvensiz bağlanma stiliyle olumlu ve güvenli bağlanma stiliyle de olumsuz ilişki içinde olduğu belirlenmiştir.

Cicirelli (1989, akt: İmamoğlu, 2003), 83 yetişkinle yaptığı araştırmada bağlanma ilişkileri, kardeşlerle yakınlık, çatışma çözümü ve depresyon ilişkisini incelemiştir. Bireylerin kız kardeşleriyle yakın ilişkide olmalarının

ruh sağlığını olumlu yönde etkilediği ve bu ilişkinin depresyonla negatif bir korelasyonu olduğunu bulgulamışlardır.

Bekiroğlu (1996, akt: İmamoğlu, 2003), niversite 1. sınıf öğrencileriyle yaptđđı bir çalışmada güvenli olmayan bağlanma stiline sahip olanların depresyon puanlarının güvenli bağlanma stiline sahip olanlara oranla anlamlı derecede yüksek olduğu sonucunu bulmuştur.

Cooper, Shaver ve Collins (1998, akt: İmamoğlu, 2003), ergenler üzerinde yaptıkları bir araştırmada, kaygılı/ kararsız bağlanma stili geliştirmiş kızlarda daha fazla düzeyde depresyon, anksiyete ve psikotizm olduğunu bulgulamışlardır.

Kenny (1994, akt: İmamoğlu, 2003), ergenliğin sonları ve yetişkinlikte güvenli bağlanmanın bireylerarası ilişkilerde sağlıklılıkla, güvenli olmayan bağlanmanın da depresyon, yeme sorunları ve ie kapanıklıkla ilişkili olduğu sonucuna varmıştır.

## **2.9. Depresyonla İlgili Yapılmış Bazı Araştırmalar**

Ayverdi (1990), erken ergenlik döneminde depresyon düzeyini etkileyen dış etmenler konulu araştırmasında, Beck depresyon envanterinden 17 ve üzeri puan alan 316 öğrenciyle çalışmıştır. Araştırmada erken ergenlerin depresyon düzeyine; eve giren aylık gelir miktarı, evdeki oda sayısı, yaşanılan bölge ve yerleşim yerinin anlamlı düzeyde etki ettiği bulgulanmıştır. Cinsiyetin, yaşın, sosyal faaliyetlerin, annenin eğitim düzeyinin ve mesleğinin, babanın eğitim düzeyi ve mesleğinin, evde yaşayan insan sayısının ise erken ergenlikte depresyon düzeyinde anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Özellikle ailelerin ekonomik düzeyinin erken ergenlik depresyon düzeyini daha çok etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Akçay (1989), ergen kız ve yetişkin kadınlarda görülen depresif semptomları bilişsel ve algısal açıdan karşılaştırarak benzer ve farklı yönleri ortaya koyabilmek amacıyla yaptđđı araştırmada 100 kişi üzerinde çalışma yrtmştir. Çalışmada SCL 90 ve Beck depresyon envanteri kullanılmıştır.

Araştırılan 21 özellik arasından 16' sında araştırma grubu arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Depresif ergen kız araştırma grubunda kendini eleştirerek kabahatli bulma, intihar düşünceleri, ağlama duygusu, kendini çirkin algılama; depresif kadınlarda da somatik uğraşlar daha yüksek oranda olmak üzere her iki araştırma grubunda da bu özellikler açısında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Karataş (1994), depresyondaki hormonal değişiklikleri incelediği araştırmasında 19- 66 yaş arası 48 depresif erkekle çalışılmıştır. Depresyonla hormonal değişiklik arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Mollamehmetoğlu (2011), Karadeniz bölgesindeki bazı illerde yetiştirme yurdunda kalan 139 erkek ergenle Trabzon'da ailesinin yanda kalan 114 erkek ergende depresyon düzeylerinin karşılaştırmıştır. Çalışmada depresyon düzeyinin en çok 7. sınıfta yükseldiği, anne- baba durumunda anne ölü, baba sağ olarak tanımlayanların, anne okuryazar değil; baba okur- yazar, baba işsiz olarak tanımlayanların depresyon puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Yaşar (2003), depresyonu sosyolojik açıdan incelediği araştırmasında Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde depresyon tanısıyla yatmakta olan 58'i erkek 42'si kadın olmak üzere 100 hastayla çalışmıştır. Anket ve mülakat tekniğiyle yürütülen araştırmada hastaların çoğunun aile huzursuzluğu ve ekonomik nedenlerden dolayı depresyona girdikleri ve hastaların yaşadıkları bu sorunların genelde çocukluk yıllarına kadar götürülebilecek bir süreklilik taşıdığı görülmüştür. Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, kişilik, zihniyet- dindarlık, sosyal sınıf, meslek, gelir durumu, aile geçmişi, aile yapısı, ikamet yeri gibi çeşitli sosyoekonomik değişkenlerin, depresyonla yakından ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Koç (2008), depresyonla kişilerarası tarz, kendilik algısı ve öfke arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında depresyon tanısı almış bireylerin normal bireylere nazaran kendilik algısının daha düşük olduğu, kişilerarası tarzlarının daha olumsuz olduğu ve daha fazla öfke yaşantılarının olduğu görülmüştür. Kendilik algısının, kişilerarası tarzın, öfke davranışlarının ve kişilerarası öfkenin depresyon puanlarını yordadığı bulunmuştur.

Adıyaman (2010), ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zeka yeterliliklerini kullanma ve depresyon düzeylerini belirlemeyi amaçladığı araştırmasında erkeklerin kızlara göre daha depresif belirtiler gösterdiklerini, düşük ekonomik düzeye sahip çocukların yüksek ekonomik seviyedekilere göre depresif belirtilerinin yüksek olduğu, sınıf seviyelerinin arttıkça depresyon düzeylerinin de önemli ölçüde arttığını bulgulamıştır.

Er (2010), cinsel istismara maruz kalan ve kalmayan ergenleri anksiyete, depresyon ve benlik algısı açısından karşılaştırdığı araştırmasında, cinsel istismara maruz kalan ergenlerin depresyon puanlarının cinsel istismara maruz kalmamış ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Pulat (2011), yaşları 15- 17 arasında değişen 423 öğrenci üzerinde yürüttüğü araştırmasında, ebeveynlerin uyguladıkları psikolojik kontrolün, çocukların ileriki yaşantılarında uyumsuz mükemmeliyetçi özellikler geliştirmede rol oynadığı ve uyumsuz mükemmeliyetçiliğin ergenlerin depresyon, kaygı ve öfke belirtileri göstermesine önemli bir zemin hazırladığı kanısına varmıştır.

### 3. BÖLÜM

## YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren- örnekleme, veri toplamada kullanılan ölçme araçları ile verilerin toplanması ve analiz edilmesiyle ilgili gerekli açıklamalar bulunmaktadır.

### 3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ilgili değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığının sınanması amacıyla genel tarama modellerinden olan ilişkisel tarama modeline göre yapılmıştır.

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan evrende, evren hakkında genel bir kanıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınan bir örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar,2000: 79).

Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Var olan durumu herhangi bir şekilde değiştirme ya da etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2000: 77).

İlişkisel tarama modeli, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan modellerdir. İlişkisel çözümleme iki türlü yapılabilmektedir. Bunlar korelasyon türü ilişki ve karşılaştırma yoluyla elde edilen ilişkidir (Karasar, 2000: 81).

Korelasyon türü ilişkisel taramalarda, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, birlikte değişme varsa bunun nasıl olduğu öğrenilmeye çalışılır. Karşılaştırma yoluyla ilişkiyi belirlemede ise, en az iki değişken vardır. Sınanmak istenen bağımsız değişkene göre gruplar oluşturulur ve bağımlı

değişkene göre aralarında bir farklılaşma olup olmadığına bakılır (Karasar,2000: 82-84).

Bu araştırmada, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne- babanın eğitim durumu, anne- babanın hayatta olup olmadığı, anne- babanın medeni durumu, okul türü, ailenin maddi durumu ve 0-2 yaşlar arası bakım verenin kim olduğuna göre depresyon düzeyi, belirtileri ve bağlanma stilleri ilişkisel tarama modeliyle incelenmiştir.

Ayrıca, 15- 16 yaşlarındaki ergenlerin bağlanma stilleri, depresyon düzey ve belirtilerinde anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir.

### **3.2. Evren ve Örneklem**

Bu araştırmanın evreni, İstanbul ili Maltepe ilçesi'nde eğitim görmekte olan 15 ve 16 yaşındaki lise öğrencileridir.

Araştırmanın örnekleme tesadüfi küme örneklem yöntemiyle oluşturulmuştur. Örnekleme İstanbul ili Maltepe ilçesi resmi liselerinden Orhangazi Lisesi, Maltepe Anadolu İmam Hatip Lisesi, Maltepe Ticaret Meslek Lisesi, Maltepe ECA Elginkan Anadolu Lisesi, Orhangazi Anadolu İmam Hatip Lisesi, Maltepe Anadolu Lisesi'nde eğitim görmekte olan 15 yaşındaki öğrencilerden 227 kişi, 16 yaşındaki öğrencilerden 182 kişi olmak üzere toplam 409 öğrenciden oluşmaktadır.

### **3.3 Veri Toplama Araçları**

Araştırmada 15 ve 16 yaşındaki ergenlerinin depresyon düzey ve belirtilerinin ortalama puanlarını tespit etmek için Zung Depresyon Ölçeği, bağlanma stillerini ortalama puanlarını belirlemek için İlişki Ölçekleri Anketi, demografik bilgiler için de Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

### 3.3.1. Zung Depresyon Ölçeği

Zung depresyon ölçeği (ZDÖ), 1965 yılında Zung tarafından depresyonun şiddetini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Maddeler depresyonun duygulanım, davranışsal, bilişsel ve fizyolojik boyutlarını içermektedir. DSM 4 belirti kriterlerini kapsamına karşın iştah ve uyku artışı, kilo alımı gibi maddeleri içermemektedir (Kılınç ve Torun, 2011).

Zung Depresyon Ölçeği, 20 maddeden oluşmaktadır, 10 madde olumlu ve 10 madde olumsuz olarak yapılmıştır. Her madde için denekler; hiçbir zaman veya çok ender için= 1, bazen= 2, sık sık= 3, çoğunlukla veya her zaman için de 4' ü işaretlemektedir. Toplam skor için olumlu maddeler tersine çevrildikten sonra bütün maddeler toplanmaktadır. ZDÖ' nün kesme noktaları ise: ZDÖ skoru > 50 ise normal, 50-59 arası en hafif düzeyde depresyon, 60-69 arası orta düzeyde depresyon, 70 < şiddetli depresyonu tanımlamaktadır. Şiddet endeksi toplam skorun 80'e bölünmesiyle bulunmaktadır (Kılınç ve Torun, 2011).

Raw Score Total

Index= ----- x 100

Maximum Score of 80

Testin yanıtlanma süresi bireyin eğitim düzeyi ve patolojik durumuna göre 5- 30 dakika arasında değişmektedir. Ölçek birçok dile çevrilmiştir. Transkültürel çalışmalarda geçerlik- güvenilirliği kanıtlanmıştır. Ölçek, Türkçe' ye Baltaş tarafından çevrilmiştir (Kılınç ve Torun, 2011).

Zung depresyon ölçeğinin lise öğrencileri üzerinde geçerlik güvenilirlik çalışmaları Gençdoğan (2001) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin geçerliği uyum geçerliği de denilen benzer ölçek geçerliği yöntemiyle saptanmıştır. Beck depresyon envanteriyle korelasyonu(r) 0.71; SCL 90-R ile korelasyonu(r) 0.78 olup her iki korelasyon değeri de  $p < 0.05$  düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliği için yapılan iç tutarlılık analizinde Cronbach alfa: 0.7; Guttman split-half: 0,62; Spearman Brown: 0,63 bulunmuştur. Yapılan analiz



sonuçları ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Gençdoğan, 2001).

### 3.3.2. İlişki Ölçekleri Anketi

Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilen ilişki ölçekleri anketinin Türkçe'ye uyarlaması Sümer ve Güngör (1999) tarafından yapılmıştır. Ölçek, on yedi maddeden oluşmakta ve dört bağlanma stilini yani güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı bağlanma stillerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Katılımcılardan yedili likert tipi ölçek üzerinden kendilerini en iyi tanımlayan değeri seçmeleri istenmektedir (1= beni hiç tanımlamıyor; 7= tamamiyle beni tanımlıyor). Güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri beşer maddeyle, korkulu ve saplantılı bağlanma stilleri de dörder maddeyle ölçülmektedir (Deniz, 2006). Dört bağlanma stilini yansıtan sürekli puanlar, bu stilleri ölçmeyi hedefleyen maddelerin toplanmasından ve bu toplamın her bir alt ölçekteki madde sayısına bölünmesinden elde edilmektedir. Böylece alt ölçeklerden elde edilebilecek puanlar 1 ile 7 arasında değişmektedir. Bu yolla elde edilen sürekli puanlar katılımcıları bağlanma stilleri içerisinde gruplandırmak için de kullanılmaktadır. Gruplandırma sürecinde her bir katılımcı, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma kategorisine atanmaktadır (Sümer ve Güngör, 1999).

Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışmaları Sümer ve Güngör (1997) tarafından yapılan ölçeğin, test tekrar test güvenilirliği .54- .78 arasında, iç tutarlılık katsayısı .27-.61 alfa değerleri arasında bulunmuştur. Güvenli bağlanma stili ile korkulu bağlanma stili ve saplantılı ile kayıtsız bağlanma stilleri arasında olumsuz yönde ve anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. Faktör analizinde ise 1. faktör, korkulu ve güvenli bağlanma stillerini (varyansın% 47'si), 2. faktör kayıtsız ve saplantılı bağlanma stillerini (varyansın% 31'i) kapsamaktadır (Sümer ve Güngör, 1999).

### **3.3.3. Kişisel Bilgi Formu**

Araştırmada ergenlerin depresyon düzeyi, semptomları ve bağlanma stillerine etki edebileceği varsayılan değişkenlere ait verileri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu hazırlanmıştır. Bu formun içerisinde öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı, anne ve babanın eğitim durumu, anne ve babanın hayatta olup olmadığı, anne ve babanın medeni durumu, maddi durum. 0-2 yaş arasında kimden bakım aldıklarına dair sorular yer almaktadır (EK-3)

### **3.4. Verilerin Toplanması ve Analiz Edilmesi**

Araştırmaya dair uygulamalar, 2012 -2013 eğitim- öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ilçesindeki resmi liselerden araştırmacı tarafından tesadüfi yöntemle seçilmiş liselerde eğitim gören öğrenciler arasından random olarak seçilmiş 15- 16 yaşlarındaki öğrencilere ders saatleri içinde okul idaresi ve rehber öğretmen/lerin yardımıyla araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin zorlanmaması için, uygulanan ölçekler ve kişisel bilgi formu birbirlerine eklenmiş olarak dağıtılmış olup öğrencilere yönergeler dikkatlice okunmuştur. Uygulama daha önceden belirlenen zaman diliminde ve sessiz bir sınıfta yapılmıştır. Öğrenciler yaklaşık 20- 30 dakika arasında veri toplama araçlarını cevaplandırmışlardır. Uygulamada herhangi bir sıkıntı yaşanmamıştır.

Daha sonrasında uygulanan veri toplama araçları teker teker puanlanmıştır. Elde edilen veriler SPSS( Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı) for Windows 15.0 programına girilmiş ve bu program yardımıyla istatistiksel çözümlenmeler yapılmıştır.

### **3.5. Kullanılan İstatistiksel Teknikler**

Ergenlerin depresyon düzeyi ve belirtileriyle bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi saptamak için Pearson korelasyon analizi tekniği yapılmıştır.

Araştırmanın diğler bağımsız değışkenlerinin depresyon düzeyi, belirtileri ve bağlanma stillerine göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla t testi, tek yönlü varyans analizi, anlamlı düzeyde çıkan sonuçlar için de farklılaşmanın hangi gruplarda olduğunu belirlemek amacıyla Tukey ve LSD testleri kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken önem düzeyi  $P < 0.05$  olarak kabul edilmiştir. Verilerin homojenliğini belirlemek için de Levene testi uygulanmıştır.

#### 4. BÖLÜM

#### BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara araştırmanın amaçları çerçevesinde ve amaçların sırasına göre yer verilmiştir. Araştırmanın yapıldığı grubun ve uygulanan ölçeklerden elde edilen verilerin istatistiksel analizleri bu bölümde sunulmaktadır. Öncelikle örneklem hakkındaki bilgiler tablolastırılarak verilmiştir.

**Tablo 4. 1.** Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Yığmal Yüzde
Kız	280	68,5	68,5
Erkek	129	31,5	100
Toplam	409	100	

**Tablo 4. 2.** Yaş Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri

Yaş	Frekans	Yüzde	Yığmal Yüzde
15	227	55,5	55,5
16	182	44,5	100
Toplam	409	100	

**Tablo 4. 3.** Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri

Kardeş sayısı	Frekans	Yüzde	Yığmal Yüzde
Tek çocuk	33	8,0	8,0
2 kardeş	195	47,7	55,7
2'den daha fazla kardeş	181	44,3	100
Toplam	409	100	

**Tablo 4. 4.** Anne ve Babanın Hayatta Olup Olmadığı Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri

Anne ve babanın hayatta olup olmadığı	Frekans	Yüzde	Yığmal Yüzde
Annem ve babam sağ	397	97,1	97,1
Annem ve babam öldü	1	0,2	97,3
Sadece annem öldü	4	1,0	98,3
Sadece babam öldü	7	1,7	100
Toplam	409	100	

**Tablo 4. 5.** Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri

Annenin eğitim durumu	Frekans	Yüzde	Yığmal Yüzde
Okuryazar değil	19	4,6	4,6
İlköğretim	249	60,9	65,5
Lise	104	25,4	91,0
Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	37	9,0	100
Toplam	409	100	

**Tablo 4. 6.** Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri

Babanın eğitim durumu	Frekans	Yüzde	Yığmal Yüzde
Okuryazar değil	2	0,5	0,5
İlköğretim	192	46,9	47,4
Lise	144	35,2	82,6
Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	71	17,4	100
Toplam	409	100	

**Tablo 4. 7.** Anne ve Babanın Birlikte Olup Olmadığı Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri

Anne ve babanın evlilik durumu	Frekans	Yüzde	Yığmal Yüzde
Evli	386	94,4	94,4
Boşandı	17	4,2	98,5
Boşanmadı, ayrı yaşıyorlar	6	1,5	100,0
Toplam	409	100,0	

**Tablo 4. 8.** Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri

Düzey	Frekans	Yüzde	Yığmal Yüzde
Alt	22	5,4	5,4
Orta	367	89,7	95,1
Yüksek	20	4,9	100
Toplam	409	100	

**Tablo 4. 9.** Okul Türü Değişkenine Göre Frekans, Yüzde ve Yığmal Yüzde Verileri

Okul Türü	Frekans	Yüzde	Yığmal Yüzde
Genel Lise	90	22,0	22,0
Anadolu Lisesi	74	18,1	40,1
Ticaret Meslek Lisesi	95	23,2	63,3
Anadolu İmam Hatip Lisesi	150	36,7	100
Toplam	409	100	

**Tablo 4.10.** Cinsiyet Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	SH	t	P
Kız	280	51,61	10,00	0,59	5,65	,000
Erkek	129	45,94	7,99	0,70		

Tablo 4.10 incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre Zung depresyon ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur( $P < .05$ ). Buna göre kız öğrencilerin depresyon puanları erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur.

**Tablo 4.11.** Yaş Değişkenine Göre Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait t Testi Sonuçları

Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	SH	t	P
15	227	49,62	9,27	0,61	-0,48	0,63
16	182	50,08	10,36	0,76		

Tablo 4.11'e bakıldığında yaş değişkenine göre Zung depresyon ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır( $P > .05$ ).

**Tablo 4.12.** Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	Ss
Tek çocuk	33	51,25	10,69
2 kardeş	195	48,62	9,05
2'den daha fazla kardeş	181	50,87	10,23
Toplam	409	49,82	9,76

**Tablo 4.13.** Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Depresyon düzeyi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Depresyon düzeyi	Gruplar arasında	547,02	2	273,51	2,893	,057
	Gruplar içinde	38387,86	406	94,55		
	Toplam	38934,89	408			

Tablo 4.13 incelendiğinde kardeş sayısı değişkenine göre Zung depresyon ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır( $P>.05$ ).

**Tablo 4.14.** Anne ve Babanın Hayatta Olup Olmadığı Değişkenine Göre 15-16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Kruskal- Wallis Testi Sonuçları

Anne ve babanın hayatta olup olmadığı	N	Sıra Ort.	Sd	Ki Kare	p
Annem ve babam sağ	397	204,89	3	3,597	,308
Annem ve babam öldü	1	28,50			
Sadece annem öldü	4	176,63			
Sadece babam öldü	7	252,50			
Toplam	409				

Tablo 4.14 değerlendirildiğinde anne babanın hayatta olup olmadığına göre ergenlerde depresyon düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığına dair yapılan Kruskal Wallis testine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır( $P>.05$ ).

**Tablo 4.15.** Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Okuryazar değil	19	50,86	50,86
İlköğretim	249	49,87	49,87
Lise	104	49,17	49,17
Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	37	50,88	50,88
Toplam	409	49,83	9,77



**Tablo 4.16.** Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Depresyon düzeyi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Depresyon düzeyi	Gruplar arasında	106,236	3	35,412	,369	,775
	Gruplar içinde	38828,658	405	95,873		
	Toplam	38934,895	408			

Tablo 4.16 incelendiğinde annenin eğitim durumu değişkenine göre Zung depresyon ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır( $P>.05$ ).

**Tablo 4.17.** Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Okuryazar değil- İlköğretim	194	50,65	9,58
Lise	144	48,86	10,67
Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	71	49,54	8,16
Toplam	409	49,83	9,77

**Tablo 4.18.** Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Depresyon düzeyi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Depresyon düzeyi	Gruplar arasında	271,265	2	135,633	1,424	,242
	Gruplar içinde	38663,629	406	95,231		
	Toplam	38934,895	408			

Tablo 4.18’ye bakıldığında babanın eğitim durumu değişkenine göre Zung depresyon ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır( $P>.05$ ).

**Tablo 4.19.** Anne ve Babanın Birlikte Olup Olmadığı Durumuna Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Kruskal- Wallis Testi Sonuçları

Anne ve babanın evlilik durumu	N	Sıra Ortalaması	Sd	Ki kare	p
Evliler	386	203,84	2	2,243	,326
Boşandırlar	17	206,09			
Boşanmadılar, ayrı yaşıyorlar	6	276,58			
Toplam	409				

Tablo 4.19’a bakıldığında anne ve babanın birlikte olup olmadığına göre ergenlerde depresyon düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığına dair yapılan Kruskal Wallis testine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır( $P>.05$ ).

**Tablo 4.20.** Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Düzey	N	$\bar{X}$	Ss
Alt	22	50,35	9,79
Orta	367	49,89	9,86
Yüksek	20	48,31	8,33
Toplam	409	49,8289	9,77

**Tablo 4.21.** Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Depresyon düzeyi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Depresyon düzeyi	Gruplar arasında	52,745	2	26,372	,275	,759
	Gruplar içinde	38882,150	406	95,769		
	Toplam	38934,895	408			

Tablo 4.21 incelendiğinde algılanan sosyoekonomik düzey değişkenine göre puanların arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır( $P>.05$ ).

**Tablo 4.22.** Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Okul Türü	N	$\bar{X}$	Ss
Genel Lise	90	50,23	10,25
Anadolu Lisesi	74	48,66	9,64
Ticaret Meslek Lisesi	95	49,21	9,56
Anadolu İmam Hatip Lisesi	150	50,55	9,67

**Tablo 4.23.** Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Düzeyine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Depresyon düzeyi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Depresyon düzeyi	Gruplar arasında	229,40	3	76,46	,800	,494
	Gruplar içinde	38705,49	405	95,56		
	Toplam	38934,89	409			

Tablo 4.23’de görülebileceği üzere okul türü değişkenine göre ergenlerin depresyon puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir( $P>.05$ ).

**Tablo 4.24.** Cinsiyet Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait t Testi Sonuçları

Depresyon Belirtileri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
Yaygın Affektif B.	Kız	280	2.00	0,73	5,97	,000
	Erkek	129	1.55	0,60		
Fizyolojik B.	Kız	280	2,06	0,39	4,87	,000
	Erkek	129	1,86	0,37		
Psikomotor B.	Kız	280	1,82	0,66	1,87	0,62
	Erkek	129	1,69	0,61		
Psikolojik B.	Kız	280	2.13	0,55	3,91	,000
	Erkek	129	1.91	0,45		

Tablo 4.24 değerlendirildiğinde cinsiyet değişkenine göre ergenlerin depresyon belirtilerine ait puan ortalamalarında yaygın affektif, fizyolojik ve psikolojik belirti kategorilerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir( $P<.05$ ).

**Tablo 4.25.** Yaş Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait t Testi Sonuçları

Depresyon Belirtileri	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
Yaygın Affektif B.	15	227	1,81	0,71	-1,426	,155
	16	182	1,91	0,73		
Fizyolojik B.	15	227	1,98	0,36	-0,724	,470
	16	182	2,01	0,44		
Psikomotor B.	15	227	1,76	0,64	-0,625	,532
	16	182	1,80	0,66		
Psikolojik B.	15	227	2,07	0,53	0,347	,729
	16	182	2,05	0,53		

Tablo 4.25 incelendiğinde yaş değişkenine göre ergenlerin depresyon belirtilerine ait puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir( $P>.05$ ).

**Tablo 4.26.** Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Depresyon Belirtileri	Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	Ss
Yaygın Affektif B.	Tek ç.	33	1,86	,73
	2 kardeş	195	1,80	,72
	2'den fazla	181	1,92	,73
	Toplam	409	1,86	,72
Fizyolojik B.	Tek ç.	33	2,13	,44
	2 kardeş	195	1,96	,37
	2'den fazla	181	2,03	,42
	Toplam	409	2,00	,40
Psikomotor B.	Tek ç.	33	1,70	,56
	2 kardeş	195	1,72	,63
	2'den fazla	181	1,86	,69
	Toplam	409	1,78	,65
Psikolojik B.	Tek ç.	33	2,11	,60
	2 kardeş	195	2,02	,51
	2'den fazla	181	2,11	,55
	Toplam	409	2,07	,54

**Tablo 4.27.** Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Depresyon belirtileri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yaygın afektif b.	Gruplar arasında	1,354	2	,677	1,292	,276
	Gruplar içinde	212,702	406	,524		
	Toplam	214,056	408			
Fizyolojik b.	Gruplar arasında	1,038	2	,519	3,227	,041
	Gruplar içinde	65,318	406	,161		
	Toplam	66,356	408			
Psikomotor b.	Gruplar arasında	2,070	2	1,035	2,450	,088
	Gruplar içinde	171,563	406	,423		
	Toplam	173,633	408			
Psikolojik b.	Gruplar arasında	,800	2	,400	1,387	,251
	Gruplar içinde	117,091	406	,288		
	Toplam	117,891	408			

Tablo 4.27 değerlendirildiğinde kardeş sayısı değişkenine göre ergenlerin depresyon belirtilerine ait puan ortalamalarına bakıldığında sadece fizyolojik belirti kategorisinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ( $P < .05$ ). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin LSD testi yapıp sonuçları aşağıda gösterilmiştir.

**Tablo 4.28.** Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyondaki Fizyolojik Belirtilerine Ait LSD Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Kardeş Sayısı	Kardeş sayısı(2)	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	p
Fizyolojik Belirtiler	Tek Çocuğum	2 Kardeşiz	,17110	,07550	,024
		2'den fazla kardeşiz	,10047	,07592	,186
	2 Kardeşiz	Tek Çocuğum	-,17110	,07550	,024
		2'den fazla kardeşiz	-,07062	,04140	,089
	2'den fazla kardeşiz	Tek Çocuğum	-,10047	,07592	,186
		2 Kardeşiz	,07062	,04140	,089

Tablo 4.28'e göre tek çocuk ile 2 kardeş olanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur( $P < .05$ ).



**Tablo 4.29.** Anne ve Babanın Hayatta Olup Olmadığı Değişkenine Göre 15-16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Depresyon Belirtileri	Bağımsız Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	Ki Kare	P
Yaygın Affektif B.	Annem ve babam sağ	397	204,49	3	7,243	,065
	Annem ve babam öldü	1	43,50			
	Sadece annem öldü	4	142,63			
	Sadece babam öldü	7	292,79			
	Toplam	409				
Fizyolojik B.	Annem ve babam sağ	397	204,66	3	3,569	,312
	Annem ve babam öldü	1	21,00			
	Sadece annem öldü	4	265,38			
	Sadece babam öldü	7	216,07			
	Toplam	409				
Psikomotor B.	Annem ve babam sağ	397	204,62	3	,970	,809
	Annem ve babam öldü	1	161,50			
	Sadece annem öldü	4	188,63			
	Sadece babam öldü	7	242,36			
	Toplam	409				
Psikolojik B.	Annem ve babam sağ	397	205,45	3	3,185	,364
	Annem ve babam öldü	1	85,00			
	Sadece annem öldü	4	131,25			
	Sadece babam öldü	7	238,86			
	Toplam	409				

Tablo 4.29 değerlendirildiğinde anne ve babanın hayatta olup olmadığı değişkenine göre ergenlerin depresyon belirtilerine ait puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir( $P>.05$ ).

**Tablo 4.30.** Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Depresyon Belirtileri	Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Yaygın Affektif B.	Okuryazar değil	19	1,66	,71
	İlköğretim	249	1,85	,71
	Lise	104	1,87	,71
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	37	2,00	,84
	Toplam	409	1,86	,72
Fizyolojik B.	Okuryazar değil	19	2,20	,51
	İlköğretim	249	1,99	,37
	Lise	104	2,00	,42
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	37	1,95	,38
	Toplam	409	2,00	,40
Psikomotor B.	Okuryazar değil	19	1,71	,58
	İlköğretim	249	1,79	,66
	Lise	104	1,76	,65
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	37	1,82	,67
	Toplam	409	1,78	,65
Psikolojik B.	Okuryazar değil	19	2,04	,57
	İlköğretim	249	2,08	,54
	Lise	104	2,00	,533
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	37	2,18	,52
	Toplam	409	2,07	,54

**Tablo 4.31.** Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Depresyon belirtileri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yaygın affektif b.	Gruplar arasında	1,515	3	,505	,962	,410
	Gruplar içinde	212,541	405	,525		
	Toplam	214,056	408			
Fizyolojik b.	Gruplar arasında	,890	3	,297	1,835	,140
	Gruplar içinde	65,466	405	,162		
	Toplam	66,356	408			
Psikomotor b.	Gruplar arasında	,236	3	,079	,184	,907
	Gruplar içinde	173,397	405	,428		
	Toplam	173,633	408			
Psikolojik b.	Gruplar arasında	,924	3	,308	1,067	,363
	Gruplar içinde	116,966	405	,289		
	Toplam	117,891	408			

Tablo 4.31 değerlendirildiğinde annenin eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin depresyon belirtilerine ait puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir( $P>.05$ ).

**Tablo 4.32.** Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Depresyon Belirtileri	Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Yaygın Affektif B.	Okuryazar değil- İlköğretim	194	1,89	,72
	Lise	144	1,77	,71
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	71	1,96	,74
	Toplam	409	1,86	,72
Fizyolojik B.	Okuryazar değil- İlköğretim	194	2,05	,41
	Lise	144	1,99	,43
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	71	1,91	,33
	Toplam	409	2,00	,40
Psikomotor B.	Okuryazar değil- İlköğretim	194	1,81	,66
	Lise	144	1,72	,64
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	71	1,82	,66
	Toplam	409	1,78	,65
Psikolojik B.	Okuryazar değil- İlköğretim	194	2,09	,54
	Lise	144	2,02	,58
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	71	2,10	,45
	Toplam	409	2,07	,54

**Tablo 4.33.** Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Depresyon belirtileri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yaygın afektif b.	Gruplar arasında	1,901	2	,950	1,819	,164
	Gruplar içinde	212,155	406	,523		
	Toplam	214,056	408			
Fizyolojik b.	Gruplar arasında	1,030	2	,515	3,200	,042
	Gruplar içinde	65,326	406	,161		
	Toplam	66,356	408			
Psikomotor b.	Gruplar arasında	,812	2	,406	,954	,386
	Gruplar içinde	172,821	406	,426		
	Toplam	173,633	408			
Psikolojik b.	Gruplar arasında	,546	2	,273	,945	,390
	Gruplar içinde	117,345	406	,289		
	Toplam	117,891	408			

Tablo 4.33'e bakıldığında babanın eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin depresyon belirtilerine ait puan ortalamalarının sadece fizyolojik belirti kategorisinde anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ( $P < .05$ ). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin Tukey testi yapıp sonuçları aşağıda gösterilmiştir.

**Tablo 4.34.** Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerdeki Depresyon Fizyolojik Belirtilerine Ait Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Eğitim Düzeyi	Eğitim Düzeyi	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	p
Fizyolojik Belirtiler	Okuryazar değil- İlköğretim	OD.-İÖÖ.			
		Lise	,05356	,04412	,446
		Ü./YL./D.	,13906	,05564	,034
	Lise	OD.-İÖÖ.	-,05356	,04412	,446
		Lise			
		Ü./YL./D.	,08550	,05817	,307
	Üniversite/Yüksek Lisans/Doktora	OD.-İÖÖ.	-,13906	,05564	,034
		Lise	-,08550	,05817	,307
		Ü./YL./D.			

Tablo 4.34'e bakıldığında babanın eğitimi okuryazar değil- ilköğretim olan ergenlerle babası üniversite/yüksek lisans/doktora eğitimi almış olanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur(P<.05).

**Tablo 4.35.** Anne ve Babanın Birlikte Olup Olmadığı Durumuna Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Kruskal- Wallis Testi Sonuçları

Depresyon Belirtileri	Evlilik durumu	N	Sıra Ortalaması	Sd	Ki kare	P
Yaygın Affektif B.	Evliler	386	203,88	2	2,733	,255
	Boşandılar	17	203,15			
	Ayrı yaşıyorlar	6	282,00			
	Toplam	409				
Fizyolojik B.	Evliler	386	205,65	2	2,469	,291
	Boşandılar	17	172,26			
	Ayrı yaşıyorlar	6	256,25			
	Toplam	409				
Psikomotor B.	Evliler	386	203,98	2	2,949	,229
	Boşandılar	17	200,09			
	Ayrı yaşıyorlar	6	284,67			
	Toplam	409				
Psikolojik B.	Evliler	386	204,83	2	,253	,881
	Boşandılar	17	200,74			
	Ayrı yaşıyorlar	6	228,08			
	Toplam	409				

Tablo 4.35'e göre anne ve babanın birlikte olup olmadığı değişkenine göre ergenlerin depresyon belirtilerine ait puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir( $P>.05$ ).

**Tablo 4.36.** Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Depresyon Belirtileri	Düzey	N	$\bar{X}$	Ss
Yaygın Affektif B.	Alt	22	2,09	,80
	Orta	367	1,84	,72
	Yüksek	20	1,90	,70
	Toplam	409	1,86	,72
Fizyolojik B.	Alt	22	2,09	,47
	Orta	367	2,00	,40
	Yüksek	20	1,99	,40
	Toplam	409	2,00	,40
Psikomotor B.	Alt	22	1,70	,65
	Orta	367	1,79	,65
	Yüksek	20	1,77	,68
	Toplam	409	1,78	,65
Psikolojik B.	Alt	22	1,99	,52
	Orta	367	2,08	,54
	Yüksek	20	1,92	,48
	Toplam	409	2,07	,54



**Tablo 4.37.** Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Depresyon belirtileri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yaygın afektif b.	Gruplar arasında	1,291	2	,645	1,232	,293
	Gruplar içinde	212,765	406	,524		
	Toplam	214,056	408			
Fizyolojik b.	Gruplar arasında	,181	2	,091	,555	,574
	Gruplar içinde	66,175	406	,163		
	Toplam	66,356	408			
Psikomotor b.	Gruplar arasında	,144	2	,072	,168	,845
	Gruplar içinde	173,489	406	,427		
	Toplam	173,633	408			
Psikolojik b.	Gruplar arasında	,637	2	,318	1,103	,333
	Gruplar içinde	117,254	406	,289		
	Toplam	117,891	408			

Tablo 4.37'e göre algılanan sosyoekonomik düzey değişkenine göre ergenlerin depresyon belirtilerine ait puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir( $P>.05$ ).

**Tablo 4.38.** Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Depresyon Belirtileri	Okul Türü	N	$\bar{X}$	Ss
Yaygın Affektif B.	Genel Lise	90	1,83	0,74
	Anadolu Lisesi	74	1,75	0,72
	Ticaret Meslek Lisesi	95	1,82	0,72
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	150	1,95	0,70
Fizyolojik B.	Genel Lise	90	2,09	0,45
	Anadolu Lisesi	74	1,92	0,39
	Ticaret Meslek Lisesi	95	1,98	0,37
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	150	1,99	0,38
Psikomotor B.	Genel Lise	90	1,80	0,65
	Anadolu Lisesi	74	1,69	0,56
	Ticaret Meslek Lisesi	95	1,76	0,65
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	150	1,82	0,69
Psikolojik B.	Genel Lise	90	2,02	0,53
	Anadolu Lisesi	74	2,08	0,50
	Ticaret Meslek Lisesi	95	2,03	0,55
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	150	2,11	0,54

**Tablo 4.39.** Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Depresyon Belirtilerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Depresyon belirtileri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yaygın afektif b.	Gruplar arasında	2.175	3	0,72	1,386	,247
	Gruplar içinde	211,88	405	0,52		
	Toplam	214,05	408			
Fizyolojik b.	Gruplar arasında	1,23	3	0,41	2,556	,055
	Gruplar içinde	65,12	405	0,16		
	Toplam	66,35	408			
Psikomotor b.	Gruplar arasında	0,85	3	0,28	,665	,574
	Gruplar içinde	172,78	405	0,42		
	Toplam	173,63	408			
Psikolojik b.	Gruplar arasında	0,59	3	0,19	,689	,559
	Gruplar içinde	117,29	405	0,29		
	Toplam	117,89	408			

Tablo 4.39'a bakıldığında okul türü değişkenine göre ergenlerin depresyon belirtilerine ait puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir( $P>.05$ ).

**Tablo 4.40.** Cinsiyet Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stilllerine Ait t Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
Güvenli	Kız	280	3,82	1,14	-3,12	,002
	Erkek	129	4,18	0,98		
Korkulu	Kız	280	4.01	1,27	4,85	,000
	Erkek	129	3.42	1,09		
Kayıtsız	Kız	280	4,29	1,06	1,37	,169
	Erkek	129	4,13	1,04		
Saplantılı	Kız	280	3,82	1,24	-0,65,	,516
	Erkek	129	3,90	1,33		

Tablo 4.40 değerlendirildiğinde cinsiyet değişkenine göre ergenlerin güvenli ve korkulu bağlanma stillerinde anlamlı düzeyde farklılıklar belirlenmiştir( $P<.05$ ).

**Tablo 4.41.** Yaş Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stilllerine Ait t Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
Güvenli	15	227	3,93	1,06	-0,06	,945
	16	182	3,94	1,16		
Korkulu	15	227	3,83	1,18	0,12	,946
	16	182	3,82	1,32		
Kayıtsız	15	227	4,20	0,99	-0,76	,445
	16	182	4,29	1,12		
Saplantılı	15	227	3,77	1,19	-1,43	,151
	16	182	3,94	1,22		

Tablo 4.41'e bakıldığında yaş değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerinde anlamlı düzeyde farklılık belirlenmediği görülmektedir( $P>.05$ ).

**Tablo 4.42.** Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillere Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Bağlanma Stilleri	Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	Ss
Güvenli	Tek ç.	33	3,88	1,14
	2 kardeş	195	3,93	1,02
	2'den fazla	181	3,95	1,19
	Toplam	409	3,94	1,11
Korkulu	Tek ç.	33	3,84	1,33
	2 kardeş	195	3,67	1,24
	2'den fazla	181	4,00	1,22
	Toplam	409	3,83	1,25
Kayıtsız	Tek ç.	33	4,35	1,45
	2 kardeş	195	4,15	1,03
	2'den fazla	181	4,33	1,06
	Toplam	409	4,25	1,06
Saplantılı	Tek ç.	33	4,28	1,32
	2 kardeş	195	3,84	1,17
	2'den fazla	181	3,77	1,22
	Toplam	409	3,85	1,21

**Tablo 4.43.** Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Güvenli	Gruplar arasında	,146	2	,073	,059	,942
	Gruplar içinde	499,881	406	1,231		
	Toplam	500,027	408			
Korkulu	Gruplar arasında	10,532	2	5,266	3,414	,034
	Gruplar içinde	626,202	406	1,542		
	Toplam	636,734	408			
Kayıtsız	Gruplar arasında	3,575	2	1,787	1,608	,202
	Gruplar içinde	451,299	406	1,112		
	Toplam	454,874	408			
Saplantılı	Gruplar arasında	7,287	2	3,644	2,515	,082
	Gruplar içinde	588,176	406	1,449		
	Toplam	595,463	408			

Tablo 4.43 değerlendirildiğinde kardeş sayısı değişkenine göre bağlanma stillerine ait puan ortalamalarına bakıldığında sadece korkulu bağlanma alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir( $P < .05$ ). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin tukey testi yapıp sonuçları aşağıda gösterilmiştir.

**Tablo 4.44.** Kardeş Sayısı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Korkulu Bağlanma Stilline Ait Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Kardeş Sayısı	Kardeş Sayısı(2)	Ortalama ar Arası Fark	Standart Hata	p
Korkulu B.	Tek çocuk	2 kardeş	,17168	,23377	,743
		2'den fazla kardeş	-,16323	,23507	,767
	2 kardeş	Tek çocuk	-,17168	,23377	,743
		2'den fazla kardeş	-,33491	,12818	,025
	2'den fazla kardeş	Tek çocuk	,16323	,23507	,767
		2 kardeş	,33491	,12818	,025

Tablo 4.44 baktığımızda 2 kardeş olan grupta 2'den fazla kardeş olan grup arasında anlamlı düzeyde( $P<.05$ ) farklılaşma olduğunu görüyoruz. 2'den fazla kardeş olan grubun korkulu bağlanma puan ortalaması: 4,00; 2 kardeş olan grubun korkulu bağlanma puan ortalaması ise 3,67'dir. Bu duruma istinaden 2'den fazla kardeş olan katılımcıların 2 kardeş olan katılımcılara oranla daha fazla korkulu bağlanma stiline sahip olduklarını söyleyebiliriz.

**Tablo 4.45.** Anne Babanın Hayatta Olup Olmadığı Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Bağımsız Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	Ki Kare	P
Güvenli	Annem ve babam sağ	397	204,96	3	3,301	,348
	Annem ve babam öldü	1	4,00			
	Sadece annem öldü	4	239,25			
	Sadece babam öldü	7	216,14			
	Toplam	409				
Korkulu	Annem ve babam sağ	397	203,89	3	2,466	,481
	Annem ve babam öldü	1	144,50			
	Sadece annem öldü	4	284,88			
	Sadece babam öldü	7	230,71			
	Toplam	409				
Kayıtsız	Annem ve babam sağ	397	204,91	3	1,130	,770
	Annem ve babam öldü	1	119,50			
	Sadece annem öldü	4	249,63			
	Sadece babam öldü	7	196,93			
	Toplam	409				
Saplantılı	Annem ve babam sağ	397	202,61	3	6,535	,088
	Annem ve babam öldü	1	317,00			
	Sadece annem öldü	4	325,50			
	Sadece babam öldü	7	255,71			
	Toplam	409				

Tablo 4.45 incelendiğinde anne babanın hayatta olup olmadığı değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerinde anlamlı düzeyde farklılık belirlenmemiştir( $P>.05$ ).



**Tablo 4.46.** Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillere Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Bağlanma Stilleri	Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Güvenli	Okuryazar değil	19	3,94	,99
	İlköğretim	249	3,80	1,11
	Lise	104	4,22	1,13
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	37	4,05	,953
	Toplam	409	3,94	1,11
Korkulu	Okuryazar değil	19	3,92	1,187
	İlköğretim	249	3,93	1,195
	Lise	104	3,62	1,399
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	37	3,72	1,158
	Toplam	409	3,83	1,25
Kayıtsız	Okuryazar değil	19	4,03	1,15
	İlköğretim	249	4,27	1,11
	Lise	104	4,19	,95
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	37	4,32	,94
	Toplam	409	4,25	1,06
Saplantılı	Okuryazar değil	19	3,79	,77
	İlköğretim	249	3,85	1,24
	Lise	104	3,82	1,15
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	37	3,96	1,35
	Toplam	409	3,85	1,21

**Tablo 4.47.** Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Güvenli	Gruplar arasında	13,747	3	4,582	3,816	,010
	Gruplar içinde	486,281	405	1,201		
	Toplam	500,027	408			
Korkulu	Gruplar arasında	7,384	3	2,461	1,584	,193
	Gruplar içinde	629,351	405	1,554		
	Toplam	636,734	408			
Kayıtsız	Gruplar arasında	1,620	3	,540	,482	,695
	Gruplar içinde	453,255	405	1,119		
	Toplam	454,874	408			
Saplantılı	Gruplar arasında	,584	3	,195	,132	,941
	Gruplar içinde	594,879	405	1,469		
	Toplam	595,463	408			

Tablo 4.47'e bakıldığında annenin eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerinde anlamlı düzeyde farklılığın sadece güvenli bağlanma alt boyutunda olduğu görülmektedir ( $P < .05$ ). Bu duruma ilişkin yapılan Tukey testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

**Tablo 4.48.** Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Güvenli Bağlanma Stilline Ait Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Eğitim Durumu	Eğitim Durumu	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	p
Güvenli B.	Okuryazar değil-	İlköğretim	,13765	,26080	,952
		Lise	-,28623	,27339	,722
		Ü./YL./D.	-,11721	,30927	,981
	İlköğretim	Okuryazar değil	-,13765	,26080	,952
		Lise	-,42388	,12793	,006
		Ü./YL./D.	-,25486	,19306	,551
	Lise	OD.	,28623	,27339	,722
		İlköğretim	,42388	,12793	,006
		Ü./YL./D.	,16902	,20975	,852
	Üniversite/Y.Lisans/Doktora	OD.	,11721	,30927	,981
		İlköğretim	,25486	,19306	,551
		Lise	-,16902	,20975	,852

Tablo 4.48'e göre annesi ilköğretim mezunu olan grupla annesi lise mezun olan grupların güvenli bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur( $P < .05$ )

**Tablo 4.49.** Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillere Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Başlanma Stilleri	Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Güvenli	Okuryazar değil- İlköğretim	194	3,82	1,18
	Lise	144	4,00	1,04
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	71	4,15	,99
	Toplam	409	3,94	1,11
Korkulu	Okuryazar değil- İlköğretim	194	3,90	1,25
	Lise	144	3,84	1,25
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	71	3,62	1,22
	Toplam	409	3,83	1,25
Kayıtsız	Okuryazar değil- İlköğretim	194	4,19	1,11
	Lise	144	4,31	1,01
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	71	4,28	1,00
	Toplam	409	4,25	1,06
Saplantılı	Okuryazar değil- İlköğretim	194	3,87	1,18
	Lise	144	3,87	1,21
	Üniversite/ Y. Lisans/ Doktora	72	3,74	1,27
	Toplam	409	3,85	1,21

**Tablo 4.50.** Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillere Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Güvenli	Gruplar arasında	6,541	2	3,270	2,691	,069
	Gruplar içinde	493,487	406	1,215		
	Toplam	500,027	408			
Korkulu	Gruplar arasında	4,304	2	2,152	1,381	,252
	Gruplar içinde	632,431	406	1,558		
	Toplam	636,734	408			
Kayıtsız	Gruplar arasında	1,383	2	,692	,619	,539
	Gruplar içinde	453,491	406	1,117		
	Toplam	454,874	408			
Saplantılı	Gruplar arasında	1,082	2	,541	,369	,691
	Gruplar içinde	594,381	406	1,464		
	Toplam	595,463	408			

Tablo 4.50 incelendiğinde babanın eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerinde anlamlı düzeyde farklılık belirlenmemiştir( $P>.05$ ).

**Tablo 4.51.** Anne Babanın Birlikte Olup Olmadığı Durumuna Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Kruskal- Wallis Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Evlilik durumu	N	Sıra Ortalaması	Sd	Ki Kare	P
Güvenli	Evliler	386	205,51	2	,283	,868
	Boşandılar	17	202,32			
	Ayrı yaşıyorlar	6	180,08			
	Toplam	409	205,51			
Korkulu	Evliler	386	205,54	2	,827	,661
	Boşandılar	17	183,91			
	Ayrı yaşıyorlar	6	230,25			
	Toplam	409				
Kayıtsız	Evliler	386	203,58	2	,996	,608
	Boşandılar	17	228,59			
	Ayrı yaşıyorlar	6	229,58			
	Toplam	409				
Saplantılı	Evliler	386	206,68	2	1,469	,480
	Boşandılar	17	172,76			
	Ayrı yaşıyorlar	6	188,25			
	Toplam	409				

Tablo 4.51'e bakıldığında Kruskal Wallis testi sonucu, anne babanın birlikte olup olmadığına göre ergenlerin bağlanma stillerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir( $P>.05$ ).

**Tablo 4.52.** Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillere Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Bağlanma Stilleri	Düzey	N	$\bar{X}$	Ss
Güvenli	Alt	22	3,52	1,20
	Orta	367	3,95	1,10
	Yüksek	20	4,17	1,00
	Toplam	409	3,94	1,11
Korkulu	Alt	22	3,74	1,17
	Orta	367	3,83	1,26
	Yüksek	20	4,00	1,21
	Toplam	409	3,83	1,25
Kayıtsız	Alt	22	3,91	,88
	Orta	367	4,25	1,07
	Yüksek	20	4,52	,81
	Toplam	409	4,25	1,06
Saplantılı	Alt	22	3,76	1,13
	Orta	367	3,85	1,21
	Yüksek	20	3,99	1,37
	Toplam	409	3,85	1,21

**Tablo 4.53.** Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stilllerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Güvenli	Gruplar arasında	4,825	2	2,413	1,978	,140
	Gruplar içinde	495,202	406	1,220		
	Toplam	500,027	408			
Korkulu	Gruplar arasında	,763	2	,381	,244	,784
	Gruplar içinde	635,971	406	1,566		
	Toplam	636,734	408			
Kayıtsız	Gruplar arasında	4,007	2	2,003	1,804	,166
	Gruplar içinde	450,868	406	1,111		
	Toplam	454,874	408			
Saplantılı	Gruplar arasında	,557	2	,278	,190	,827
	Gruplar içinde	594,906	406	1,465		
	Toplam	595,463	408			

Tablo 4.53 değerlendirildiğinde algılanan sosyoekonomik düzey değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerinde anlamlı düzeyde farklılık belirlenmemiştir( $P>.05$ ).



**Tablo 4.54.** Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Bağlanma Stilleri	Okul Türü	N	$\bar{X}$	Ss
Güvenli	Genel Lise	90	4,22	1,10
	Anadolu Lisesi	74	4,15	0,97
	Ticaret Meslek Lisesi	95	3,67	0,99
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	150	3,81	1,18
Korkulu	Genel Lise	90	3,80	1,29
	Anadolu Lisesi	74	3,54	1,09
	Ticaret Meslek Lisesi	95	3,85	1,34
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	150	3,97	1,21
Kayıtsız	Genel Lise	90	4,33	1,04
	Anadolu Lisesi	74	4,15	0,89
	Ticaret Meslek Lisesi	95	4,24	1,16
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	150	3,23	1,06
Saplantılı	Genel Lise	90	3,81	1,07
	Anadolu Lisesi	74	4,03	1,16
	Ticaret Meslek Lisesi	95	3,77	1,19
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	150	3,82	1,31

**Tablo 4.55.** Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Bağlanma Stillerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Güvenli	Gruplar arasında	19,73	3	6,57	5,548	,001*
	Gruplar içinde	480,29	405	1,18		
	Toplam	500,02	408			
Korkulu	Gruplar arasında	9,48	3	3,16	2,042	,107
	Gruplar içinde	627,24	405	1,54		
	Toplam	636,73	408			
Kayıtsız	Gruplar arasında	1,36	3	0,45	0,405	,749
	Gruplar içinde	453,51	405	1,12		
	Toplam	454,87	408			
Saplantılı	Gruplar arasında	3,37	3	1,12	0,770	,511
	Gruplar içinde	592,08	405	1,46		
	Toplam	595,46	408			

Tablo 4.55 incelendiğinde okul türü değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerinin sadece güvenli bağlanma alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaştığı bilgisi edinilmiştir( $P<.05$ ). Buna göre yapılan Tukey testi sonuçları bir sonraki tabloda verilmiştir.

**Tablo 4.56.** Okul Türü Değişkenine Göre 15- 16 Yaşındaki Ergenlerin Güvenli Bağlanma Stiline Ait Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Okul Türü(1)	Okul Türü(2)	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	p
Güvenli Bağlanma	Genel Lise	A.L.	,075	,17089	,972
		T.M.L	,55	,16019	,003
		A.İ.H.L.	,41022	,14520	,025
	Anadolu Lisesi	G.L.	-,07483	,17089	,972
		T.M.L.	,47826	,15470	,025
		A.İ.H.L.	,33539	,15470	,134
	Ticaret Meslek Lisesi	G.L.	-,55310	,16019	,003
		A.L.	-,47826	,16885	,025
		A.İ.H.L.	-,14288	,14279	,749
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	G.L.	-,41022	,14520	,025
		A.L.	-,33539	,15470	,134
		T.M.L.	,14288	,14279	,749

Tablo 4.56'ya bakıldığında okul türüne göre güvenli bağlanma alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşmanın Genel Lise ile Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi arasında; Anadolu Lisesiyle de Ticaret Meslek Lisesi arasında olduğu görülmektedir( $P<.05$ ).

**Tablo 4.57.** 15- 16 Yaşlarındaki Ergenlerin Bağlanma Stilleriyle Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki

Bağlanma Stilleri		Depresyon Düzeyi
Güvenli	r	-,226
	p	,000
Korkulu	r	,305
	p	,000
Kayıtsız	r	,091
	p	,066
Saplantılı	r	,245
	p	,000

Tablo 57'ye göre ergenlerin depresyon düzeyiyle bağlanma stillerinin güvenli, korkulu ve saplantılı alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir( $P < .05$ ). Yalnızca depresyon düzeyiyle kayıtsız bağlanma alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir( $P > .05$ )

**Tablo 4.58.** 15- 16 Yaşlarındaki Ergenlerin Bağlanma Stilleriyle Depresyon Belirtileri Arasındaki İlişki

Bağlanma Stilleri		Depresyon Belirtileri			
		Yaygın Affektif Belirtiler	Fizyolojik Belirtiler	Psikomotor Belirtiler	Psikolojik Belirtiler
Güvenli	r	-,069	-,163	-,099	-,235
	p	,161	,001	,045	,000
Korkulu	r	,263	,271	,165	,212
	p	,000	,000	,001	,000
Kayıtsız	r	,113	,154	,086	-,014
	p	,022	,002	,081	,774
Saplantılı	r	,207	,110	,141	,250
	p	,000	,026	,004	,000

Tablo 4.58 değerlendirildiğinde güvenli bağlanma alt boyutuyla fizyolojik, psikomotor ve psikolojik belirtiler arasında; korkulu bağlanma alt boyutuyla yaygın affektif, fizyolojik, psikomotor ve psikolojik belirtiler arasında; kayıtsız bağlanma alt boyutuyla yaygın affektif, fizyolojik belirtiler arasında; saplantılı bağlanma alt boyutuyla da yaygın affektif, fizyolojik, psikomotor ve psikolojik belirtiler arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur( $P < .05$ ).

## 5. BÖLÜM

### TARTIŞMA ve YORUM

Bu bölümde, araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda katılımcılardan elde edilen bulguların, mevcut kuramsal literatür ve araştırmaların ışığında tartışılması ve yorumlanmasına yer verilmiştir.

1. Ergenlerin depresyon düzeyi, belirtileri ve bağlanma stilleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bulgular incelendiğinde, ergenlerdeki depresyon düzeyinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde ( $p<,01$ ) farklılaştığı bulunmuştur. Kızların depresyon puan ortalaması 51.61, erkeklerin ise 45.94 olarak bulgulanmıştır. Bu durum erkeklerin daha düşük depresyon düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Daha önce yapılmış bazı araştırmalar da bu durumu desteklemektedir.

Depresyonla ilgili yapılan araştırmalar, bir yılda görülen depresyon vakalarının genel nüfusa oranının her toplumda, kadınlarda erkeklerden daha yüksek olduğunu göstermektedir (Köknel,2005: 142).

Ergenlerde depresyon belirtilerinin cinsiyet değişkenine göre bazı belirti kategorilerinde anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Yaygın afektif belirtilerde kızların puan ortalaması 2.00, erkeklerin 1.55; fizyolojik belirtilerde kızların puan ortalaması 2,06, erkeklerin 1.86; psikolojik belirtilerde ise kızların puan ortalaması 2.13, erkeklerin 1.91 olarak tespit edilmiştir. Yani, cinsiyet açısından bakıldığında kızların depresyondaki yaygın afektif, fizyolojik ve psikolojik belirtilerinin erkeklerden anlamlı düzeyde ( $p<,01$ ) yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durumun aksine, Adıyaman (2010), yaptığı araştırmada kız ve erkek çocuklarında depresyon belirtilerinin farklılaşmadığını tespit etmiştir.

Ergenlerde bağlanma stillerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında, güvenli bağlanma stili ve korkulu bağlanma stillerinde kız ve erkeklerin ortalama puanlarının anlamlı düzeyde ( $p<,01$ )

farklılaştığı tespit edilmiştir. Kızların güvenli bağlanma puan ortalaması 3.82, erkeklerin 4.18; kızların korkulu bağlanma puan ortalaması 4.01, erkeklerin de 3.42 olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre erkeklerin kızlara nazaran daha güvenli bağlandıkları, kızların da erkeklere göre daha korkulu bağlandıkları görülmektedir.

Yıldız (2008) tarafından yürütülen bir araştırmada da korkulu ve güvenli bağlanmayla cinsiyet arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın olduğu erkeklerin kızlara göre daha güvenli bağlandıkları ve kızların da erkeklere göre daha korkulu bağlandıkları bulunmuştur.

Toplumumuzda erkek çocuklarının kız çocuklarına göre anneden daha tutarlı ve ilgili bir yaklaşım görme olasılıklarının yüksek oluşu, erkek çocuklarının daha güvenli bağlanma geliştirmelerini destekler niteliktedir (Çelik,2004).

2. Ergenlerin depresyon düzeyi, belirtileri ve bağlanma stilleri yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmada elde edilen verilere göre 15 yaşındaki ergenlerle 16 yaşındaki ergenlerin depresyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. 15 yaşındaki ergenlerin depresyon puan ortalaması 49.62, 16 yaşındakilerin ise 50.08 olarak bulunmuştur.

Bilindiği üzere ergenliğin kendi içinde alt evreleri bulunmaktadır. Bunları; buluş, ergenliğin ortaları ve ergenliğin sonları şeklinde yazabiliriz (Kulaksızoğlu, 2001: 34). 15- 16 yaşları da ergenliğin ortalarına denk gelmektedir. Karşılaştırılan yaşların birbirine çok yakın olması ve ergenliğin aynı alt evresinde bulunması anlamlı bir farklılık bulunmamasının nedeni olabilir.

Bulgulara bakıldığında ergenlerde depresyon belirtilerinin yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Yaygın afektif belirti puan ortalaması 15 yaşta 1.81, 16 yaşta 1.91; fizyolojik belirti puan ortalaması 15 yaşta 1.98, 16 yaşta 2.01; psikomotor belirti puan ortalaması 15 yaşta 1.76, 16 yaşta 1.80 ve psikolojik belirti puan ortalaması 15 yaşta 2,07, 16 yaşta 2.05 olarak belirlenmiştir.

Elde edilen bulgulardan bağlanma stillerinin yaş değişkenine göre farklılaşmadığını görebilmekteyiz. 15 yaşındaki ergenlerin bağlanma stillerine göre puan ortalamaları, güvenli 3.93, korkulu 3.83, kayıtsız 4.20 ve saplantılı 3.77; 16 yaşındaki ergenlerin ise, güvenli 3.94, korkulu 3.82, kayıtsız 4.29, saplantılı 3.94 olarak tespit edilmiştir.

Onur (2006), liseli ergenler üzerinde yaptığı bir araştırmada, 15 ve 16 yaşındaki ergenlerde yaş değişkeni açısından saplantılı bağlanma ve kayıtsız bağlanma puan ortalamalarında anlamlı düzeyde farklılık olduğunu tespit etmiştir.

3. Ergenlerin depresyon düzeyi, belirtileri ve bağlanma stilleri kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Elde edilen bulgulara bakıldığında kardeş sayısı değişkenine göre ergenlerin depresyon düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Tek çocuk için depresyon puan ortalaması 51.25, iki kardeş için 48.62 ve ikiden fazla kardeş için de 50.87 olarak tespit edilmiştir.

Yiğit (2008), 6. , 7. ve 8. sınıfa devam eden ergenler üzerinde yaptığı bir araştırmada ergenlerin depresyon düzeylerinin kardeş sayısına göre farklılaşmadığını ve kardeş sayısının ergenlikte depresyonu yordamadığını belirlemiştir. Elde edilen bulgular bu araştırmanın sonuçlarıyla uyumaktadır.

Ergenlerde depresyon belirtilerinin kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığına dair elde edilen verilere bakıldığında, sadece fizyolojik belirtilerin anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür. Fizyolojik belirtilerin kardeş sayısına göre hangi gruplar arasında farklılaştığına dair yapılan istatistiksel analizde, tek çocuk olanların iki kardeş olanlara göre daha fazla fizyolojik belirti gösterdikleri anlaşılmıştır.

Ergenlerde kardeş sayısı değişkeni bağlanma stillerine göre incelendiğinde sadece korkulu bağlanma alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu, diğer kategorilerde ise farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Korkulu bağlanma alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşmanın ( $p < .05$ ) 2 kardeş ve 2'den fazla kardeş olanlarda olduğu belirlenmiştir. 2 kardeş olanların korkulu bağlanma stili puan ortalaması 3.67, 2'den fazla



kardeşi olanların da 4.00 olarak bulunmuştur. Bu durum 2'den fazla kardeş olanların korkulu bağlanma düzeylerinin 2 kardeş olanlardan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Korkulu bağlanma stiline bireyler olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modeline sahiptirler (Morsünbül ve Çok, 2011). 2'den fazla kardeş olan ergenlerde bakım verenin/annenin çocukla ilgilenme süresinin nispeten daha az olabileceği bu durumun nedeni olabilir.

Onur (2006), lise öğrencileri üzerinde yaptığı bir araştırmada, bağlanma stilleriyle kardeş sayısı arasındaki farkı incelemiş; fakat anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durum elde edilen bulguyu desteklememektedir.

4. Ergenlerin depresyon düzeyi, belirtileri ve bağlanma stilleri anne babanın hayatta olup olmaması durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmadan elde edilen bulguya göre, ergenlerde depresyon düzeyinin anne babanın hayatta olup olmaması açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bowlby ve Brown'ın yaptıkları bir araştırmada 16 yaşından önce ebeveyn kayıpları genel popülasyonda %16 civarındayken, deprime erişkinlerde bu oranın %41 olduğu bulunmuştur. Masterson ve arkadaşlarının da yaptığı bir çalışmada deprime ergenlerde ölüm, boşanma ve ayrılık gibi nedenlerle yaşanan ebeveyn kayıplarının yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalara rağmen anne baba kaybıyla ergenlerdeki depresif reaksiyonların ilişkisi tam olarak açıklanamamıştır (Güney, 1998). Araştırmadan elde edilen bulgunun bu verileri desteklemediğini görmekteyiz.

Araştırmadan elde edilen bulguya göre, ergenlerde depresyon belirtilerinin anne babanın hayatta olup olmaması açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Mollamehmetoğlu (2011), ergenler üzerinde yaptığı bir araştırmada anne baba durumunu anne ölü baba sağ olarak tanımlayanların depresyon puanlarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Araştırmadan elde edilen bulguya göre, ergenlerde bağlanma stillerinin anne babanın hayatta olup olmaması açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kaya (2010), ilköğretim ikinci kademe devam eden 459 tane öğrencinin katıldığı araştırmasında, öğrencilerin anne babasının hayatta olup olmasına göre bağlanma stillerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmada elde edilen bulguyu destekler niteliktedir.

5. Ergenlerin depresyon düzeyi, belirtileri ve bağlanma stilleri annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, ergenlerde depresyon düzeyi annenin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde değişmediği sonucuna varılmıştır.

Mollamehmetoğlu (2011), ergenler üzerinde yaptığı bir araştırmada annenin öğrenim durumu değişkenine göre ergenlerin depresyon düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucunu bulmuştur. Annesi okuryazar olmayan ergenlerin depresyon puan ortalamalarının annesi ilköğretim mezunu olanlardan daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Türkleş, Hacıhasanoğlu ve Çapar (2007), tarafından lise öğrencilerinde depresyon düzeyi ve etkileyen faktörlerin incelendiği bir araştırmada da annelerin eğitim durumuna göre ergenlerde depresyon düzeyinin anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar elde edilen bulguya çelişmektedir.

Ergenlerin depresyon belirtilerinin annenin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulgulanmıştır.

Bulgulara baktığımızda, ergenlerin bağlanma stillerinin annenin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmasının sadece güvenli bağlanma stilinde olduğu gözlenmiştir. Bu farklılık annesi ilköğretim mezunu olan ergenlerle annesi lise mezunu olan ergenler arasındadır. Annesi ilköğretim mezunu olan ergenlerin güvenli bağlanma puan ortalaması 3.80, annesi lise mezunu olan ergenlerinse 4.22'dir. Bu durum annesi lise mezunu olan

ergenlerin annesi ilköğretim mezunu olanlara göre daha güvenli bağlandığını göstermektedir.

Keler (2008), yaptığı araştırmada liseli ergenlerin güvenli bağlanma stillerinin annenin eğitim durumuna göre değiştiğini tespit etmiştir. Annesi lise mezunu olanların güvenli bağlanma puan ortalamalarının annesi sadece okuyucu olanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu durum araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

6. Ergenlerin depresyon düzeyi, belirtileri ve bağlanma stilleri babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde ergenlerde depresyon düzeyinin babanın eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bilgisine ulaşılmaktadır.

Mollammehmetoğlu (2011), Karadeniz Bölgesi'nde ergenler üzerinde yaptığı bir araştırmada ergenlerin depresyon düzeylerinin babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini saptamıştır. Bu durum araştırmadan elde edilen bulguyu desteklememektedir.

Aylaz ve arkadaşları (2007), sağlık yüksekokuluna giden öğrenciler üzerinde yaptıkları bir araştırmada babanın eğitim düzeyine göre ergenlikte depresyon düzeyinin farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin Beck Depresyon Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamalarının düştüğünü tespit etmişlerdir.

Ergenlerde depresyon belirtilerinin babanın eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde sadece fizyolojik belirtiler kategorisinde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Babası okuyucu olmayan- ilköğretim mezunu olanların fizyolojik belirti puan ortalaması 2.00, babası lise mezunu olanların 2.00 ve babası üniversite mezunu olanların da 1.90 olarak saptanmıştır. Bu duruma göre yapılan çoklu karşılaştırmalarda babası okuyucu olmayan- ilköğretim mezunu olan ergenler ile babası üniversite mezunu olan ergenlere göre daha fazla fizyolojik belirti gösterdikleri belirlenmiştir.

Anne ve babanın eğitim durumuyla ergenin depresyon düzeyine ilişkin bu araştırmadan elde edilen bulgular, anne ve babanın eğitim düzeyinin öğrencilerin ruh sağlığını yakından etkilediği düşüncesini doğrulamamaktadır.

Bulgulara bakıldığında ergenlerde bağlanma stillerinin babanın eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şeker (2009), Niğde’de lise eğitimine devam eden 402 öğrenci üzerinde yaptığı bir araştırmada, ergenlerin bağlanma stillerinin babanın eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını belirlemiştir. Bu sonuç elde edilen bulguyu destekler niteliktedir.

7. Ergenlerin depresyon düzeyi, belirtileri ve bağlanma stilleri anne babanın birlikte olup olmaması durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Depresyon düzeyinin anne babanın birlikte olup olmadığı ile ilişkisine yönelik yapılan incelemede anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Türkleş, Hacıhasanoğlu ve Çapar (2007), lise öğrencilerinde depresyonu etkileyen faktörleri inceledikleri çalışmada, ailenin durumuna göre ergenlerde depresyon düzeyinin farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır.

Karakuş (2003), 9-13 yaş grubundaki 244 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada anne babası boşanmış ve boşanmamış çocukların depresyon düzeylerinde istatistiksel anlamda bir farklılaşma olmadığını bulmuştur.

Olumsuz aile ortamı depresyon riskini arttırmaktadır. Anne babanın boşanması ergen depresyonu için bir risk faktörüdür (Tamar ve Özbaran, 2004). Araştırmadan elde edilen bulgu bu görüşü desteklememektedir.

Depresyon belirtilerinin anne babanın birlikte olup olmadığı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulgulanmıştır.

Fidan (2011), çocuk ve ergenlerde görülen ruhsal belirtiler üzerinde yaptığı bir araştırmada, parçalanmış ailelerdeki çocukların sıkıntı, uyku bozukluğu, davranış sorunları, adli başvuru, okul başarısızlığı, aşırı hareketlilik

ve zarar verici davranışlarının anlamlı düzeyde ( $p<.05$ ) yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç araştırmadan elde edilen bulguyu desteklememektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, ergenlerde bağlanma stillerinin anne babanın birlikte olup olmadığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Cebeci (2009), 7- 12 yaşlarındaki öğrenciler üzerine yaptığı bir incelemede, anne babanın boşanma durumuna göre çocukların güvenli ve güvensiz bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirlemiştir. Bu durum araştırmanın bulgusuyla örtüşmektedir.

8. Ergenlerin depresyon düzeyi, belirtileri ve bağlanma stilleri algılanan sosyoekonomik düzeye göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Elde edilen bulgular incelendiğinde, ergenlerin depresyon düzeyi algılanan sosyoekonomik düzeye göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Fakat sosyoekonomik düzeye göre depresyon puan ortalamalarına baktığımızda alt sosyoekonomik düzeyden yüksek sosyoekonomik düzeye doğru bir düşüş görülmektedir. Alt sosyoekonomik düzeydeki ergenlerin depresyon puan ortalaması 50.35, orta sosyoekonomik düzeydeki ergenlerin depresyon puan ortalaması 49.89, yüksek sosyoekonomik düzeydeki ergenlerin depresyon puan ortalaması 48.31 olarak saptanmıştır.

Ülkemizde depresyon üzerine yapılan çalışmalardan elde edilen bilgilere bakıldığında düşük sosyoekonomik düzeyde yaşamının depresyon için bir risk faktörü olduğu düşünülmektedir (Baltaş, 2000: 207). Araştırmadan elde edilen bulguya dayanarak bu görüşün kısmen doğrulandığı görülmektedir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde ergenlerin depresyon belirtilerinin algılanan sosyoekonomik düzeye göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

Türkiye’de ilgi azalması ve kaybı, umutsuzluk yalıtma, inkar gibi belirtilerin, yüksek ekonomik, kültürel ve toplumsal düzeyde daha sık görülürken; düşük ekonomik, kültürel ve toplumsal düzeyde de çabuk kızıp

öfkelenme, huzursuzluk, gerginlik gibi belirtilerin daha sık görüldüğü bilinmektedir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde, ergenlerin bağlanma stillerinin algılanan sosyoekonomik düzeye göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Ancak, bağlanma stillerinin hepsinde de puan ortalamalarının, alt sosyoekonomik düzeyden yüksek sosyoekonomik düzeye doğru artış gösterdiği gözlenmektedir.

Keler (2008), lise öğrencileri üzerine yaptığı bir araştırmada, öğrencilerin bağlanma stillerinin ailenin gelir seviyesine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmadığını belirlemiştir. Bu sonuç araştırmanın bulgusuyla örtüşmektedir.

9. Ergenlerin depresyon düzeyi, belirtileri ve bağlanma stilleri okul türü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bulgular incelendiğinde, ergenlerde depresyon düzeyinin okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Depresyon düzeyine ait puan ortalamalarına bakıldığında Anadolu İmam Hatip Lisesi 50.55, Genel Lise 50.23, Ticaret Meslek Lisesi 49.21 ve Anadolu Lisesi 48.66 olarak tespit edilmiştir. Buna göre en yüksek depresyon puan ortalaması Anadolu İmam Hatip Lisesinde, en düşük ortalaması ise Anadolu Lisesinde görülmektedir.

Elde edilen bulgulara bakıldığında, ergenlerde depresyon belirtilerinin okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Depresyon belirtilerine ait puan ortalamalarına baktığımızda yaygın affektif belirtilere ait en yüksek puan ortalamasının Anadolu İmam Hatip Lisesinde, en düşük puan ortalamasının Anadolu Lisesinde; fizyolojik belirtilere ait en yüksek puan ortalamasının Genel Lisede, en düşük puan ortalamasının Anadolu Lises'nde; psikomotor belirtilerde en yüksek ortalamasının Anadolu İmam Hatip Lisesinde, en düşük ortalamasının Anadolu Lisesinde; psikolojik belirtiler açısından da en yüksek ortalamasının Anadolu İmam Hatip Lisesinde, en düşük ortalamasının da Genel Lisede olduğu bulgulanmıştır.

Ergenlerde bağlanma stillerinin okul türüne göre sadece güvenli bağlanma stilinde anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgulanmıştır. Genel Lisenin güvenli bağlanma puan ortalaması 4.22, Anadolu Lisesinin 4.15, Ticaret Meslek Lisesinin 3.67 ve Anadolu İmam Hatip Lisesinin 3.81'dir. Buna göre, gruplar arası farklılığa bakıldığında Genel Liseye devam eden öğrencilerin, Ticaret Meslek Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesine devam eden öğrencilere, Anadolu Lisesi öğrencilerinin de Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerine nazaran daha güvenli bağlandıkları bulunmuştur.

Onur (2006), 479 lise öğrencisi üzerinde yaptığı bir araştırmada, öğrencilerin bağlanma stillerinin okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılaştığını bulmuştur. Anadolu Lisesi ve Süper Lise öğrencilerinin güvenli bağlanma alt boyutunda Endüstri Meslek Lisesi ve Çok Programlı Liseye göre daha avantajlı olduğunu tespit etmiştir. Bu bilginin araştırmanın bulgusunu kısmen desteklediği görülmektedir.

10. Ergenlerin bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri ve belirtileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırma sonucunda ergenlerin depresyon düzeyleriyle güvenli, korkulu ve saplantılı bağlanma stilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ( $p < .01$ ) düzeyde ilişki olduğu bulgulanmıştır. Bu ilişki çerçevesinde depresyon düzeyiyle (depresyon puan ortalaması) güvenli bağlanma arasında negatif yönlü ( $r: -.226$ ), korkulu bağlanma ( $r: .305$ ) ve saplantılı bağlanma ( $r: .245$ ) ile de pozitif yönlü bir korelasyon olduğu bulunmuştur. Bu bilgiler ışığında ergenlerde güvenli bağlanma arttıkça depresyon düzeylerinin düştüğü, korkulu ve saplantılı bağlanma arttıkça da depresyon düzeylerinin arttığını söyleyebiliriz. Bağlanma stilleriyle depresyon arasında yüksek bir korelasyon görünmemesine rağmen istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Kayıtsız bağlanma stiliyle depresyon düzeyi arasında anlamlı ( $p > .05$ ) bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

Elde edilen bulgulardan biri de ergenlerin bazı bağlanma stilleriyle bazı depresyon belirtileri arasında ilişki bulunmasıdır. Buna göre:

**Güvenli bağlanma stiliyle** anlamlı düzeyde ilişkili bulunan depresyon belirtileri: fizyolojik belirtiler (r: -,163), psikomotor belirtiler (r: -,099) ve psikolojik belirtiler (r: -,235)' dir. **Korkulu bağlanma stiliyle** anlamlı düzeyde ilişkili bulunan depresyon belirtileri: yaygın affektif belirtiler (r: ,263), fizyolojik belirtiler (r: ,271), psikomotor belirtiler (r: ,165) ve psikolojik belirtiler (r: ,235)'dir. **Kayıtsız bağlanma stiliyle** anlamlı düzeyde ilişkili bulunan depresyon belirtileri: yaygın affektif belirtiler (r: ,113), fizyolojik belirtiler (r: ,154)'dir. **Saplantılı bağlanma stiliyle** de anlamlı düzeyde ilişkili bulunan depresyon belirtileri: yaygın affektif belirtiler (r: ,207), fizyolojik belirtiler (r: ,110), psikomotor belirtiler (r: ,141) ve psikolojik belirtiler (r: ,250)'dir. Bu bulgulara bakıldığında yüksek korelasyonlar olmamasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğunu görebiliriz. Ergenlerde güvenli bağlanma puanı arttıkça fizyolojik, psikomotor ve psikolojik belirtilerin düşme eğilimi gösterdiğini; korkulu ve saplantılı bağlanma puanı arttıkça yaygın affektif, fizyolojik, psikomotor ve psikolojik belirtilerin arttığını; kayıtsız bağlanma puanı arttıkça da yaygın affektif belirtiler ile fizyolojik belirtilerin artma eğiliminde olduklarını söyleyebiliriz.

Bağlanma, yaşamın erken yıllarında belirlenen ve sürekliliği olduğu düşünülen, bireyin diğer insanlarla ilişki kurma örüntüsünü şekillendiren bir fenomen olarak görülmektedir. Güvensiz bağlanma biçimi çocukluktan başlayarak daha sonraki yaşam dönemlerinde de psikopatolojinin belirleyicisi olarak görülmüşken güvenli bağlanma da sağlıklı süreçlerle ilişkilendirilmiştir (Kesebir, Kavzoğlu, Üstündağ, 2011). Güvenli bağlanma, psikolojik iyilik hali, kendine güven ve sağlamlık gibi ruh sağlığı göstergeleriyle pozitif yönde ilişkili olduğu düşünülen bir kavramdır. Güvenli bağlanmanın en önemli faydalarından biri diğer insanlarla olumlu bağların oluşmasına sağladığı katkıdır (Thompson, 2006). Bu araştırmada da elde edilen bulgulara baktığımızda güvenli bağlanmayla depresyon düzeyi ve belirtileri arasında negatif yönlü bir korelasyon olduğu bulunmuştur. Yani, ergenlerde güvenli bağlanma puanı arttıkça depresyon düzeyi ve belirtileri azalmakta olduğu tespit edilmiştir.



Güvensiz bağlanma biçimlerinin depresyonun başlangıcına yatkınlıkla ilişkili olduğu bazı araştırmalarda belirlenmiştir (Kesebir, Kavzoğlu, Üstündağ, 2011).

Carnelley ve arkadaşlarının üniversite öğrencileri üzerinde yürüttükleri bir araştırmada, saplantılı ve korkulu bağlanma biçimine sahip bireylerin zihinsel olarak olumsuz bir kendilik temsiline sahip olduklarını ve depresif belirtiler gösterdiklerini belirlemişlerdir (akt: Çalışır, 2009). Bu araştırmada da korkulu ve saplantılı bağlanmayla depresyon düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca kayıtsız, korkulu ve saplantılı bağlanma biçimleriyle bazı depresif belirtiler arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

## 6. BÖLÜM

### SONUÇ ve ÖNERİLER

#### 6.1 Sonuç

Araştırmanın amaçları doğrultusunda öğrenilmek istenen sorulara ilişkin cevaplar şunlardır:

1. Ergenlerin depresyon düzeyi cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Erkeklerin depresyon puan ortalaması anlamlı düzeyde kızlara göre daha düşük bulunmuştur.

2. 15 yaşındaki ergenlerin depresyon düzeyiyle 16 yaşındaki ergenlerin depresyon düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

3. Ergenlerin depresyon düzeyi kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

4. Ergenlerin depresyon düzeyi anne babanın hayatta olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

5. Ergenlerin depresyon düzeyleri annenin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

6. Ergenlerin depresyon düzeyleri babanın eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

7. Ergenlerin depresyon düzeyi anne babanın birlikte olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

8. Ergenlerin depresyon düzeyi algılanan sosyoekonomik düzeye göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

9. Ergenlerin depresyon düzeyleri okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

10. Ergenlerin depresyon belirtilerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, kızların depresyondaki yaygın afektif, fizyolojik ve psikolojik belirtilerinin erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

11. 15 yaşındaki ergenlerin depresyon belirtileriyle 16 yaşındaki ergenlerin depresyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

12. Ergenlerin depresyon belirtileri kardeş sayısına göre sadece fizyolojik belirtiler kategorisinde farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Ailesinde tek çocuk olan ergenlerin iki kardeş olanlara göre daha fazla fizyoloji belirti gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

13. Ergenlerin depresyon belirtileri anne- babanın hayatta olup olmadığına göre farklılaşmamaktadır.

14. Ergenlerin depresyon belirtileri annenin eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır.

15. Ergenlerin depresyon belirtilerinin babanın eğitim durumuna göre farklılaşmasına bakıldığında, babası okuryazar olmayan- ilköğretim mezunu olan ergenler ile babası üniversite mezunu olan ergenlere göre daha fazla fizyolojik belirti gösterdikleri belirlenmiştir. Diğer belirtilerde farklılık bulunmamıştır.

16. Ergenlerin depresyon belirtileri anne babanın birlikte olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

17. Ergenlerin depresyon belirtileri algılanan sosyoekonomik düzeye göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

18. Ergenlerin depresyon belirtileri okul türüne göre manidar düzeyde farklılaşmamaktadır.

19. Ergenlerin bağlanma stillerinin cinsiyete göre farklılaşmasına bakıldığında, erkeklerin kızlardan daha güvenli bağlandıkları; kızların da erkeklere göre daha korkulu bağlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

20. 15 yaşındaki ergenlerin bağlanma stilleriyle 16 yaşındaki ergenlerin bağlanma stilleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

21. Ergenlerin bağlanma stilleri kardeş sayısına göre incelendiğinde 2'den fazla kardeş olanların korkulu bağlanma düzeylerinin 2 kardeş olanlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

22. Ergenlerin bağlanma stilleri anne- babanın hayatta olup olmadığına göre farklılaşmamaktadır.

23. Ergenlerin bağlanma stilleri annenin eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında, annesi lise mezunu olan ergenlerin annesi ilköğretim mezunu olan ergenlere göre daha güvenli bağlandıkları sonucuna varılmıştır.

24. Ergenlerin bağlanma stilleri babanın eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır.

25. Ergenlerin bağlanma stilleri anne babanın birlikte olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

26. Ergenlerin bağlanma stilleri algılanan sosyoekonomik düzeye göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

27. Ergenlerin bağlanma stillerinin okul türüne göre farklılaşmasına bakıldığında, Genel Liseye devam edenlerin Ticaret Meslek Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesine devam eden öğrencilere; Anadolu Lisesi öğrencilerinin de Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha güvenli bağlandıkları bulunmuştur.

28. Ergenlerin bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri ve belirtileri arasındaki ilişki incelendiğinde, güvenli bağlanma düzeyiyle depresyon arasında ters yönlü, korkulu ve saplantılı bağlanmayla depresyon düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Güvenli bağlanmayla fizyolojik, psikomotor ve psikolojik belirtiler arasında negatif yönlü; korkulu ve saplantılı bağlanmayla yaygın affektif, fizyolojik, psikomotor ve psikolojik belirtiler arasında pozitif yönlü; kayıtsız bağlanma ile de yaygın affektif belirtiler ve fizyolojik belirtiler arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

## 6.2. Öneriler

1. Bağlanma teorisi, çocuk ve anne/ bakım veren kişi arasındaki ilişkiye çok önem vermektedir. Bu ilişkinin mahiyeti bireyin kendini ve başkalarını nasıl değerlendireceğine dair bir nevi temel oluşturmaktadır. Bu araştırmada da elde edilen en çarpıcı sonuç bağlanma stilleriyle depresyon düzeyi ve belirtileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmasıdır. Bu açıdan bakıldığında güvenli yada güvensiz bir bağlanma oluşturabilecek anne bakımının küresel açıdan önemli bir ruh sağlığı sorunu olan depresyonla ilişkisini açık bir şekilde görebilmekteyiz. Bundan dolayı özellikle anneleri çocuk eğitimi konusunda bilgilendirecek sistemli eğitim programları geliştirilip uygulanabilir.

2. Araştırmanın sonuçlarına baktığımızda özellikle cinsiyet değişkeni açısından hem depresyon düzey ve belirtilerinde hem de korkulu bağlanma stillinde kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek puan aldıkları bir tablo ortaya çıkmıştır. Kız öğrencilerin depresyon düzeyi erkeklerden daha

yüksek ve güvenli bağlanma puan ortalamaları da daha düşük bulunmuştur. Elde edilen bu veriden hareketle kız öğrencilere yönelik hem başkalarını hem de kendilerini daha olumlu algılayabilecekleri; geleceği dönük beklentilerini daha olumlu kılabilecek grup rehberliği programlarının okullarda uygulanması desteklenebilir.

3. Araştırma, 15 ve 16 yaştaki ergenler katılımcılarla yapılmıştır. Ergenliğin başları ve sonlarına denk gelen yaş gruplarından da katılımcıların seçilerek yapılacak bir araştırma ergenliğin evrelerini kıyaslayabilmesi açısından daha faydalı olacağı kanaatindeyim.

4. Bu çalışmanın temel sınırlılıklarından biri 409 katılımcıyla yapılmış olmasıdır. Daha çok katılımcının olduğu, daha geniş alandan alınacak örneklerle yapılacak araştırmalarla daha detaylı ve genellenebilir sonuçlar edinilebilir.

5. Bu çalışma için özellikle 0-2 yaş arası bakım veren kişi önemli bir değişken olmasına rağmen öğrenciler tarafından cevaplanan formda sorunun yeterince anlaşılammış olmasının görülmesi nedeniyle değerlendirmeye alınamamıştır. Bu konuya dair ileride yapılacak araştırmalarda bu değişkenin yer almasının yararlı olacağını düşünüyorum.

6. Ergenlik döneminde bireyin bağlanma davranışında bakım verenden ziyade akranların daha önemli rol oynaması sebebiyle ileride yapılacak çalışmalarda bu konunun da çalışmaya ilave edilmesinin faydalı olabileceğine inanıyorum.

7. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde ülkemizde bağlanma ve depresyon ya da bağlanma ile ruh sağlığına dair yeterli düzeyde kaynak olmadığı izlenimi edinilmiştir. Son zamanlarda uluslararası çalışmalarda bağlanma davranışıyla ruh sağlığı ve bozuklukları ilişkisi konusuna olan merakın arttığı gözlenmiştir. Ülkemizde bu konuyla ilgili daha çok araştırma yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

## KAYNAKÇA

- Adıyaman, B. (2010). İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Duygusal Zeka Yeterliliklerini Kullanma Düzeyi ve Çocukluk Çağı Depresyonu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Akçay, G. (1989). Ergen Kız ve Yetişkin Kadınlarda Bilişsel ve Algısal Açından Depresyonun Karşılaştırılması. Tıpta Uzmanlık Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Akhunlar, M. N. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Uyum Süreçleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altundağ, G. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri, Stresle Başa Çıkma Tutumları ve Stresi Algılama Düzeyinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2005). DSM 4 TR. E. Köroğlu (çev.). 2. Baskı. Ankara: Hekimler Yayın Birliği ( orijinal baskı tarihi 2000)
- Aydın, B. (1997). Çocuk ve Ergen Psikolojisi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları No: 1.
- Aylaz, R. , Kaya. B. (2007), Sağlık Yüksekokulu Öğrencileri Arasındaki Depresyon Sıklığı ve İlişkili Etkenler. Anatolian Journal of Psychiatry. 8: 46-51. <http://www.scholargoogle.com>
- Ayverdi, M. (1990). Erken Ergenlik Dönemi Ergenlerinin Depresyon Düzeylerini Etkileyen Bazı Dış Etmenler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Baltaş, A. , Baltaş, Z. (1990). Stres ve Başa Çıkma Yolları. 8. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baltaş, Z. (2000). Sağlık Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Batıgün. A. D. (2001). Depresyonda Bilişsel- Davranışçı Terapiler. Türk Psikoloji Bülteni. 7.20,16-29.
- Baymur, F. (1994). Genel Psikoloji.13. Baskı. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Bowlby, J. (2012). Bağlanma. T. V. Soylu (çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık (orijinal baskı tarihi 1969)
- Bowlby, J. (1977). The Making and Breaking of Affectional Bonds: Aetiology and Psychopathology in the Light of Attachment Teory. British Journal of Psychiatry, 130: 201-210. <http://www.scholargoogle.com>
- Büyükşahin, A. (2001). Yakın İlişki Kuran ve Kuramayan Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Sosyal Psikolojik Etkenler Yönünden Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Carlson. N. R. (2011). Fizyolojik Psikoloji: Davranışın Nörolojik Temelleri. M. Şahin (çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık (orijinal baskı tarihi 2011)
- Cebeci, S. C. (2009). Tam Aileye ve Tek Ebeveyne Ait Ailelerden Gelen 7- 12 Yaşları Arasındaki Çocukların Bağlanma Stilleri ve Kaygı Durumları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Chabrol, H. (2011). Ergen Depresyonu. I. Ergüden (çev.). İstanbul: Dost Kitabevi Yayınları (orijinal baskı tarihi 1988)
- Cichetti, D. ve S, Toth. (1999). Çocuk ve Gençlerde Depresyonun Gelişimi. S. Berument (çev.). Türk Psikoloji Bülteni. 4.10: 105-112. <http://www.scholargoogle.com>
- Çelik, Ş. (2004). Bağlanma Yönelimli Psiko-eğitim Grup Programının Saplantılı Bağlanma Biçimine Sahip Üniversite Öğrencilerinin

Bağlanma Biçimleri Üzerindeki Etkisi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi.  
<http://www.metu.edu.tr>

Damarlı, Ö. (2006). Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Bağlanma Stilleri ve Benlik- Kavramı Arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Deniz, M. E. (2006). Ergenlerde Bağlanma Stilleri ile Çocukluk İstismarları ve Suçluluk- Utanç Arasındaki İlişki. Eurasian Journal of Educational Research. 22: 89-99. <http://www.scholargoogle.com>

Doğan, O. (2000). Depresyonun Epidemiyolojisi. Duygudurum Dizisi. 1: 29-38. <http://www.cty.com.tr>

Dönmez, A. (2000). Bağlanma: Yakın İlişkilerle İlgili Araştırmalar için Bir Çerçeve. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 31.1: 1-49. <http://www.scholargoogle.com>

Er, T. (2010). Cinsel İstismara Maruz Kalan ve Kalmayan Ergenlerin Anksiyete, Depresyon Benlik Algısı Açısından Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erişti, A. (2010). Bağlanma Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Feyzioğlu, S. E. (2008). Bağlanma Stilleri, Problem Çözme Becerileri ve Hükümlülük Özellikleri Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Fidan, T. (2011) Bir Çocuk- Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğine Başvuran Çocuk ve Ergenlerin Ruhsal Belirtileri ve Risk Faktörlerinin Değerlendirilmesi. Konuralp Tıp Dergisi. 3.1: 1-8. <http://www.konuralptipdergi.duzce.edu.tr>

Geçtan, E. (2000). Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar. 15. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.



- Gençdoğan, B. (2001). Zung Depresyon Ölçeğinin Lise ve Üniversite Öğrencileri için Geçerlik Güvenirliği ile Faktör Yapısı. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Göktürk, Ü. (hızl.). (2000). Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Görünmez, M. (2006). Bağlanma Stilleri ve Duygusal Zeka Yetenekleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Günaydın, B. ve Z. Yöndem. (2007). Ergenlerin Akran Bağlılığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi. 7.1: 141-53. <http://www.efdergi.ibu.edu.tr>
- Güney, M. (1998). Ergenlik Dönemi Depresyonları. Psikiyatri Dünyası. 2: 41-44. <http://www.cty.com.tr>
- Hortaçsu, N. (2012). İnsan İlişkileri. 4. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.
- Işınsoy, M. (2003). İkili İlişki Biçimi ve Süresi ile Bağlanma Stilleri Arasındaki Bağlantılar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İlaslan, Ö. (2009). Çocukların Bağlanma Davranışlarının Özlük Nitelikleri ve Anne Bağlanma Stillerine Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İmamoğlu, S. (2003). Öğretmen Adaylarının Öfke ve Öfke İfade Tarzları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karakuş, S. (2003). Anne-Babası Boşanmış ve Boşanmamış Çocukların Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi ve Okul Başarısına Yansımaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Karasar, N. (2000). Bilimsel Araştırma Yöntemi. 10. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Karataş, E. (1994). Depresyonda Hormonal Değişikliklerin İncelenmesi. Tıpta Uzmanlık Tezi. Ankara: Gülhane Askeri Tıp Akademisi.
- Kart, N. M. (2002). Yetişkin Bağlanma Stillerinin Bazı Bilişsel Süreçlerle Bağlantısı: Sağlık Personeliyle Yapılan Bir Çalışma. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, B. (2010). Yatılı İlköğretim Bölge Okulu 2. Kademe Öğrencilerinin Bağlanma Stillerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Keler, H. (2008). Liseli Ergenlerin Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kesebir, S. , Kavzoğlu, S. , Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 3.2: 321-342. <http://www.cappsy.org/archives/vol3/no2> (04 Nisan 2011).
- Keskin, G. (2007). Ergenlerin Ruhsal Durumları ve Ebeveyn Tutumları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Keskin, G. ve O, Çam. (2009). Ergenlik ve Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi. Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi. Yeni Symposium Journal. 47.2: 52-59. <http://www.yenisymposium.net>
- Kılıççı, Y. (1992). Okulda Ruh Sağlığı. 2. Baskı. Ankara: Anıl Yayıncılık.
- Kılınç, S ve F. Torun. (2011). Türkiye’de Klinikte Kullanılan Depresyon Değerlendirme Ölçekleri. Dirim Tıp Gazetesi. 86.1: 39-47. <http://www.frik.com.tr>

- Koç, V. (2008). Kişilerarası Tarz, Kendilik Algısı, Öfke ve Depresyon. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Köknel, Ö. (2005). Depresyon. 6. Baskı. İstanbul: Akdeniz Yayıncılık A.Ş.
- Kulaksızoğlu, A. (2001). Ergenlik Psikolojisi. 4. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Masterson, J. F. (2008). Bağlanma Kuramı ve Nörobiyolojik Kendilik Gelişimi Açısından Kişilik Bozuklukları. H. Şentürk (çev.). İstanbul: Litera Yayıncılık Ltd. Şti. (orijinal baskı tarihi 2007)
- McKenzie, K. (2004). Depresyon. B. Ulusoy (çev.). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları (orijinal baskı tarihi 2003)
- Mollamehmetoğlu, G. (2011). Trabzon, Ordu, Samsun, Rize ve Giresun Erkek Yetiştirme Yurtlarında Kalan Ergenler ile Trabzon İlinde Ailesi ile Yaşayan Erkek Ergenlerin Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Morsünbül, Ü. (2005). Ergenlikte Kimlik Statülerinin Bağlanma Stilleri, Cinsiyet ve Eğitim Düzeyi Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Morsünbül, Ü. ve F, Çok. (2011). Bağlanma ve İlişkili Değişkenler. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 3.3: 553-570. <http://www.cappsy.org/archives/vol3/no3> (27 Haziran 2011).
- Onur, N. (2006). Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Atılganlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Oral, N. (2006). Yeme Tutum Bozukluğu ile Kişilerarası Şemalar, Bağlanma Stilleri, Kişilerarası İlişki Tarzları ve Öfke Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Öztürk, M. O. (2002). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. 9. Baskı. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Pulat, N. (2011). Ebeveynlerin Uyguladığı Psikolojik Kontrolün Ergenlerin Depresyon, Kaygı ve Öfke Belirtileri Üzerindeki Etkisi: Mükemmelliyetçiliğin Aracı Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saygılı, S. (2006). Depresyon ve Korunma Yolları. İstanbul: Elit Kültür Yayınları.
- Saymaz, İ. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sözügeçer, Z. (2011). Çocuklardaki Davranış Problemlerinin, Bağlanma Stilleri, Aile İşlevleri ve Anne Kabul Algıları Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sümer, N. ve D, Güngör. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örnekleme Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. Türk Psikoloji Dergisi. 14: 71- 106  
<http://www.scholargoogle.com>
- Şeker, G. B. (2009). Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tan, O. (2012). Depresyon. 5. Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tamar, M. ve B, Özbaran. (2004). Çocuk ve Ergenlerde Depresyon. Klinik Psikiyatri Ek. 2: 84-92. <http://www.klinikpsikiyatri.org>
- Thompson, R. A. (2006). Erken Dönemde Bağlanma ve Sonraki Gelişim Üzerindeki Etkileri. [Electronic Version] Türk Psikoloji Bülteni. 12.38:113-120. (Temmuz 2006).

- Türkçapar, H. (2009). Klinik Terapide Bilişsel Davranışçı Terapi: Depresyon. Ankara: HYB Basım Yayın.
- Türkleş, S. , Hacıhasanoğlu, R. , Çapar, S. (2008). Lise Öğrencilerinde Depresyon Düzeyi ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 11.2: 18-28. <http://www.atauni.edu.tr> (17 Ocak 2007).
- Ünal, S. , Küey, L. (2002), Depresif Bozukluklarda Risk Etkenleri. Klinik Psikiyatri. 5:8-15. <http://www.klinikpsikiyatri.org>
- Yaşar, M. N. (2003). Depresyonun Sosyolojik Açıdan İncelenmesi: Elazığ Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yavuzer, H. (1986). Ana- Baba ve Çocuk. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2002). Çocuk Psikolojisi. 22. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcıoğlu, G. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri Stresle Başa Çıkma Stratejileri Arasındaki İlişki: ODTÜ Örneği Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldız, C. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Geçmişte Yaşadıkları Ayrılık Kaygısı ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yiğit, R. (2008). İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Depresyon ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yörükan, T. (2011). Bağlanma ve Sonraki Yaşlarda Görülen Etkileri. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yurdakul, R. S. (1999). Ruhsal Hastalıklar ve Başetme Yolları. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

## EK- 1

## ZUNG DEPRESYON ÖLÇEĞİ(ÖRNEK)

Aşağıda hemen herkeste görülebilecek bazı durumlar verilmiştir. Her bir cümleyi okuyup daha sonra bu durumun sizde geçen hafta içinde ne oranda olduğunu en iyi belirten şıklardan birinin altındaki kutucuğun içine çarpı (X) işareti koyarak yirmi durumu da işaretleyiniz.

	Hiçbir zaman veya Çok Ender	Bazen	Sık Sık	Çoğunlukla veya Her Zaman
1. Kendimi kırgın, kederli ve hüzünlü hissediyorum.				
2. Kendimi en iyi sabahları hissediyorum				
3. Ağlama nöbetleri geçiriyorum veya kendimi ağlayacak gibi hissediyorum.				
4. Gece boyu uyumakta güçlük çekiyorum.				
5. İştahım her zamanki gibi.				

EK- 2

İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ (ÖRNEK)

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Beni hiç Beni kısmen Tamamıyla  
tanımlamıyor tanımlıyor beni tanımlıyor

1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem.	1	2	3	4	5	6	7
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli	1	2	3	4	5	6	7
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
5. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.	1	2	3	4	5	6	7

## KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili öğrenciler bu araştırmada ergenlikte depresyonu düzeyi, belirtileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Anket sorularını samimiyetle cevaplamanız araştırmanın bilimselliği açısından önemlidir. Ankette verdiğiniz cevaplar kimseyle paylaşılmayacak, gizli tutulacaktır. Bundan dolayı adınızı ve soyadınızı ankete yazmanıza gerek yoktur. Aşağıdaki maddeleri dikkatlice okuyarak hiçbir soruyu boş bırakmadan size uygun seçeneğindeki parantezin içine (X) işareti koyun. Her soru için yalnız bir tane (x) işareti koyulması gerekmektedir.

Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Prof. Dr. M. Engin DENİZ

Hüseyin YOLALAN

Yıldız Teknik Üniversitesi

İstanbul Arel Üniversitesi

Danışman

Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz  Kız  Erkek
2. Kaç yaşındasınız?.....
3. Kaç kardeşiniz?  Tek çocuğum  2 kardeşiz  
 2'den daha fazla kardeşiz
4. Annenizin eğitim durumu:  Okuryazar değil  
 İlköğretim  
 Lise  Üniversite/Y. Lisans/Doktora
5. Babanızın eğitim durumu:  Okuryazar değil  
 İlköğretim  
 Lise  Üniversite/Y. Lisans/Doktora
6. Anne ve babanız hayatta mı?  
 Annem ve babam sağ  Annem ve babam öldü  
 Sadece annem öldü  Sadece babam öldü
7. Anne ve babanızın birliktelik durumu?  
 Evliler  Boşandılar  Boşanmadılar, ayrı yaşıyorlar



8. Ailenizin sosyoekonomik durumuyla ilgili aşağıdakilerden hangisi sizin için daha uygundur?

Alt  Orta  Yüksek

9. 0-2 yaşlarımız arasında size kimin bakım verdiğini belirtir misiniz?

Anne  Baba  Diğer

T.C.  
**İSTANBUL VALİLİĞİ**  
**İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 50090411.020- 41920

03.04.2013.

Konu : Anket (Hüseyin YOLALAN)


**VALİLİK MAKAMINA**

- İlgi :** a) İstanbul Arel Üniversitesinin 23.03.2013 gün ve 25 Sayılı yazısı,  
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07.03.2012 tarihli ve 3616 sayılı ve 2012/13 No'lu Genelgesi,  
c) Millî Eğitim Komisyonunun 02.04.2013 tarihli tutanağı.

İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi Hüseyin YOLALAN'ın "Ergenlerde Depresyon ve Bağlanma Süreleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışmasını Maltepe İlçesi Ortangazı Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, ECA Elginkan Anadolu Lisesi, Maltepe Anadolu Lisesinde kişisel bilgi formu, zang depresyon ölçeği, ilişki ölçekleri anketini uygulama isteği hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri müdürlüğümüzce incelenmiştir.

İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi Hüseyin YOLALAN'ın söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, Eğitim ve Öğretimi aksatmaması koşullarıyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçları Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüklüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

  
Ge. Mustafa YILDIZ  
Millî Eğitim Müdürü

**OLUR**  
04/04/2013  
  
Harun KAYA  
Vali a.  
Vali Yardımcısı

## ÖZGEÇMİŞ

### KİŞİSEL BİLGİLER

ADI VE SOYADI	Hüseyin YOLALAN
DOĞUM YERİ ve TARİHİ	Gerze- 24.09.1983
MEDENİ HALİ	Bekar
E-MAIL	husyo@hotmail.com
ADRES (EV)	Fikirtepe Mah. Mandıra Cd. Gür Sok. No: 26/2 Kadıköy-İstanbul
ADRES (İŞ)	Güzin Dinçök Ortaokulu Maltepe/ İstanbul
TELEFON (EV/CEP)	5055951091
(İŞ)	02153055877

### EĞİTİM DURUMU

2011 -	İstanbul Arel Üniversitesi/ Psikoloji Yüksek Lisans
2001 – 2005	Marmara Üniversitesi/ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans
1998 – 2001	Rezan Has Lisesi
1990– 1998	Kadir Rezan Has İlköğretim Okulu

### YABANCI DİL

Orta Seviyede İngilizce

### İŞ TECRÜBESİ

2005'ten beri Milli Eğitim Bakanlığı'nda görevli Rehber Öğretmen/ Psikolojik Danışman